

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ
ΤΜΗΜΑΤΑ ΔΙΕΘΝΩΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ
ΒΑΛΚΑΝΙΚΩΝ, ΣΛΑΒΙΚΩΝ ΚΑΙ ΑΝΑΤΟΛΙΚΩΝ

ΑΝΩΤΑΤΗ ΔΙΑΚΛΑΔΙΚΗ ΣΧΟΛΗ ΠΟΛΕΜΟΥ

ΔΙΑΤΜΗΜΑΤΙΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ ΣΤΙΣ ΔΙΕΘΝΕΙΣ ΣΧΕΣΕΙΣ ΚΑΙ ΑΣΦΑΛΕΙΑ

Μεταπτυχιακή Διπλωματική Εργασία

**ΟΙ ΚΑΝΟΝΕΣ ΤΗΣ ΠΑΓΚΟΣΜΙΑΣ ΤΡΑΠΕΖΑΣ ΚΑΙ
Η ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΤΟΥΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗ
ΤΩΝ ΣΥΝΕΠΕΙΩΝ ΤΗΣ ΠΑΝΔΗΜΙΑΣ COVID-19**

ΤΟΥ

ΣΤΑΥΡΟΥ ΑΝΥΦΑΝΤΗ

Επιβλέπων Καθηγητής: Ιωάννης Τζιώνας

Δεκέμβριος 2020

ΣΕΛΙΔΑ ΣΚΟΠΙΜΑ ΚΕΝΗ

ΥΠΕΥΘΥΝΗ ΔΗΛΩΣΗ

«Δηλώνω υπευθύνως ότι όλα τα στοιχεία σε αυτήν την εργασία τα απέκτησα, τα επεξεργάστηκα και τα παρουσιάζω σύμφωνα με τους κανόνες και τις αρχές της ακαδημαϊκής δεοντολογίας, καθώς και τους νόμους που διέπουν την έρευνα και την πνευματική ιδιοκτησία. Δηλώνω επίσης υπευθύνως ότι, όπως απαιτείται από αυτούς τους κανόνες, αναφέρομαι και παραπέμπω στις πηγές όλων των στοιχείων που χρησιμοποιώ και τα οποία δεν συνιστούν πρωτότυπη δημιουργία μου».

Σταύρος Ανυφαντής

ΣΕΛΙΔΑ ΣΚΟΠΙΜΑ ΚΕΝΗ

Θέλω να αφιερώσω τη παρούσα διπλωματική στα δυο όμορφα αγγελουδάκια που μου έχει χαρίσει ο Θεός την Μαρία- Ιωάννα και την Βασιλική.

ΣΕΛΙΔΑ ΣΚΟΠΙΜΑ ΚΕΝΗ

Ευχαριστώ μέσα από την καρδιά μου,

τον επιβλέπων καθηγητή κ. Τζιώνα Ιωάννη για την αμέριστη βοήθεια και καθοδήγηση κατά την εκπόνηση της παρούσας εργασίας,

τους γονείς μου για την δική τους πολύτιμη βοήθεια και στήριξη όλα αυτά τα χρόνια,

και τους καθηγητές του συγκεκριμένου μεταπτυχιακού προγράμματος για τις πολύτιμες γνώσεις που μου προσέφεραν.

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Το σενάριο της πανδημίας υπήρχε πολλά χρόνια ως πιθανότητα από τους επιστήμονες υγείας, αλλά δεν είχε ληφθεί ποτέ υπόψη τους σοβαρά. Η έλευση πριν από περίπου ένα χρόνο του ιού έπιασε ολόκληρο τον κόσμο απροετοίμαστο. Η αδυναμία αντιμετώπισης του ιού με κάποια φαρμακευτική αγωγή οδήγησε πολλές κυβερνήσεις στην καραντίνα ώστε να μπορέσει να μετριαστεί η υγειονομική κρίση. Η ύπαρξη όμως αυτής της κρίσης έχει μετατραπεί και σε οικονομική κρίση, καθώς πολλές επιχειρήσεις στάματησαν να λειτουργούν και πολλά άτομα δεν έχουν το εισόδημα που είχαν τα προηγούμενα χρόνια.

Η Παγκόσμια Τράπεζα είναι διεθνές χρηματοπιστωτικό ίδρυμα το οποίο παρέχει οικονομική και τεχνική βοήθεια σε αναπτυσσόμενες χώρες για αναπτυξιακά έργα (π.χ. δρόμοι, γέφυρες, σχολεία) με δεδηλωμένο στόχο τη μείωση της φτώχειας. Παρόλα αυτά και σε αυτήν την πανδημία έπαιξε σημαντικό ρόλο με την χρηματοδότηση πολλών κυβερνήσεων καθώς η Παγκόσμια Τράπεζα έχει αναπτύξει μια νέα στρατηγική που εστιάζει στην εξάλειψη της ακραίας φτώχειας και της προώθησης της κοινής ευημερίας με βιώσιμο τρόπο. Έχει δεσμευτεί να βοηθήσει τις χώρες να επιτύχουν αυτούς τους στόχους με αποδεδειγμένες λύσεις που ενσωματώνουν τις γνώσεις και τις χρηματοοικονομικές υπηρεσίες της WBG για την ανάπτυξη.

Στόχος αυτής της εργασίας είναι να παραθέσει τους κανόνες της Παγκόσμιας Τράπεζας, και πως αυτοί χρησιμοποιήθηκαν ή άλλαξαν για να βοηθήσει η τράπεζα διάφορες χώρες που έχουν ανάγκη λόγω της πανδημίας.

Λέξεις- κλειδιά : Παγκόσμια Τράπεζα, πανδημία, υγειονομική κρίση, φτώχεια, δάνεια, εμβόλια.

ABSTRACT

The pandemic scenario has existed for many years as a possibility by health scientists, but was never taken seriously by politics. The arrival of the coronavirus, about a year ago, caught the whole world unprepared. The inability to tackle the virus with any medication has led many governments to quarantine so that the health crisis can be alleviated. However, the existence of this crisis has turned into an economic crisis, as many companies have stopped operating and many people do not have the income they had in previous years.

The World Bank is an international financial institution that provides financial and technical assistance to developing countries for development projects (eg roads, bridges, schools) with the stated goal of reducing poverty. Nevertheless, in this pandemic, it has played an important role in funding many governments as the World Bank has developed a new strategy that focuses on eradicating extreme poverty and promoting shared prosperity in a sustainable way. It is committed to helping countries achieve these goals with proven solutions that incorporate WBG's knowledge and financial services for development. The purpose of this paper is to set out the rules of the World Bank, and how they were used or changed to help the bank in various countries in need due to the pandemic.

Keywords: World Bank, pandemic, health crisis, poverty, loans, vaccines.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ	1
ΓΕΝΙΚΑ.....	1
ΣΚΟΠΟΣ.....	2
ΔΙΑΡΘΡΩΣΗ ΕΡΓΑΣΙΑΣ.....	2
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1 ^ο	4
Η ΠΑΓΚΟΣΜΙΑ ΤΡΑΠΕΖΑ.....	4
1.1 Ιστορική αναδρομή	4
1.2 Ανάλυση της Παγκόσμιας Τράπεζας	6
1.3 Ο ρόλος της Παγκόσμιας Τράπεζας.....	10
1.4 Οι στόχοι της Παγκόσμιας Τράπεζας.....	12
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2 ^ο	15
Η ΠΑΝΔΗΜΙΑ	15
2.1 Η μετατροπή της υγειονομικής κρίσης σε οικονομική κρίση	16
2.2 Ιστορικά στοιχεία για προηγούμενες πανδημίες και υγειονομικές κρίσεις.....	17
2.3 Οι συνέπειες του COVID-19 στην Παγκόσμια Οικονομία.....	18
2.4 Τρόποι αντιμετώπισης της κρίσης.....	22
2.5 Οι επιπτώσεις του κορονοϊού	27
2.5.1 Τομέα των μεταφορών	27
2.5.2 Φιλοξενία	28
2.5.3 Τομέας τροφίμων και ποτών	29
2.6 Οι επιπτώσεις του κορονοϊού στην επισιτιστική ανασφάλεια	30
2.7 Κορονοϊός και ανεργία.....	34
2.8 Κορονοϊός κοινωνία και υγεία	37
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3 ^ο	41
ΟΙ ΚΑΝΟΝΕΣ ΤΗΣ ΠΑΓΚΟΣΜΙΑΣ ΤΡΑΠΕΖΑΣ ΚΑΙ ΟΙ ΑΛΛΑΓΕΣ ΜΕΤΑ ΤΗΝ ΠΑΝΔΗΜΙΑ.....	41
3.1 Παγκόσμια τράπεζα και υγεία.....	41
3.2 Παγκόσμια Τράπεζα φτώχεια και κοινωνία.....	52
3.3 Pandemic Emergency Financing Facility (PEF)	55
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4 ^ο	59
ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ.....	59
4.1 Μελλοντικές ενέργειες της Παγκόσμιας Τράπεζας	63
4.2 Προτάσεις.....	64
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ	66

ΣΕΛΙΔΑ ΣΚΟΠΙΜΑ ΚΕΝΗ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

ΓΕΝΙΚΑ

Στα τέλη του 2019 και στις αρχές του 2020, στην πόλη Ουχάν ξεκίνησε η έξαρση του νέου κορωνοϊού SARS-CoV-2, και μέσα στο 2020 επεκτάθηκε με μεγάλη ταχύτητα σε ολόκληρο τον κόσμο, έχοντας προσβάλει εκατοντάδες χιλιάδες ανθρώπους. Τον Μάρτιο του 2020 ο Παγκόσμιος Οργανισμός Υγείας (ΠΟΥ) ανακήρυξε σε πανδημία την λοίμωξη COVID-19 που προκαλεί ο SARS-COV-2. Αυτή η πρωτοφανούς μεγέθους υγειονομική κρίση κλόνησε τα συστήματα υγείας διεθνώς, εγείροντας σημαντικούς προβληματισμούς για την αποτελεσματική διαχείρισή της. Έκτοτε, ο αντίκτυπος της εξάπλωσης του ιού ήταν άμεσος και καταστροφικός για αρκετές χώρες, με εκτεταμένες επιπτώσεις τόσο για την υγεία του πληθυσμού όσο και για την οικονομία τους.

Σημαντικό μέρος της βιβλιογραφίας έχει επικεντρωθεί, τον τελευταίο καιρό, στις συνέπειες της πανδημίας σε διάφορους τομείς της ζωής των ανθρώπων σε παγκόσμιο επίπεδο, με μεγαλύτερη έμφαση να δίνεται στις οικονομική κρίση που ακολούθησε την υγειονομική κρίση. Με τα δεδομένα που λαμβάνονται από διάφορες χώρες, προκύπτει μια ανισότητα ανάμεσα τους, με τις φτωχές χώρες να έχουν μεγαλύτερες επιπτώσεις από την νοσηρότητα και την θνησιμότητα, καθώς, αφενός, οι χαμηλές κοινωνικοοικονομικές συνθήκες σχετίζονται με μεγαλύτερη πιθανότητα έκθεσης και μόλυνσης από τον νέο κορωνοϊό, αφετέρου, η σοβαρότητα των συμπτωμάτων και η πιθανότητα κατάληξης εξ' αφορμής της νόσου Covid-19 επηρεάζονται από τις προϋπάρχουσες ανισότητες υγείας. Άλλωστε ποτέ στην ιστορία όλες οι κοινωνικές ομάδες δεν επηρεάζονταν στον ίδιο βαθμό από κάποια κατάσταση.

Ο φόρος της πανδημίας COVID-19 είναι τεράστιος και ο αναπτυσσόμενος κόσμος είναι πιθανό να υποφέρει σε μεγάλο βαθμό από αυτόν. Ο Όμιλος της Παγκόσμιας Τράπεζας είναι ένας από τους πρώτους και τους κυριότερους που έλαβαν δράση γρήγορα, ευρεία, έγκαιρα για να βοηθήσει τις αναπτυσσόμενες χώρες να καταπολεμήσουν τις επιπτώσεις της πανδημίας στην υγεία. Η απάντηση της Παγκόσμιας Τράπεζας στην πανδημία του COVID-19 επικεντρώθηκε στην αύξηση των χρηματοοικονομικών ροών και της τεχνικής υποστήριξης σε χώρες με χαμηλό και μεσαίο εισόδημα, συμπεριλαμβανομένων των χωρών, οι οποίες έχουν περιορισμένη ικανότητα να αντέχουν στις συνέπειες της πανδημίας.

ΣΚΟΠΟΣ

Στόχος της παρούσας διπλωματικής εργασίας είναι να παρατεθούν οι κανόνες τους οποίους χρησιμοποιούσε η Παγκόσμια Τράπεζα για να βοηθήσει χώρες χαμηλού και μεσαίου εισοδήματος κατά κύριο λόγο. Λόγω όμως της πανδημίας κάποιοι από αυτούς τους κανόνες χρειάστηκε να μεταφραστούν και να αλλάξουν ώστε να μπορέσουν να βοηθήσουν με τον κατάλληλο δυνατό τρόπο όλες τις χώρες σε αυτή την πρωτόγνωρη κατάσταση. Ουσιαστικά, ο σκοπός της εργασίας είναι να αναφερθούν οι εφαρμογές των κανόνων της παγκόσμιας τράπεζας για να μπορέσει να αντιμετωπιστεί με τον καλύτερο δυνατό τρόπο αυτή η υγειονομική και οικονομική μετέπειτα κρίση.

ΔΙΑΡΘΡΩΣΗ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

Το επιστημονικό ενδιαφέρον της εργασίας επικεντρώνεται στις διάφορες διαστάσεις των εφαρμογών της Παγκόσμιας Τράπεζας, καθώς δεν ασχολείται μόνο με ένα κομμάτι κρίσης που δημιουργήθηκε από την πανδημία αλλά σε διάφορα κομμάτια που επηρέασαν τις διάφορες περιοχές. Αυτό αποτελεί και την ιδιαιτερότητα της, καθώς οι περισσότερες επιστημονικές έρευνες μέχρι στιγμής, είτε επικεντρώνονται σε ένα τομέα είτε σε συγκεκριμένες γεωγραφικές περιοχές, όπως για παράδειγμα η Ινδία ή η Αφρική.

Η εργασία δομείται σε δύο άξονες: Ο πρώτος άξονας αφορά την Παγκόσμια Τράπεζα και τον τρόπο με τον οποίο λειτουργούσε από την αρχή της δημιουργίας της μέχρι το 2019 και ο δεύτερος άξονας αναφέρεται σε όλες αυτές τις αλλαγές που επήλθαν με την εμφάνιση της Πανδημίας.

Αναλυτικά στο πρώτο κεφάλαιο αναλύεται η Παγκόσμια Τράπεζα. Αρχικά γίνεται μια ιστορική αναδρομή από το έτος της δημιουργίας της μέχρι και σήμερα και τον τρόπο με τον οποίο εξελίχθηκε. Έπειτα αναφέρονται ο ρόλος της και οι στόχοι τους οποίους θέτει.

Στο δεύτερο κεφάλαιο αναλύεται η πανδημία όχι μόνο επιφανειακά αλλά αναφέρονται και όλες εκείνες οι πτυχές της κοινωνικής και οικονομικής ζωής, οι οποίες επηρεάστηκαν. Όπως φαίνεται και σε αυτό το κεφάλαιο, η πανδημία δεν έφερε μόνο υγειονομική κρίση, με την ύπαρξη μεγάλου αριθμού νοσούντων αλλά και νεκρών, αλλά επηρέασε πολλές διαφορετικές πτυχές.

Στο τρίτο κεφάλαιο αναλύονται οι βασικοί στόχοι της εργασίας. Αναφέρονται όλοι εκείνοι οι τρόποι, οι κανόνες και οι ρόλοι, μέσω των οποίων η Παγκόσμια Τράπεζα προσπαθεί να βοηθήσει τις πληττόμενες περιοχές.

Τέλος στο τέταρτο κεφάλαιο παρουσιάζονται τα συμπεράσματα από αυτήν την εργασία και γίνονται διάφορες προτάσεις, με τους τρόπους με τους οποίους θα μπορούσε να βοηθήσει η Παγκόσμια Τράπεζα σε μεγαλύτερο βαθμό.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1^ο

Η ΠΑΓΚΟΣΜΙΑ ΤΡΑΠΕΖΑ

Αποστολή της Παγκόσμιας Τράπεζας είναι να καταστήσει ικανές τις χώρες ανά τον Κόσμο να αποκτήσουν, να μοιραστούν και να εφαρμόσουν την παγκόσμια και την τοπική γνώση τους έτσι ώστε να ανταποκριθούν στις αναπτυξιακές προκλήσεις ενώ παράλληλα βοηθάει τις χώρες αυτές να αναπτύξουν ικανότητες σε ατομικό, οργανωσιακό και θεσμικό επίπεδο.

Η Παγκόσμια Τράπεζα είναι διεθνές χρηματοπιστωτικό ίδρυμα το οποίο παρέχει οικονομική και τεχνική βοήθεια σε αναπτυσσόμενες χώρες για αναπτυξιακά έργα (π.χ. δρόμοι, γέφυρες, σχολεία) με δεδηλωμένο στόχο τη μείωση της φτώχειας. Παρόλα αυτά και σε αυτήν την πανδημία έπαιξε σημαντικό ρόλο με την χρηματοδότηση πολλών κυβερνήσεων καθώς η Παγκόσμια Τράπεζα έχει αναπτύξει μια νέα στρατηγική που εστιάζει στην εξάλειψη της ακραίας φτώχειας και της προώθησης της κοινής ευημερίας με βιώσιμο τρόπο. Έχει δεσμευτεί να βοηθήσει τις χώρες να επιτύχουν αυτούς τους στόχους με αποδεδειγμένες λύσεις που ενσωματώνουν τις γνώσεις και τις χρηματοοικονομικές υπηρεσίες της WBG για την ανάπτυξη.

1.1 Ιστορική αναδρομή

Η τράπεζα ιδρύθηκε το 1944, με το όνομα Διεθνής Τράπεζα Ανασυγκρότησης και Ανάπτυξης, που σύντομα μετονομάστηκε σε Παγκόσμια Τράπεζα και έχει επεκταθεί σε μια στενά συνδεδεμένη ομάδα πέντε αναπτυξιακών ιδρυμάτων. Αρχικά, τα δάνειά της βοήθησαν στην ανοικοδόμηση χωρών της Δυτικής Ευρώπης που είχαν καταστραφεί από τον Δεύτερο Παγκόσμιο Πόλεμο. Με την πάροδο του χρόνου, η εστίαση της τράπεζας μετατοπίστηκε από την ανοικοδόμηση στην ανάπτυξη, με μεγάλη έμφαση σε υποδομές όπως φράγματα, ηλεκτρικά δίκτυα, συστήματα άρδευσης και δρόμους. Με την ίδρυση της International Finance Corporation το 1956, το ίδρυμα μπόρεσε να δανείσει σε ιδιωτικές εταιρείες και χρηματοπιστωτικά ιδρύματα στις αναπτυσσόμενες χώρες. Επιπλέον η ίδρυση του Διεθνούς Οργανισμού Οικονομικής Ανάπτυξης (IDA) το 1960 έδωσε μεγαλύτερη έμφαση στις φτωχότερες χώρες, ως ένα μέρος μιας σταθερής στροφής προς την εξάλειψη της φτώχειας, καθιστώντας τον πρωταρχικό στόχο του Ομίλου

της Παγκόσμιας Τράπεζας. Η επακόλουθη έναρξη του Διεθνούς Κέντρου επίλυσης επενδυτικών διαφορών και του Πολυμερούς Οργανισμού Εγγυήσεων και Επενδύσεων ολοκλήρωσε περαιτέρω την ικανότητα του Ομίλου της Παγκόσμιας Τράπεζας να συνδέει παγκόσμιους χρηματοοικονομικούς πόρους με τις ανάγκες των αναπτυσσόμενων χωρών (World Bank History, 2020).

Κατά την δεκαετία του 1980, η δραστηριοποίηση της τράπεζας ήταν η αντιμετώπιση ζητημάτων επαναδιαπραγμάτευσης χρεών αλλά και μακρό-οικονομικά θέματα. Στην συνέχεια, στο προσκήνιο έρχονται κοινωνικά και περιβαλλοντικά προβλήματα και αρχίζουν να εμφανίζονται ομάδες που κατηγορούσαν την Παγκόσμια Τράπεζα ότι δεν επέβλεπε την εφαρμογή των πολιτικών τις οποίες είχε υποστηρίξει σε ορισμένα προγράμματα που ήταν υψηλής σημασίας. Γι' αυτό το λόγο δόθηκαν στην δημοσιότητα σχετικές αναφορές και έπειτα λήφθηκαν δραστικά μέτρα για την αντιμετώπιση της κατάστασης. Αν και υπήρξαν αυτές οι αλλαγές, η κριτική συνέχισε να αυξάνεται και το 1994 έφτασε στο μέγιστο σημείο της κατά την διάρκεια της ετήσιας συνάντησης στην Μαδρίτη (Κωνσταντινίδης, 2007).

Σήμερα το έργο της Παγκόσμιας Τράπεζας αγγίζει σχεδόν όλους τους τομείς που είναι σημαντικοί για την καταπολέμηση της φτώχειας, για τη στήριξη της οικονομικής ανάπτυξης και για τη διασφάλιση βιώσιμων κερδών στην ποιότητα της ζωής των ανθρώπων στις αναπτυσσόμενες χώρες. Ενώ η σωστή επιλογή του έργου και ο σχεδιασμός παραμένουν πρωταρχικής σημασίας, ο Όμιλος Τράπεζας αναγνωρίζει ένα ευρύ φάσμα παραγόντων που είναι κρίσιμοι για την επιτυχία όπως αποτελεσματικά ιδρύματα, υγιείς πολιτικές, συνεχής μάθηση μέσω αξιολόγησης και ανταλλαγής γνώσεων και εταιρική σχέση, συμπεριλαμβανομένου του ιδιωτικού τομέα. Η Παγκόσμια Τράπεζα έχει μακροχρόνιες σχέσεις με περισσότερες από 180 χώρες μέλη και τις αξιοποιεί για να αντιμετωπίσει τις αναπτυξιακές προκλήσεις που είναι όλο και πιο παγκόσμιες. Σε κρίσιμα ζητήματα όπως η κλιματική αλλαγή, οι πανδημίες, σαν αυτή που υπάρχει στον κόσμο σήμερα, και η αναγκαστική μετανάστευση. Η Παγκόσμια Τράπεζα διαδραματίζει ηγετικό ρόλο επειδή είναι σε θέση να συγκαλέσει συζήτηση μεταξύ των μελών της χώρας του και ενός ευρέος φάσματος εταίρων. Μπορεί να βοηθήσει στην αντιμετώπιση κρίσεων ενώ παράλληλα δημιουργεί τα θεμέλια για μακροπρόθεσμη, βιώσιμη ανάπτυξη.

Καθώς οι απαιτήσεις για τις υπηρεσίες της αυξήθηκαν με την πάροδο του χρόνου, ο Όμιλος Τράπεζας αύξησε το δανεισμό για να τις καλύψει. Για την αντιμετώπιση αυ-

τών των προκλήσεων, η Παγκόσμια Τράπεζα έκανε τέσσερα δάνεια συνολικού ύψους 497 εκατομμυρίων δολαρίων το 1947, σε σύγκριση με 302 αναλήψεις συνολικού ύψους 60 δισεκατομμυρίων δολαρίων το 2015 (World Bank History, 2020).

1.2 Ανάλυση της Παγκόσμιας Τράπεζας

Η Παγκόσμια Τράπεζα αποτελεί ένα δημόσιο πολυμερή δανειστή με χρήση αναπτυξιακών προγραμμάτων. Η οικοδόμηση ενός πραγματικά διεθνούς οργανισμού, στον οποίο όλα τα μέλη είχαν κάποιο μερίδιο και θα είχαν την ίδια ευθύνη για τη λήψη αποφάσεων, ήταν κεντρικός στόχος του πνευματικού πατέρα της Παγκόσμιας Τράπεζας, Harry Dexter White¹ από την αρχή. Δεν ήταν προφανές σε όλους ότι αυτός ο στόχος ήταν στην πραγματικότητα επιθυμητός ή ότι θα μπορούσε να επιτευχθεί. Σε πρώιμες συζητήσεις σχετικά με το σχήμα της Τράπεζας, ο πολυμελής χαρακτήρας της δέχθηκε πυρά από πολλές κατευθύνσεις. Από τη μία πλευρά, γίνεται κατανοητό ότι οι Ηνωμένες Πολιτείες, στα κρίσιμα πρώτα χρόνια, θα είναι ένας σημαντικός πιστωτής της Τράπεζας, ίσως και η μόνη, οπότε προέκυψαν ερωτήματα γιατί οποιαδήποτε άλλη χώρα εκτός των Ηνωμένων Πολιτειών πρέπει να έχει λόγο στις αποφάσεις του δανεισμού της. Από την άλλη πλευρά, ορισμένες Ευρωπαϊκές χώρες αναρωτήθηκαν γιατί πρέπει να δεσμεύσουν τα εξαιρετικά λιγοστά αποθέματα χρυσού και συναλλάγματος σε μια επιχείρηση που υποτίθεται ότι θα ανακουφίσει κάποιες ελλείψεις. Σε αυτά τα επιχειρήματα ο Λευκός Οίκος απάντησε ότι οι χώρες του οφειλέτη θα αισθάνονταν υπεύθυνες για την επιτυχία της συμμετοχής μόνο εάν, όπως και οι πιστωτές, είχαν κάποιο λόγο στη διαδικασία λήψης αποφάσεων και εάν είχαν συνεισφέρει κάτι σε αυτό. Στο τέλος, επικράτησε η αρχική αντίληψη του White για την Τράπεζα ως ένα πραγματικά διεθνές ίδρυμα (Oliver, 1975).

Οι επιπτώσεις για την Τράπεζα ήταν, φυσικά, τεράστιες. Η Τράπεζα δεν θεωρείται γενικά ότι αποτελεί ιδιοκτησία οποιασδήποτε χώρας ή ομάδας χωρών. Οι πολιτικές της Τράπεζας προσελκύουν συχνά τεράστια εχθρότητα τόσο από κυβερνητικούς όσο και από μη κυβερνητικούς παρατηρητές, αλλά λόγω του διεθνούς χαρακτήρα της, η εχθρότητα που δημιουργείται από ανεπιθύμητες συμβουλές και προϋποθέσεις είναι σχεδόν

---

¹ Ο Harry Dexter White (9 Οκτ 1892 - 16 Αυγ 1948) γόνος Εβραϊκής οικογένειας καταγόμενος από τη Λιθουανία. Η οικογένειά του εγκαταστάθηκε στις ΗΠΑ το 1885. Ο ίδιος υπηρέτησε στη Γαλλία το 1918. Σπούδασε στα πανεπιστήμια Κολούμπια, Στάφορντ και Χάρβαρντ. Το 1934 διορίστηκε στο Υπουργείο Οικονομικών, το 1944 αποτέλεσε το σημαντικότερο συμμετέχοντα στο συνέδριο του Bretton Woods. Πέθανε δύο μέρες μετά την κατάθεσή του ενώπιον επιτροπής της βουλής (HUAC) αποκρούοντας τις κατηγορίες για κουμμουνιστική δράση (Spartacus Educational, 2020).

σίγουρα μικρότερη και η ικανότητά της να αντέχει σε πολιτικές πιέσεις σημαντικά μεγαλύτερη, από ότι θα μπορούσε να ισχύει για οποιονδήποτε άλλο εθνικό οργανισμό ανάπτυξης. Αν και προφανώς ένιωθαν την ανάγκη για δημόσια παρουσία στον αναπτυξιακό δανεισμό, οι δημιουργοί της Τράπεζας γνώριζαν επίσης έντονα ότι, ανεξάρτητα από τις ελλείψεις της, οι ιδιωτικές επενδύσεις θα πρέπει να παραμείνουν ουσιαστικό μέρος της διεθνούς δανειοδοτικής σκηνής. Οι υπεύθυνοι χάραξης πολιτικής ήταν ανυπόμονοι να διασφαλίσουν ότι η Τράπεζα αποδείχθηκε συμπληρωματική με τον ιδιωτικό διεθνή δανεισμό, αν και δεν ήταν προφανές πώς μπορεί να το διασφαλίσει αυτό, ή πώς θα ήταν καλύτερο να δομηθεί η σχέση της Τράπεζας με την ιδιωτική δανειοδοτική κοινότητα (Oliver, 1975).

Μια πολιτική απόφαση που διαμόρφωσε αποφασιστικά τη δομή της Τράπεζας ως προς αυτό, ήταν εάν η Τράπεζα θα έπρεπε κυρίως να λειτουργεί συμμετέχοντας και ως εγγυητής για τα ιδιωτικά δάνεια ή αντ' αυτού θα έπρεπε να κάνει δάνεια για ίδιο λογαριασμό, από το κεφάλαιο και τους δανεισμένους πόρους της. Αυτό το ζήτημα συζητήθηκε εκτενώς στις διαπραγματεύσεις που προηγήθηκαν των συμφωνιών Bretton Woods. Οι Ευρωπαίοι, και ειδικότερα ο Keynes², ισχυρίστηκαν έντονα ότι πρέπει να υπερισχύει η λειτουργία της εγγύησης. Αυτή η στάση προήλθε εν μέρει από την επιθυμία να ελαχιστοποιηθούν οι εισφορές κεφαλαίου στην Τράπεζα που θα απαιτηθούν κατά τη διάρκεια μιας περιόδου ακραίας έλλειψης ξένων συναλλαγών. Υποκινήθηκε επίσης από την επιθυμία να αποφευχθεί αυτό που ο Keynes ονόμασε «... την παράλογη πρόταση των χωρών οφειλετών που είναι υπεύθυνες για τη διεθνή επένδυση» (Oliver, 1975). Η Παγκόσμια Τράπεζα αποτελείται από πέντε διαφορετικά τμήματα:

- Διεθνής Τράπεζα Ανασυγκρότησης και Ανάπτυξης (International Bank for Reconstruction and Development): Η Διεθνής Τράπεζα Ανασυγκρότησης και Ανάπτυξης (IBRD) είναι ένας παγκόσμιος αναπτυξιακός συνεταιρισμός του οποίου μέλη είναι 189 χώρες. Ως η μεγαλύτερη αναπτυξιακή τράπεζα στον κόσμο, υποστηρίζει την αποστολή του Ομίλου της Παγκόσμιας Τράπεζας παρέχοντας δάνεια, εγγυήσεις, προϊόντα διαχείρισης κινδύνων και συμβουλευτικές υπηρεσίες σε χώρες χαμηλού, μεσαίου αξιόπιστου εισοδήματος και συντονίζοντας τις απαντήσεις σε περιφερειακές και παγκόσμιες προκλήσεις. Δημιουργήθηκε το 1944 για να μπορέσει να βοηθήσει την Ευρώπη να ανοικοδομηθεί μετά τον Β' Παγκόσμιο Πόλεμο, και έπειτα η IBRD ενώνεται με το IDA, το

---

² John Maynard Keynes (5 Ιουν 1883 - 21 Απρ 1946) Βρετανός οικονομολόγος, του οποίου οι ιδέες άλλαξαν ριζικά τη θεωρία και την πρακτική της μακροοικονομικής και των οικονομικών πολιτικών των κυβερνήσεων (Spartacus, 2020).

ταμείο για τις φτωχότερες χώρες, για να σχηματίσει την Παγκόσμια Τράπεζα. Συνεργάζονται στενά με όλα τα όργανα του Ομίλου της Παγκόσμιας Τράπεζας, τον δημόσιο και τον ιδιωτικό τομέα στις αναπτυσσόμενες χώρες για τη μείωση της φτώχειας και την οικοδόμηση κοινής ευημερίας.

- Διεθνής Χρηματοοικονομικός Οργανισμός (International Finance Corporation, IFC): Προωθεί την ανάπτυξη στον αναπτυσσόμενο κόσμο χρηματοδοτώντας επενδύσεις στον ιδιωτικό τομέα και παρέχοντας τεχνική υποστήριξη και συμβουλές σε κυβερνήσεις και επιχειρήσεις. Σε συνεργασία με ιδιώτες έχει την ικανότητα να χορηγεί δάνεια και συμμετέχει στο μετοχικό κεφάλαιο (equity finance) με στόχο τις επιχειρηματικές δραστηριότητες σε αναπτυσσόμενες χώρες. Έχει θέσει δύο στόχους για να επιτύχει έως το 2030 και συγκεκριμένα τον τερματισμό της ακραίας φτώχειας και την προώθηση της κοινής ευημερίας σε κάθε χώρα. Αξιοποιεί τα προϊόντα και τις υπηρεσίες, καθώς και προϊόντα και υπηρεσίες άλλων ιδρυμάτων σε ολόκληρο τον Όμιλο της Παγκόσμιας Τράπεζας με απώτερο σκοπό να δημιουργήσει αγορές που να αντιμετωπίζουν τις μεγαλύτερες αναπτυξιακές προκλήσεις της εποχής μας. Το IFC είναι επίσης ένας κορυφαίος κινητοποιητής πόρων τρίτων για έργα. Η προθυμία του τομέα να συμμετάσχει σε λιγότερο ανεπτυγμένες περιοχές και της ηγεσίας στην συσσώρευση ιδιωτικών οικονομικών επιτρέπει την επέκταση του αποτυπώματος στην ανάπτυξη πολύ πέρα από τους άμεσους πόρους της. Τα έργα και τα προγράμματά αξιολογούνται από την ανεξάρτητη ομάδα αξιολόγησης. Η ευθύνη διασφαλίζεται από το ανεξάρτητο Γραφείο του Διαμεσολαβητή του Συμβούλου Συμμόρφωσης.

- Διεθνής Αναπτυξιακός Συνεταιρισμός (International Development Association, IDA): Ασχολείται με τις φτωχότερες χώρες του κόσμου όπου το κατά κεφαλήν εισόδημα δεν υπερβαίνει τα 885 δολάρια. Ο τομέας αυτός παρέχει στις χώρες αυτές άτοκα δάνεια και χρηματικές δωρεές για την μείωση της φτώχειας. Η χρηματοδότηση αυτού του τομέα γίνεται κατά κύριο λόγο από τα πλουσιότερα κράτη μέλη.

- Οργανισμός Εγγυήσεων Διεθνών Επενδύσεων (Multilateral Investment Guarantee Agency, MIGA): Στόχος του είναι η προώθηση για τις διασυνοριακές επενδύσεις σε αναπτυσσόμενες χώρες παρέχοντας εγγυήσεις (πολιτική ασφάλιση κινδύνων και ενίσχυση πιστωτικών) σε επενδυτές και δανειστές. Οι εγγυήσεις προστατεύουν τις επενδύσεις από μη εμπορικούς κινδύνους και μπορούν να βοηθήσουν τους επενδυτές να αποκτήσουν πρόσβαση σε πηγές χρηματοδότησης με βελτιωμένους χρηματοοικονομικούς όρους και προϋποθέσεις. Ο Οργανισμός αντλεί τη μοναδική του δύναμη από τον

Όμιλο της Παγκόσμιας Τράπεζας και από τη δομή του ως διεθνούς οργανισμού του οποίου οι μέτοχοι περιλαμβάνουν τις περισσότερες χώρες του κόσμου. Αυτό επιτρέπει την παροχή μιας ομπρέλας αποτροπής έναντι κυβερνητικών ενεργειών που θα μπορούσαν να διαταράξουν τα έργα και να βοηθήσουν στην επίλυση των διαφορών μεταξύ επενδυτών και κυβερνήσεων. Προστίθεται επίσης αξία μέσω της ικανότητάς να προσφερθεί στους πελάτες εκτενή γνώση αναδυόμενων αγορών και διεθνών βέλτιστων πρακτικών στον τομέα της περιβαλλοντικής και κοινωνικής διαχείρισης. Η στρατηγική του οργανισμού είναι να βοηθήσει τις χώρες και τις εταιρείες να ανταποκριθούν στην πανδημία COVID-19 και τον ευρύτερο οικονομικό της αντίκτυπο. Ο Οργανισμός έχει δεσμευτεί να διαδραματίσει πλήρως τον ρόλο του στην επίτευξη των δίδυμων στόχων του Ομίλου της Παγκόσμιας Τράπεζας και να στηρίζει την Παγκόσμια Τράπεζα και την IFC στην εκπλήρωση των δεσμεύσεών τους ως προς τα κεφάλαια. Ο Οργανισμός επίσης θα αυξήσει το ποσοστό των εγγυήσεών του στις χώρες IDA και στις εύθραυστες καταστάσεις που επηρεάζονται από συγκρούσεις (FCS)³ και τις εγγυήσεις για την υποστήριξη της χρηματοδότησης του επενδυτικού κλίματος.

- Διεθνές Κέντρο Διευθέτησης Επενδυτικών Διαφωνιών (International Center for Settlement of Investment Disputes, ICSID): Είναι ο κορυφαίος οργανισμός στον κόσμο, αφιερωμένος στη διεθνή επίλυση επενδυτικών διαφορών. Έχει εκτεταμένη εμπειρία σε αυτόν τον τομέα, έχοντας διαχειριστεί την πλειοψηφία όλων των διεθνών επενδυτικών περιπτώσεων. Τα κράτη συμφώνησαν ως προς το ICSID ως φόρουμ για την επίλυση διαφορών επενδυτή-κράτους στις περισσότερες διεθνείς επενδυτικές συνθήκες και σε πολλούς επενδυτικούς νόμους και συμβάσεις. Το ICSID ιδρύθηκε το 1966 με τη Σύμβαση για την επίλυση επενδυτικών διαφορών μεταξύ κρατών και υπηκόων άλλων κρατών (η Σύμβαση ICSID). Η Σύμβαση ICSID είναι μια πολυμερής συνθήκη που διατυπώθηκε από τους Εκτελεστικούς Διευθυντές της Παγκόσμιας Τράπεζας για την προώθηση του στόχου της Τράπεζας και κατά συνέπεια την προώθηση διεθνών επενδύσεων. Το ICSID είναι ένα ανεξάρτητο, απολιτικοποιημένο και αποτελεσματικό ίδρυμα επίλυσης των διαφορών. Η διαθεσιμότητά του σε επενδυτές και κράτη βοηθά στην προώθηση των διεθνών επενδύσεων παρέχοντας εμπιστοσύνη στη διαδικασία επίλυσης διαφορών. Είναι επίσης διαθέσιμο για διαφωνίες κράτους-κράτους βάσει επενδυτικών συνθηκών και δωρεάν συμφωνιών και ως διοικητικό μητρώο. Το ICSID προβλέπει την επίλυση διαφορών μέσω συμβιβασμού, διαιτησίας ή διερεύνησης στοιχείων. Η διαδικασία ICSID έχει σχεδιαστεί για να λαμβάνει υπόψη τα ειδικά χαρακτηριστικά των διεθνών

---

³ Fragile Conflict affected Situation.

επενδυτικών διαφορών και των εμπλεκόμενων μερών, διατηρώντας μια προσεκτική ισορροπία μεταξύ των συμφερόντων των επενδυτών και των κρατών υποδοχής. Κάθε υπόθεση εξετάζεται από ανεξάρτητη επιτροπή συνδιαλλαγής ή διαιτητικό δικαστήριο, μετά το άκουσμα των αποδεικτικών στοιχείων και νομικών επιχειρήματων από τα μέρη. Μια ειδική ομάδα εξειδικευμένη της ICSID έχει αναλάβει την κάθε περίπτωση, παρέχοντας συνεχείς βοήθειες από ειδικούς σε όλη τη διαδικασία. Περισσότερες από 700 τέτοιες περιπτώσεις έχουν αντιμετωπιστεί από το ICSID μέχρι σήμερα. Το ICSID προωθεί επίσης τη μεγαλύτερη ευαισθητοποίηση σχετικά με το διεθνές δίκαιο για τις ξένες επενδύσεις και τη διαδικασία ICSID (Bienkon, 2020). Έχει ένα εκτεταμένο πρόγραμμα δημοσιεύσεων, συμπεριλαμβανομένου του κορυφαίου ICSID Review-Foreign Investment Law Journal και δημοσιεύει τακτικά πληροφορίες σχετικά με τις δραστηριότητες και τις υποθέσεις του. Το προσωπικό της ICSID διοργανώνει εκδηλώσεις, δίνει πολλές παρουσιάσεις και συμμετέχει σε συνέδρια για διεθνή επίλυση επενδυτικών διαφορών παγκοσμίως (World Bank History, 2020).

1.3 Ο ρόλος της Παγκόσμιας Τράπεζας

Η ετήσια επιδότηση δανείων που ενσωματώνεται από την Παγκόσμια Τράπεζα, είναι της τάξης των 11-14 δισεκατομμυρίων δολαρίων και είναι ασήμαντη σε σχέση με τις οικονομίες και τους προϋπολογισμούς των αποδεκτών και των δωρητών. Η εστίαση σε αυτές τις χρηματοοικονομικές ροές χάνει ένα βασικό μέρος αυτού που κάνει η Τράπεζα, για καλό ή κακό, στη διαμόρφωση της πολιτικής των αναπτυσσόμενων χωρών και των δωρητών. Ακολουθούν μερικά παραδείγματα σε διάφορους τομείς.

Γεωργία. Στο παρελθόν, πολλοί Αφρικανοί αγρότες μπορούσαν να πουλήσουν μόνο σε αγροτικούς πίνακες μάρκετινγκ που λειτουργούσαν κρατικές εγκαταστάσεις μεταποίησης και πλήρωναν ένα μικρό μέρος της παγκόσμιας τιμής για τις εξαγωγικές καλλιέργειες. Για παράδειγμα, οι Γκάνα αγρότες κακάου λίγο μετά την ανεξαρτησία έλαβαν μόνο το 55 τοις εκατό του ποσού που έλαβε το συμβούλιο για την πώληση των προϊόντων τους. Οι καλλιεργητές βαμβακιού της Κένυας στα μέσα της δεκαετίας του 1970 είχαν μόνο το 48% (Bates, 1981). Αυτή η πρακτική ήταν κοινή: εννέα από τις δέκα αφρικανικές χώρες που εξετάστηκαν από τους Kherallah, Delgado, Gabre-Madhi, Minot και Johnson (2002) δημιούργησαν συμβούλια γεωργικής προώθησης. Η Τράπεζα προώθησε την απελευθέρωση της γεωργίας και αυτά τα μονοπωλιακά διοικητικά συμβούλια γεωργίας έχουν πλέον εξαφανιστεί. Επτά από τις εννέα χώρες που ρωτήθηκαν

από τους Kherallah et al. (2002) έχουν αφαιρέσει ή αναμορφώσει τους κρατικούς πίνακες μάρκετινγκ (Kherallah Mylene and Christopher L. Delgado and Eleni Z. and Gabre-Madhin and Nicholas Minot and Michael Johnson, 2002).

Υγεία. Η Παγκόσμια Τράπεζα προώθησε τη μετατόπιση των προϋπολογισμών από τα νοσοκομεία τριτοβάθμιας περίθαλψης που είχαν την έδρα τους στις πρωτεύουσες προς κοινοτικά κέντρα υγείας και αγροτικές κλινικές που παρέχουν βασική πρωτοβάθμια περίθαλψη (Ekman, 2004). Παράδειγμα αποτελεί το πρόγραμμα επέκτασης υγείας της Αιθιοπίας και το πρόγραμμα επέκτασης της οικογενειακής υγείας της Βραζιλίας. Οι προϋπολογισμοί για την υγεία είναι τώρα πολύ πιο προσανατολισμένοι στην πρωτοβάθμια περίθαλψη. Σε ένα σημείο η Τράπεζα πίεσε για τη χρέωση τουλάχιστον ορισμένων κατηγοριών ασθενών, αν και έχει πλέον απομακρυνθεί από αυτό (THE WORLD BANK, 2015). Τώρα προωθεί συχνά την υιοθέτηση προγραμμάτων αμοιβής-απόδοσης στις κυβερνητικές υπηρεσίες υγείας.

Εκπαίδευση. Ο αριθμός των παιδιών εκτός σχολείου και εφήβων παγκοσμίως μειώθηκε από 196 εκατομμύρια σε 124 εκατομμύρια μεταξύ 2000 και 2013 παρά την αύξηση του πληθυσμού κατά την εν λόγω περίοδο. Η Τράπεζα υπήρξε σημαντικό μέρος του κινήματος για την καθολική πρωτοβάθμια εκπαίδευση, και τώρα που η συντριπτική πλειοψηφία των παιδιών της πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης στον αναπτυσσόμενο κόσμο είναι εγγεγραμμένα στο σχολείο, η Τράπεζα μετατοπίζει την εστίασή της στη βελτίωση της μάθησης.

Μέσω των τομέων πολιτικής της Παγκόσμιας Τράπεζας οι αναπτυσσόμενες χώρες έχουν αλλάξει δραματικά τις πολιτικές μετά τη συμμετοχή της Τράπεζας, γεγονός που υποδηλώνει ότι ένας σημαντικός τρόπος να κριθεί η Τράπεζα είναι:

- Ο βαθμός στον οποίο η Τράπεζα έπαιξε αιτιώδη ρόλο σε αυτές τις αλλαγές και
- εάν αυτές οι αλλαγές πολιτικής ήταν κατάλληλες και αποτελεσματικές στη μείωση της φτώχειας.

Το βασικό σκεπτικό για την Παγκόσμια Τράπεζα, σε αντίθεση με τις παραπάνω δραστηριότητες, ήταν ρητά η αντιμετώπιση των αποτυχιών στις κεφαλαιαγορές. Ωστόσο, υπήρξε σαφές εδώ και αρκετό καιρό ότι η Τράπεζα έχει εξελιχθεί πέρα από αυτόν τον ρόλο. Το σύνθημα «Το όνειρό μας είναι ένας κόσμος χωρίς φτώχεια» είναι λαξευμένο στην πέτρα στην είσοδο της Τράπεζας. Μια τριετής κόκκινη κορδέλα HIV κρέμεται στα κεντρικά γραφεία της Παγκόσμιας Τράπεζας στην Ουάσιγκτον τα τελευταία χρόνια. Το

φωτεινό αίθριο της έδρας της Τράπεζας διαθέτει μόνο ένα μνημείο - όχι ένα μοντέλο κλίμακας ενός έργου υποδομής που χρηματοδοτείται από το κεφάλαιο της Τράπεζας, αλλά μια μνήμη του πρώτου έργου υγείας της Τράπεζας, στο οποίο ο κεντρικός ρόλος της ήταν ο συντονισμός. Πρόκειται για ένα γλυπτό που τιμά την προσπάθεια ελέγχου της τύφλωσης του ποταμού⁴, απεικονίζοντας ένα νεαρό αφρικανικό αγόρι που οδηγεί έναν ηλικιωμένο άνδρα που πάσχει από την ασθένεια. Η ρητορική της Τράπεζας εκφράζει παρόμοιο σκοπό. Πριν από τέσσερις δεκαετίες, ο τότε Πρόεδρος της Παγκόσμιας Τράπεζας Robert McNamara (1973) έθεσε τον κεντρικό στόχο της εξάλειψης της απόλυτης φτώχειας και προχώρησε στην αναδιαμόρφωση των εργασιών της Τράπεζας γύρω από παρεμβάσεις που περιλάμβαναν μαζική υποστήριξη για τη γεωργία των μικρομεσαίων. Ο σημερινός Πρόεδρος της Τράπεζας Jim Yong Kim περιγράφει τη διπλή αποστολή της Τράπεζας ως τον τερματισμό της ακραίας φτώχειας έως το 2030 και την ενίσχυση της ευημερίας μεταξύ των φτωχότερων χωρών με 40 τοις εκατό χαμηλό και μεσαίο εισόδημα. Η παροχή επιχορηγήσεων και επιδοτήσεων στις φτωχότερες χώρες μέσω του IDA μπορεί σαφώς να θεωρείται ότι προωθεί αυτή την αποστολή. Ακόμα και εντός του IBRD, πολλά σχέδια δανείων επικεντρώνονται στη φτώχεια. Για παράδειγμα, το 72% των τρεχόντων έργων IBRD της Βραζιλίας βρίσκονται στις σχετικά φτωχές περιοχές της Βορειοανατολικής και Βόρειας περιοχής, όπου εκεί κατοικούν το 36% του πληθυσμού της Βραζιλίας. Η υπό όρους μεταφορά μετρητών είναι ένα άλλο παράδειγμα του ενδιαφέροντος της Παγκόσμιας Τράπεζας για προγράμματα που εστιάζονται ρητά στη φτώχεια σε χώρες μεσαίου εισοδήματος (THE WORLD BANK, 2015).

1.4 Οι στόχοι της Παγκόσμιας Τράπεζας

Ο Όμιλος Παγκόσμιας Τράπεζας έχει θέσει δύο στόχους για να επιτύχει ο κόσμος έως το 2030:

- Τερματισμός της ακραίας φτώχειας μειώνοντας το ποσοστό των ατόμων που ζουν με λιγότερα από 1,90 \$ την ημέρα σε 3%
- Προώθηση της κοινής ευημερίας, προωθώντας την αύξηση του εισοδήματος του κάτω 40% για κάθε χώρα

---

⁴ Πρόκειται για μια τρομερή ασθένεια που προκαλεί σοβαρή δυσφορία και ενδεχόμενη τύφλωση μεταξύ των μολυσμένων ανθρώπων. Γνωστή στον ιατρικό κόσμο ως ονχοκερσίαση. Από το 1974 η ασθένεια έχει σταθερά υποχωρήσει στην Αφρική χάρη την συντονισμένη προσπάθεια 40 χρόνων.

Η Παγκόσμια Τράπεζα είναι ζωτικής σημασίας πηγή οικονομικής και τεχνικής βοήθειας σε αναπτυσσόμενες χώρες σε όλο τον κόσμο. Δεν είναι μια τράπεζα με τη συνήθη έννοια αλλά μια μοναδική συνεργασία για τη μείωση της φτώχειας και τη στήριξη της ανάπτυξης. Σχετικά με τα Χρηματοοικονομικά προϊόντα και υπηρεσίες που διαθέτει ο Όμιλος της Παγκόσμιας Τράπεζας, παρέχονται δάνεια χαμηλού επιτοκίου, πιστώσεις μηδενικού έως χαμηλού επιτοκίου και επιχορηγήσεις σε αναπτυσσόμενες χώρες. Αυτά υποστηρίζουν ένα ευρύ φάσμα επενδύσεων σε τομείς όπως η εκπαίδευση, η υγεία, η δημόσια διοίκηση, οι υποδομές, η ανάπτυξη του χρηματοοικονομικού και του ιδιωτικού τομέα, η γεωργία και η διαχείριση του περιβάλλοντος και των φυσικών πόρων. Μερικά από τα έργα της συγχρηματοδοτούνται από κυβερνήσεις, άλλα πολυμερή ιδρύματα, εμπορικές τράπεζες, πρακτορεία εξαγωγικών πιστώσεων και επενδυτές του ιδιωτικού τομέα. Επίσης παρέχει ή διευκολύνει τη χρηματοδότηση μέσω συνεργασιών με ταμεία εμπιστοσύνης με διμερείς και πολυμερείς δωρητές. Πολλοί εταίροι ζήτησαν από την Τράπεζα να βοηθήσει στη διαχείριση πρωτοβουλιών καλύπτοντας ανάγκες σε ένα ευρύ φάσμα τομέων και αναπτυσσόμενων περιοχών.

Παράλληλα ο Όμιλος της Παγκόσμιας Τράπεζας προχωρά στην καινοτόμα ανταλλαγή γνώσεων προσφέροντας υποστήριξη στις αναπτυσσόμενες χώρες μέσω συμβουλών πολιτικής, έρευνας και ανάλυσης και τεχνικής βοήθειας. Το αναλυτικό έργο υποστηρίζετε συχνά τη χρηματοδότηση της Παγκόσμιας Τράπεζας και βοηθά στην ενημέρωση των επενδύσεων των αναπτυσσόμενων χωρών. Επιπλέον, υποστηρίζει την ανάπτυξη ικανοτήτων στις χώρες που εξυπηρετεί. Επίσης, χρηματοδοτεί, φιλοξενεί ή συμμετέχει σε πολλά συνέδρια και φόρουμ για θέματα ανάπτυξης, συχνά με την συνεργασία ενδιαφερόμενων φορέων.

Προκειμένου να διασφαλιστεί ότι οι χώρες έχουν πρόσβαση στην καλύτερη παγκόσμια τεχνογνωσία και θα βοηθήσουν στη δημιουργία γνώσεων αιχμής, η Τράπεζα επιδιώκει συνεχώς να βελτιώσει τον τρόπο με τον οποίο μοιράζεται τις γνώσεις της και αλληλοεπιδρά με τους πελάτες και το ευρύ κοινό. Οι βασικές προτεραιότητες περιλαμβάνουν:

- Αποτελέσματα: Συνεχόμενη επικέντρωση της προσοχής της τράπεζας στην παροχή βοήθειας στις αναπτυσσόμενες χώρες ώστε να παράγουν μετρήσιμα αποτελέσματα.

- Μεταρρύθμιση: Βελτίωση κάθε πτυχή της δουλειάς: πώς σχεδιάζονται τα έργα, πώς διατίθενται οι πληροφορίες (Πρόσβαση σε πληροφορίες) και πώς να φέρει τις δραστηριότητές τις πιο κοντά στις κυβερνήσεις και τις κοινότητες πελατών.

- Ανοικτή ανάπτυξη: Προσφέρει μια αυξανόμενη γκάμα δωρεάν με εύχρηστα εργαλεία, έρευνα και γνώση για να βοηθήσουμε τους ανθρώπους να αντιμετωπίσουν τις παγκόσμιες αναπτυξιακές προκλήσεις. Για παράδειγμα, ο ιστότοπος Open Data προσφέρει δωρεάν πρόσβαση σε ολοκληρωμένους δείκτες με δυνατότητα λήψης σχετικά με την ανάπτυξη σε χώρες σε όλο τον κόσμο. Επίσης η Παγκόσμια Τράπεζα έχει μετατραπεί σε ένα ζωντανό οργανισμό με ζωντανές συζητήσεις ανοιχτές σε συμμετέχοντες σε όλο τον κόσμο αποτελώντας με αυτό τον τρόπο το βασικό μέρος των εαρινών και ετήσιων συναντήσεων με το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο (World Bank History, 2020).

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2^ο

Η ΠΑΝΔΗΜΙΑ

Ο νέος κορονοϊός SARS-CoV-2 είναι γνωστό ότι προκαλεί COVID-19, η οποία είναι μια εύκολα μεταδοτική ασθένεια που εξαπλώνεται από άτομο σε άτομο μέσω βήχα, φταρνίσματος, αναπνευστικών σταγονιδίων ή της εκπνοής. Τα συμπτώματα του COVID-19, τα οποία εμφανίζονται περίπου 5 ημέρες μετά τη μόλυνση, σχετίζονται με τη γρίπη (π.χ. πυρετό και βήχα), αλλά περιλαμβάνουν και άλλα, όπως πονόλαιμο, μυϊκούς πόνους (European Center for Disease Prevention and Control, 2020) και απώλεια γεύσης ή μυρωδιάς (Bienkon, 2020). Το COVID-19 έχει παρόμοια κλινική παρουσίαση και χαρακτηριστικά με δύο γνωστές ασθένειες του σοβαρού οξέος αναπνευστικού συνδρόμου της κατώτερης αναπνευστικής οδού: «SARS-CoV» και αναπνευστικό σύνδρομο της Μέσης Ανατολής: «MERS» (Das's, 2020).

Οι κορονοϊοί κυκλοφορούν μεταξύ των ζώων και σε ορισμένες περιπτώσεις ενδέχεται να μολύνουν τον άνθρωπο. Πράγματι, οι MERS, SARS-CoV και SARS-CoV-2 μπορεί να αποδοθούν σε ζωνοσογόνο μετάδοση (A.J. Rodriguez-Morales D.K. Bonilla-Aldana G.J. Balbin-Ramon A.A. Rabaan R. Sah A. Paniz-Mondolfi P. Pagliano S. Esposito, 2020). Ωστόσο, το SARS-CoV-2 είναι το μόνο με πιθανότητα πανδημίας (J.S. Mackenzie D.W. Smith, 2020). Η κατανάλωση εξωτικών θηλαστικών όπως νυχτερίδες πεταλοειδούς, που περιλαμβάνει μια τεράστια δεξαμενή ιών σχετιζόμενων με το SARS-CoV, ενισχύει την πιθανότητα εμφάνισης νέων ιών από ζώα ή σχετικά περιβάλλοντα (V.C.C. Cheng S.K.P. Lau P.C.Y. Woo Y.Y. Kwok, 2007). Οι πρώτες μολύνσεις του SARS-CoV2 συσχετίστηκαν με την αγορά θαλασσινών στην πόλη Huanan (J. Lu J. Gu K. Li C. Xu W. Su Z. Lai D. Zhou C. Yu B. Xu Z. Yang, 2020), όπου πωλούνται ζωντανές και σφαγμένες νυχτερίδες, φίδια, μαρμότες, φασιανοί και όργανα κουνελιών και ελαφιών (K. Jalava, 2020). Οι Zhou et al. (2020) παρουσίασαν τις νυχτερίδες ως πιθανή πηγή SARS-CoV2, καθώς το τελευταίο έχει παρόμοια γονιδιακή αλληλουχία (έως 96,2%) με κοροναϊό που υπάρχει στις νυχτερίδες. Ωστόσο, άλλα ζώα μπορεί επίσης να είναι φυσικοί ξενιστές για το SARS-CoV2. Για παράδειγμα, το MERS-CoV και το SARS-CoV μπορούν να μεταδοθούν σε ανθρώπους από καμήλες και γάτες, αντίστοιχα (European Center for Disease Prevention and Control, 2020).

Το SARS-CoV-2 εντοπίστηκε τον Δεκέμβριο του 2019 και περίπου 3 μήνες αργότερα, το COVID-19 κηρύχθηκε από τον ΠΟΥ ως πανδημία (WHO Director, 2020). Στις 30 Μαΐου 2020, η πανδημία COVID-19 είχε εξαπλωθεί σε πάνω από 5,9 εκατομμύρια ανθρώπους σε περισσότερες από 188 χώρες, με αποτέλεσμα περισσότερους από 365.000 θανάτους (E Dong & H Du & L Gardner, 2020) και σε lockdown του ενός τρίτου του παγκόσμιου πληθυσμού (J. Kaplan L. Frias M McFall-Johnsen, 2020). Προς το παρόν, δεν έχει αναπτυχθεί καθολική θεραπεία ή εμβόλιο για τη νόσο COVID-19. Η επιστημονική κοινότητα, οι αρχές, οι επιθεωρητές της ασφάλειας των τροφίμων και οι επαγγελματίες στη βιομηχανία τροφίμων αναζητούν επείγοντως πληροφορίες σχετικά με τον τρόπο διαχείρισης της πανδημίας, π.χ. κατανόηση των οδών μετάδοσης και ανάπτυξη θεραπειών και εμβολίων. Είναι επίσης σημαντικό να αναπτυχθούν καινοτόμα διαγνωστικά κέντρα για το SARS-CoV-2 όχι μόνο για μολυσμένα άτομα αλλά και για τρόφιμα, τις επιφάνειες και γενικότερα τον περιβάλλοντα χώρο.

Κατά την διάρκεια των ετών, διάφορες χώρες του κόσμου αντιμετωπίζουν ποικίλες πανδημίες, αλλά το πιο πρόσφατο απ' όλα που επηρεάζει ολόκληρη την παγκόσμια κοινότητα είναι το COVID-19 (WHO Director, 2020). Αυτός ο νέος ιός έχει φέρει ολόκληρη την ήπειρο του κόσμου σε κατάσταση διλήμματος, κάνοντας έτσι την παγκόσμια δύναμη των οικονομικών χωρών να είναι ανίκανη να περιορίσει αυτόν τον ιό. Από το ξέσπασμα της πανδημίας του ιού της κορώνας πριν από λίγους μήνες, κυβερνήσεις σε όλο τον κόσμο αντιμετώπισαν την πρόκληση προκειμένου να βρουν μια μόνιμη λύση σε αυτόν τον καταστροφικό ιό. Από τις 31 Μαρτίου 2020, πολλά άτομα παγκοσμίως έχουν πεθάνει από το COVID-19, την εξαιρετικά μολυσματική αναπνευστική νόσο που προκαλείται από τον κοροναϊό. Πάνω από 178 χώρες/περιοχές έχουν επηρεαστεί, σύμφωνα με στοιχεία που συγκεντρώθηκαν από το Πανεπιστήμιο Johns Hopkins.

2.1 Η μετατροπή της υγειονομικής κρίσης σε οικονομική κρίση

Με την ανάπτυξη και την εξέλιξη της πανδημίας, ολόκληρος ο κόσμος εισήλθε σε μια υγειονομική κρίση. Αν και στην αρχή πολλοί από τους ηγέτες αμφισβήτησαν το πρόβλημα, έπειτα είχαν σαν αποτέλεσμα να υπάρχουν σε αυτές τις χώρες πολλά κρούσματα. Χαρακτηριστικό παράδειγμα ήταν οι Ηνωμένες Πολιτείες τις Αμερικής που βρίσκονται στην πρώτη θέση σε κρούσματα αλλά και θανάτους από κοροναϊό.

Ο βασικός τρόπος αντιμετώπισης, ή καλύτερα πρόληψης, του ιού από τότε που άρχισε η εξάπλωση του ήταν η κοινωνική αποστασιοποίηση. Αυτό ήταν μια λύση που ζή-

τήθηκε σε ολόκληρό τον κόσμο. Όταν τα κρούσματα άρχισαν να αυξάνονται, ο βασικός τρόπος για να επιτευχθεί η επιβράβευση και να μην καταρρεύσει η νοσοκομειακή φροντίδα ήταν η καραντίνα, η οποία χρησιμοποιήθηκε και στην χώρα μας. Χαρακτηριστικό παράδειγμα της κατάρρευσης του υγειονομικού συστήματος ήταν η Ιταλία, η οποία είχε πολλά κρούσματα, γεγονός που έφερε σε πληρότητα το εθνικό σύστημα υγείας και πολλοί πάσχοντες έμειναν αβοήθητοι.

Ένας ακόμα λόγος που χρειάστηκε η επιβράδυνση της εξάπλωσης του ιού, ήταν η εξοικονόμηση χρόνου ώστε να προχωρήσουν οι επιστήμονες στις απαραίτητες δοκιμές και να βρεθούν τα κατάλληλα φάρμακα για την θεραπεία αλλά και το εμβόλιο, προκειμένου να μπορέσουν να αντιμετωπιστούν επιτυχώς οι επιπτώσεις του ιού. Όλα αυτά τα μέτρα περιορισμού για την αντιμετώπιση της υγειονομικής κρίσης είχαν ως αποτέλεσμα να αυξηθούν οι επιπτώσεις στην οικονομία. Με αυτόν τον τρόπο η κρίση στην υγεία μετατράπηκε σε οικονομική κρίση.

Οι δυσμενείς συνέπειες αυτών των εξελίξεων είναι σημαντικές συμπεριλαμβανομένης της άμεσης διαταραχής των παγκόσμιων αλυσίδων εφοδιασμού, της ασθενέστερης τελικής ζήτησης για εισαγόμενα αγαθά και υπηρεσίες και της ευρύτερης περιφερειακής πτώσης του διεθνούς τουρισμού και των επαγγελματικών ταξιδιών. Οι αεροπορικές εταιρίες κατήλωσαν τα αεροπλάνα τους και τα εργοστάσια έκλεισαν με αποτέλεσμα την σημαντική συρρίκνωση της παραγωγής. Πολλές χώρες άρχισαν να ζουν σε καταστάσεις πολέμου εν καιρώ ειρήνης (Βασιλόπουλος Ν. Γκιεργκο Σ. Παναγιωτόπουλος Ε, 2020).

2.2 Ιστορικά στοιχεία για προηγούμενες πανδημίες και υγειονομικές κρίσεις

Όπως και σε αυτή την πανδημία έτσι και σε προηγούμενες, υπάρχει μια κοινή παραδοχή σύμφωνα με την οποία όλες οι πανδημίες δεν επηρεάζουν με τον ίδιο τρόπο όλες τις κοινωνικές ομάδες. Τα ιστορικά δεδομένα από προηγούμενες πανδημίες και άλλες καταστάσεις υγειονομικών κρίσεων είναι ιδιαίτερα αποκαλυπτικά. Οι κοινωνικοί προσδιοριστές της υγείας, όπως το εισόδημα, η κατοικία και η εργασία, συσχετίστηκαν με τα επίπεδα νοσηρότητας και θνητότητας κατά τη διάρκεια των πανδημιών της ισπανικής γρίπης το 1918 και της εποχικής γρίπης H1N1 το 2009, με τις πιο ευάλωτες κοινωνικά ομάδες να εμφανίζουν χειρότερα ποσοστά και φτωχότερα αποτελέσματα υγείας. Αξίζει να σημειωθεί ότι ο Edgar Sydenstricker, το 1931 αμφισβήτησε την επικρατούσα

επιστημονική άποψη της εποχής περί κοινωνικής ουδετερότητας της ισπανικής γρίπης, παρουσιάζοντας επεξεργασμένα στοιχεία που αναδείκνυαν σαφή υπεροχή της επίπτωσης της γρίπης μεταξύ της εργατικής τάξης στην Αμερική. Υπό αυτό το πρίσμα και δεδομένου ότι τα τελευταία χρόνια οι ανισότητες υγείας αντί να βελτιώνονται χειροτερεύουν, σύμφωνα και με την δεκαετή μελέτη του Marmot που δημοσιεύτηκε πρόσφατα, η ακριβής επίδραση των κοινωνικών προσδιοριστών της υγείας στην εξέλιξη της πανδημίας Covid-19 ίσως ακόμα να υποεκτιμάται, οπότε οι φόβοι για διεύρυνση των ήδη υπαρχουσών και κοινωνικών, φυλετικών και οικονομικών ανισοτήτων υγείας, σε βάθος χρόνου, δεν αποκλείεται να επαληθευτούν (Σταχτιάς Π. και Σταχτιάς Φ., 2020).

2.3 Οι συνέπειες του COVID-19 στην Παγκόσμια Οικονομία

Το σοκ στην παγκόσμια οικονομία από το COVID-19 ήταν πιο γρήγορο και πιο σοβαρό από την παγκόσμια χρηματοπιστωτική κρίση του 2008 και ακόμη και τη Μεγάλη Ύφεση. Παρατηρείται ότι οι χρηματιστηριακές αγορές κατέρρευσαν κατά 50% ή περισσότερο, οι πιστωτικές αγορές πάγωσαν, ακολούθησαν τεράστιες πτωχεύσεις, ενώ τα ποσοστά ανεργίας αυξήθηκαν πάνω από το 10% και το ΑΕΠ συρρικνώθηκε με ετήσιο ρυθμό 10% ή περισσότερο. Αλλά όλα αυτά χρειάστηκαν περίπου τρία χρόνια για να φτάσουν σε αυτό το σημείο. Στην τρέχουσα κρίση, παρόμοια τρομερά μακροοικονομικά και χρηματοοικονομικά αποτελέσματα υλοποιήθηκαν σε τρεις εβδομάδες.

Παρατηρείται ότι, χρειάστηκαν μόνο 15 ημέρες για να βυθιστεί το χρηματιστήριο των Ηνωμένων Πολιτειών Αμερικής (πτώση 20% από την κορυφή του) πρόκειται για την ταχύτερη πτώση που πραγματοποιήθηκε ποτέ. Τώρα, οι αγορές έχουν μειωθεί κατά 35%, οι πιστωτικές αγορές έχουν καταλάβει και τα πιστωτικά spread (όπως αυτά για τα junk bond) έχουν φτάσει στα επίπεδα του 2008. Ακόμη και οι κύριες χρηματοοικονομικές εταιρείες, όπως η Goldman Sachs, η JP Morgan και η Morgan Stanley, αναμένουν ότι το ΑΕΠ των ΗΠΑ θα μειωθεί με ετήσιο ρυθμό 6% το πρώτο τρίμηνο και κατά 24% έως 30% το δεύτερο. Ο υπουργός Οικονομικών των ΗΠΑ, Steve Mnuchin, προειδοποίησε ότι το ποσοστό ανεργίας θα μπορούσε να ανεβεί στα ύψη πάνω από το 20% (διπλάσιο από το υψηλότερο επίπεδο κατά τη διάρκεια της οικονομικής κρίσης) (Adam Gabbatt, 2020).

Το COVID-19 έχει μεγάλο αντίκτυπο στην κοινωνικοοικονομική κατάσταση και περιλαμβάνει:

- Απώλεια ειδικευμένων και έμπειρων εργαζομένων.
- Μειωμένη προσφορά εργασίας.
- Απώλεια βασικού προσωπικού και εθελοντικού που μπορεί να οδηγήσει σε κακή οργάνωση και ελάττωμα στην υποστήριξη της ένταξης.
- Προκαλεί τη φτώχεια μέσω της απώλειας ζωής του βιοπαλαιστή.
- Μείωσε την παραγωγικότητα και τις αρνητικές επιπτώσεις στην οικονομική ανάπτυξης.

Κάθε στοιχείο της συνολικής ζήτησης - κατανάλωσης, όπως οι κεφαλαιουχικές δαπάνες, οι εξαγωγές, βρίσκεται σε άνευ προηγουμένου ελεύθερη πτώση. Ενώ οι περισσότεροι αυτοεξυπηρετούμενοι σχολιαστές αναμένουν μια πτώση σε σχήμα V με την έξοδο να πέφτει απότομα για το ένα τέταρτο και στη συνέχεια να ανακάμπτει γρήγορα το επόμενο. Από τα παραπάνω γίνεται σαφές ότι η κρίση COVID-19 είναι κάτι άλλο εντελώς διαφορετικό. Η συστολή που βρίσκεται σε εξέλιξη φαίνεται να μην έχει σχήμα V- ή U- ή L (μια απότομη κάμψη ακολουθούμενη από στασιμότητα). Αντίθετα, μοιάζει με ένα I: μια κατακόρυφη γραμμή που αντιπροσωπεύει τις χρηματοπιστωτικές αγορές και την πραγματική οικονομία που πέφτει.

Η πιο δυνητική χώρα μέχρι στιγμής είναι η Ιταλία, η οποία έχει ιδιαίτερα ισχυρούς οικονομικούς δεσμούς με την Κίνα. Η Βόρεια Ιταλία είναι η νέα Wuhan (η κινεζική μεγαλούπολη όπου εμφανίστηκε για πρώτη φορά ο κοροναϊός). Με το σύστημα υγείας της να κατακλύζεται, η ιταλική κυβέρνηση χτύπησε τα φρένα, κλείνοντας την οικονομία του λιανικού εμπορίου οδηγώντας στην απομόνωση ολόκληρη τη χώρα. Όλα τα καταστήματα εκτός από τα φαρμακεία και τα παντοπωλεία ήταν κλειστά. Οι άνθρωποι είχαν και έχουν λάβει οδηγίες να μείνουν στο σπίτι και μπορούν να εισέλθουν σε δημόσιους χώρους μόνο για τα απαραίτητα ψώνια ή για μετακίνηση στην εργασία. Πολλές υποχρεώσεις δημόσιου και ιδιωτικού χρέους (όπως ενοίκια κατοικιών και πληρωμές τόκων) έχουν ανασταλεί. Η Ιταλία προσπάθησε να επιβραδύνει το οικονομικό ρολόι έως ότου εξαφανιστεί ο κοροναϊός.

Εν τω μεταξύ, παρόλο που η Γερμανία είχε πολύ λίγους θανάτους από κοροναϊό μέχρι στιγμής, ο αριθμός των λοιμώξεων αυξάνεται στα ύψη τόσο γρήγορα όσο οπουδήποτε αλλού. Σε απάντηση στην κρίση, η γερμανική κυβέρνηση εισήγαγε ένα επίδομα εργασίας μικρής διάρκειας και χορήγησε γενναιόδωρη πιστωτική βοήθεια, εγγυήσεις ή

φορολογικές αναβολές για προβληματικές εταιρείες. Οι δημόσιες εκδηλώσεις σε ολόκληρη τη χώρα ακυρώθηκαν και οι μαθητές έχουν πάρει οδηγίες να μείνουν στο σπίτι. Η Αυστρία, από την πλευρά της, έκλεισε από καιρό τα σύνορά της με την Ιταλία. Τα αυστριακά σχολεία, τα πανεπιστήμια και τα περισσότερα καταστήματα έχουν επίσης κλείσει. Αρχικά, η Γαλλία ακολούθησε μια πιο χαλαρή προσέγγιση, αλλά τώρα έχει επίσης κλείσει τα σχολεία, τα εστιατόρια και τα καταστήματά της, όπως και η Ισπανία. Η Δανία, η Πολωνία και η Τσεχική Δημοκρατία έκλεισαν τα σύνορά τους με τη Γερμανία.

Σε μια συνέντευξη στο BBC News στις 20 Μαρτίου 2020 με τη Λόρα Τζόουνς, τον Ντέιβιντ Μπράουν και τον Ντάνιελ Παλούμπο, διατυπώθηκε η άποψη ότι το ξέσπασμα του κοροναϊού, που προήλθε από την Κίνα, έχοντας μολύνει τους περισσότερους ανθρώπους. Η εξάπλωσή του έχει αφήσει τις επιχειρήσεις σε όλο τον κόσμο να υπολογίζουν το κόστος. Τόνισαν περαιτέρω ότι, η οικονομία έχει επηρεαστεί μέσω των παρακάτω:

- Χρηματιστήρια

Μεγάλες μετατοπίσεις στα χρηματιστήρια, όπου οι μετοχές σε εταιρείες αγοράζονται και πωλούνται, μπορούν να επηρεάσουν πολλές επενδύσεις. Οι FTSE, Dow Jones Industrial Average και Nikkei έχουν δει τεράστιες πτώσεις από την έναρξη της επιδημίας στις 31 Δεκεμβρίου. Το Dow και το FTSE είδαν πρόσφατα τη μεγαλύτερη πτώση μιας ημέρας από το 1987. Οι επενδυτές φοβούνται ότι η εξάπλωση του κοροναϊού θα καταστρέψει την οικονομική ανάπτυξη και ότι η κυβερνητική δράση ενδέχεται να μην είναι αρκετή για να σταματήσει η παρακμή. Σε απάντηση, οι κεντρικές τράπεζες σε πολλές χώρες, συμπεριλαμβανομένου του Ηνωμένου Βασιλείου, έχουν μειώσει τα επιτόκια. Αυτό θα πρέπει, θεωρητικά, να κάνει τον δανεισμό φθηνότερο και να ενθαρρύνει τις δαπάνες για την ενίσχυση της οικονομίας. Οι παγκόσμιες αγορές ανέκαμψαν επίσης λίγο μετά την ψήφιση της Γερουσίας των ΗΠΑ ύψους 2 τρισεκατομμυρίων δολαρίων (1,7 δισεκατομμυρίων λιρών) για τη βοήθεια εργαζομένων και επιχειρήσεων. Ωστόσο, ορισμένοι αναλυτές έχουν προειδοποιήσει ότι θα μπορούσαν να είναι ασταθείς μέχρι να περιοριστεί η πανδημία. Στις Ηνωμένες Πολιτείες, ο αριθμός των ατόμων που υποβάλλουν αίτηση για ανεργία έφτασε σε υψηλό ρεκόρ, σηματοδοτώντας το τέλος μιας δεκαετίας επέκτασης για μια από τις μεγαλύτερες οικονομίες του κόσμου.

- Ταξιδιωτική βιομηχανία

Η ταξιδιωτική βιομηχανία έχει υποστεί σοβαρές ζημιές, με τις αεροπορικές εταιρείες να διακόπτουν τις πτήσεις και τους τουρίστες να ακυρώνουν επαγγελματικά ταξίδια και διακοπές. Κυβερνήσεις σε όλο τον κόσμο έχουν εισαγάγει ταξιδιωτικούς περιορισμούς για να προσπαθήσουν να ελέγξουν τον ιό. Η ΕΕ απαγόρευσε στους ταξιδιώτες έξω από το μπλοκ για 30 ημέρες σε μια άνευ προηγουμένου κίνηση να σφραγίσουν τα σύνορά της λόγω της κρίσης του κοροναϊού. Στις ΗΠΑ, η κυβέρνηση Trump απαγόρευσε στους ταξιδιώτες από ευρωπαϊκά αεροδρόμια να εισέλθουν στις ΗΠΑ. Οι ειδικοί της ταξιδιωτικής βιομηχανίας του Ηνωμένου Βασιλείου έχουν επίσης εκφράσει ανησυχίες σχετικά με την κράτηση Κινέζων τουριστών στο σπίτι. Υπήρξαν 415.000 επισκέψεις από την Κίνα στο Ηνωμένο Βασίλειο κατά τους 12 μήνες έως τον Σεπτέμβριο του 2019. Οι Κινέζοι ταξιδιώτες ξοδεύουν επίσης τρεις φορές περισσότερο σε μια μέση επίσκεψη στο Ηνωμένο Βασίλειο σε 1.680 £ η καθεμία.

- Οι καταναλωτές αποθηκεύουν τρόφιμα

Τα σούπερ μάρκετ και οι διαδικτυακές υπηρεσίες παράδοσης έχουν αναφέρει τεράστια αύξηση της ζήτησης καθώς οι πελάτες αποθηκεύουν αγαθά όπως χαρτί υγείας, ρύζι και χυμό πορτοκαλιού καθώς αυξάνεται η πανδημία.

- Τα αποτελέσματα των lockdown είναι ορατά

Προκειμένου να σταματήσει η εξάπλωση της επιδημίας Covid-19, πολλές χώρες σε όλο τον κόσμο έχουν αρχίσει να εφαρμόζουν πολύ σκληρά μέτρα. Οι χώρες και το παγκόσμιο κεφάλαιο έχουν τεθεί υπό αυστηρό κλείδωμα, με αποτέλεσμα να σταματήσουν συνολικά οι μεγάλες αλυσίδες βιομηχανικής παραγωγής. Η Ευρωπαϊκή Υπηρεσία Διαστήματος σημείωσε εντυπωσιακή πτώση της ρύπανσης στους ευρωπαϊκούς ουρανοί.

- Τα εργοστάσια στην Κίνα επιβραδύνθηκαν

Στην Κίνα, όπου εμφανίστηκε για πρώτη φορά ο κοροναϊός, η βιομηχανική παραγωγή, οι πωλήσεις και οι επενδύσεις μειώθηκαν όλοι τους δύο πρώτους μήνες του έτους, σε σύγκριση με την ίδια περίοδο το 2019. Η Κίνα αποτελεί το ένα τρίτο των κατασκευών παγκοσμίως και είναι ο μεγαλύτερος εξαγωγέας εμπορευμάτων στον κόσμο. Οι περιορισμοί έχουν επηρεάσει τις αλυσίδες εφοδιασμού μεγάλων εταιρειών, όπως ο κατασκευαστής βιομηχανικού εξοπλισμού JCB και η αυτοκινητοβιομηχανία Nissan. Όλα τα καταστήματα και οι αντιπροσωπείες αυτοκινήτων έχουν αναφέρει πτώση της ζήτησης. Οι πωλήσεις αυτοκινήτων στην Κίνα, για παράδειγμα, μειώθηκαν κατά 86%

τον Φεβρουάριο. Περισσότεροι κατασκευαστές αυτοκινήτων, όπως η Tesla ή η Geely, πωλούν τώρα αυτοκίνητα στο διαδίκτυο, καθώς οι πελάτες μένουν μακριά από εκθεσιακούς χώρους.

- Ακόμη και «ασφαλέστερες» επενδύσεις χτυπήθηκαν

Όταν μια κρίση χτυπά, οι επενδυτές επιλέγουν συχνά λιγότερο επικίνδυνες επενδύσεις. Αλλά ακόμη και η τιμή του χρυσού μειώθηκε για λίγο τον Μάρτιο, καθώς οι επενδυτές φοβόντουσαν την παγκόσμια ύφεση.

- Ομοίως, το πετρέλαιο έχει υποχωρήσει σε τιμές που δεν υπήρχαν πριν από τον Ιούνιο του 2001.

Οι επενδυτές φοβούνται ότι η παγκόσμια εξάπλωση του ιού θα πλήξει περαιτέρω την παγκόσμια οικονομία και τη ζήτηση για πετρέλαιο. Η τιμή του πετρελαίου είχε ήδη επηρεαστεί από μια διαμάχη μεταξύ του ΟΠΕΚ, της ομάδας παραγωγών πετρελαίου και της Ρωσίας. Το Coronavirus έχει μειώσει περαιτέρω την τιμή.

- Η ανάπτυξη έχει οριστεί να σταματήσει

Εάν η οικονομία αναπτύσσεται, αυτό σημαίνει γενικά περισσότερο πλούτο και περισσότερες νέες θέσεις εργασίας. Μετράται με βάση την ποσοστιαία μεταβολή του ακαθάριστου εγχώριου προϊόντος ή την αξία των παραγόμενων αγαθών και υπηρεσιών, συνήθως σε διάστημα τριών μηνών ή ενός έτους. Σύμφωνα με τον Οργανισμό Οικονομικής Συνεργασίας και Ανάπτυξης (ΟΟΣΑ), η παγκόσμια οικονομία θα αρχίσει να αναπτύσσεται με τους ρυθμούς από το 2009, λόγω της επιδημίας του κοροναϊού.

Το think tank έχει προβλέψει αύξηση μόλις 2,4% το 2020, από 2,9% το Νοέμβριο. Ανέφερε επίσης ότι μια «μακροχρόνια και πιο εντατική» επιδημία θα μπορούσε να μειώσει κατά το ήμισυ την ανάπτυξη σε 1,5% το 2020, καθώς τα εργοστάσια αναστέλλουν τη δραστηριότητά τους και οι εργαζόμενοι μένουν στο σπίτι για να προσπαθήσουν να περιορίσουν τον ιό (Oyinlola Abodunrin & Gbolahan Oloye & Bola Adesola, 2020).

2.4 Τρόποι αντιμετώπισης της κρίσης

Ο ρόλος που διαδραματίζει ο Παγκόσμιος Οργανισμός Υγείας, το Κέντρο Ελέγχου Νόσων, συμπεριλαμβανομένων των τομέων επικοινωνίας για την καταπολέμηση της πανδημίας, είναι αναπόφευκτοι. Διαφορετικά μέτρα έχουν υιοθετηθεί από διάφορες χώρες για τον περιορισμό της εξάπλωσης του κοροναϊού.

Η Αφρικανική Τράπεζα Ανάπτυξης ανακοίνωσε μέτρα υγείας και ασφάλειας για να αποτρέψει την εξάπλωση του κοροναϊού σε χώρες όπου έχει παρουσία, συμπεριλαμβανομένης της έδρας της στο Αμπιτζάν. Τα μέτρα περιλαμβάνουν την τηλεργασία, τη βιντεοδιάσκεψη αντί των φυσικών συναντήσεων, την αναστολή επισκέψεων σε κτίρια της Τράπεζας και την ακύρωση όλων των ταξιδιών, συναντήσεων και διασκέψεων, μέχρι νεωτέρας.

Αρκετά αφρικανικά κράτη επέβαλαν εκτεταμένους περιορισμούς σε μια προσπάθεια να περιορίσουν την εξάπλωση του κοροναϊού. Η Νότια Αφρική έχει κηρύξει εθνική καταστροφή και ανακοίνωσε την απαγόρευση ταξιδιών από τις χώρες που πλήττονται περισσότερο, ενώ η Κένυα επέβαλε επίσης σαφείς ταξιδιωτικούς περιορισμούς. Τα μέτρα είναι μια προσπάθεια να αποφευχθεί μια μεγάλη επιδημία σε μια ήπειρο με κακές υπηρεσίες υγείας. Τουλάχιστον 27 αφρικανικά κράτη έχουν επηρεαστεί μέχρι στιγμής από τον ιό. Στη Νιγηρία, όλα τα ιδρύματα μάθησης έκλεισαν και ζητήθηκε από τους εργαζόμενους να μείνουν στο σπίτι και να εκτελούν από εκεί τις διοικητικές τους λειτουργίες που είναι απαραίτητες. Ακόμη επιβάλλονται ποσοστά αποτυχίας⁵ όπως συμβαίνει σε όλα τα κράτη και επιπλέον αριθμός εργαζομένων που εκτελούν βασικά καθήκοντα όπως ιατρικό προσωπικό, υπηρεσίες επιβολής του νόμου μειώθηκε για να αποφευχθεί η εξάπλωση του ιού, χρήματα και άλλα βασικά είδη δωρίζονταν από κυβερνητικούς και μη κυβερνητικούς οργανισμούς, συμπεριλαμβανομένων εκκλησιών και εταιρικών φορέων. Οι εμπορικές εκθέσεις, οι εκθέσεις, οι κινηματογράφοι, τα πάρκα ψυχαγωγίας και τα ζώα και οι πάροχοι δραστηριοτήτων αναψυχής (σε εσωτερικούς και εξωτερικούς χώρους), ειδικές αγορές, ψυχαγωγικές στοές, καζίνο, στοιχήματα και παρόμοιες εγκαταστάσεις είναι όλα κλειστά.

Η Γερμανία υιοθετεί πρωτοφανή μέτρα για τον περιορισμό της πανδημίας κοροναϊού. Οι ομοσπονδιακές και πολιτειακές κυβερνήσεις έχουν υιοθετήσει αρκετά δραστικά μέτρα για να επιβραδύνουν το αυξανόμενο ποσοστό μόλυνσης του κοροναϊού (Covid-19) στη χώρα. Τα μέτρα διατάσσουν άνευ προηγουμένου περιορισμούς στη δημόσια ζωή στη χώρα. Σε εθνική τηλεοπτική ομιλία, η καγκελάρια Άνγκελα Μέρκελ δήλωσε ότι η ομοσπονδιακή κυβέρνηση και οι κυβερνήσεις των 16 ομοσπονδιακών κρατών συμφώνησαν να κλείσουν μη απαραίτητες επιχειρήσεις και δημόσιες εγκατα-

---

⁵ Το ποσοστό αποτυχίας αναφέρεται στη συχνότητα αποτυχίας κάτι, όπως ένα στοιχείο ή ένα σύστημα. Συνήθως το εκφράζουμε σε αποτυχίες ανά μονάδα χρόνου, δηλαδή, αποτυχίες ανά ώρα, ημέρα, εβδομάδα, κλπ. (Market Business News, 2020).

στάσεις σε ολόκληρη τη χώρα ως μια τελευταία προσπάθεια για τον περιορισμό της εξαιρετικά μεταδοτικής ασθένειας.

Η ιταλική κυβέρνηση ανακοίνωσε έκτακτα μέτρα για τον περιορισμό του ιού που εξαπλώθηκε για πρώτη φορά εκεί στα τέλη Φεβρουαρίου. Ο πρωθυπουργός Giuseppe Conte κήρυξε ολόκληρη την Ιταλία ως "κόκκινη ζώνη" που σημαίνει ότι οι άνθρωποι πρέπει να μείνουν σπίτι εκτός από την εργασία και άλλες καταστάσεις έκτακτης ανάγκης. Οι δημόσιες συγκεντρώσεις έχουν απαγορευτεί και η ελευθερία κίνησης περιορίστηκε απότομα. Όλες οι εγχώριες αθλητικές διοργανώσεις στη χώρα είχαν ανασταλεί έως τις 3 Απριλίου. Το ποδόσφαιρο είναι μια μεγάλη υπόθεση για την Ιταλία. Αστυνομικοί και στρατιώτες ελέγχουν τους επιβάτες που βγαίνουν από τον κεντρικό σιδηροδρομικό σταθμό στο Μιλάνο της Ιταλίας. Η κυβέρνηση δήλωσε ότι ολόκληρη η χώρα είναι «κόκκινη ζώνη».

Στο Ιράν, οι δημόσιες συγκεντρώσεις, συμπεριλαμβανομένων των προσευχών της Παρασκευής στην Τεχεράνη και σε άλλες μεγάλες πόλεις, ακυρώθηκαν. Τα σχολεία έκλεισαν και τα πληρώματα καθαριστών έχουν αποσταλεί σε απολύμανση τρένων, λεωφορείων και χώρων συγκέντρωσης, όπως ανέφερε ο Peter Kenyon του NPR. Ο ιρανός υπουργός Εξωτερικών Ζάβαντ Τζαρίφ έγραψε στο Twitter ότι «εφαρμόζονται αυστηρά προληπτικά μέτρα - συμπεριλαμβανομένου του ελέγχου αεροπορικών ταξιδιωτών στις πύλες αναχώρησης».

Η Νότια Κορέα έχει ενθαρρύνει τους ανθρώπους σε πόλεις σε όλη τη χώρα να μείνουν στο σπίτι, ορισμένα γραφεία έχουν κλείσει και πολλές εκδηλώσεις αναβάλλονται. Τα εθνικά σχολεία ήταν κλειστά μέχρι τις 22 Μαρτίου. Το μεγαλύτερο ξέσπασμα της χώρας ήταν στην πόλη Daegu, η οποία αντιπροσωπεύει περισσότερα από τα τρία τέταρτα των περιπτώσεων.

Στην Ισπανία οι αρχές σε περιοχές με τις περισσότερες περιπτώσεις όπως Μαδρίτη, η Χώρα των Βάσκων και το Λα Ριόχα διέταξαν το κλείσιμο όλων των σχολείων, πανεπιστημίων και παιδικών κέντρων για δύο εβδομάδες. Οι πτήσεις μεταξύ Ισπανίας και Ιταλίας έχουν ανασταλεί και ακυρώνονται μεγάλες συγκεντρώσεις στις τρεις περιοχές. Οι αγώνες ποδοσφαίρου για τη La Liga της Ισπανίας θα διεξαχθούν πριν αδειάσουν τα στάδια για τις επόμενες δύο εβδομάδες. Ο Ισπανός υπουργός Υγείας Salvador Illa ενθάρρυνε τις εταιρείες να μειώσουν τις ώρες εργασίας και τα ταξίδια και να υποστηρίξουν την απομακρυσμένη εργασία.

Η πανδημία της νόσου του coronavirus 2019 (COVID-19) έφερε στα όρια τους όχι μόνο τα συστήματα υγείας, αλλά έγινε γρήγορα και απειλή για ολόκληρη την παγκόσμια οικονομία, σε κλίμακα πολύ μεγαλύτερη από την οικονομική περίοδο 2007 - 08 της οικονομικής κρίσης. Διαμορφωτές πολιτικής από χώρες με υψηλό εισόδημα ανταποκρίθηκαν γρήγορα, δεσμεύοντας άνευ προηγουμένου ποσά υποστήριξης σε πολίτες και επιχειρήσεις. Η ΕΕ ανακοίνωσε τη δέσμευση «χωρίς όρια» για την προστασία των Ευρωπαϊκών οικονομιών με την αγορά κρατικού και εταιρικού χρέους, ενώ το αμερικανικό συνέδριο συμφώνησε στα 2 δισεκατομμύρια δολάρια. Ωστόσο, τέτοια μέτρα δεν είναι ανοιχτά σε χαμηλά εισοδήματα και χώρες μεσαίου εισοδήματος (LMIC), που θα αντιμετωπίσουν το βάρος του φορτίου COVID-19. Αναδυόμενες αγορές ήταν μεταξύ των πρώτων από τους οποίους οι επενδυτές διέφυγαν και μέχρι στιγμής έχουν αποσύρει περισσότερα από 83 δισεκατομμύρια δολάρια από αυτούς, δηλαδή η μεγαλύτερη ροή κεφαλαίου που έχει καταγραφεί ποτέ. Αυτό περιορίζει τη πίστωση που διατίθεται σε κυβερνήσεις και επιχειρήσεις, ωθεί στη μείωση των τιμών των εμπορευμάτων και της πραγματικής οικονομικής δραστηριότητας, και τελικά μειώνει τους προϋπολογισμούς του συστήματος υγείας κάθε φορά όταν η χωρητικότητα επειγόντως να επεκταθεί.

Οι χώρες της G20 προέβλεπαν τα δύο κορυφαία παγκόσμια χρηματοπιστωτικά ιδρύματα, το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο (ΔΝΤ) και η Παγκόσμια Τράπεζα, να διαδραματίζουν κεντρικό ρόλο στη στήριξη αυτών των χωρών, ενεργώντας ως «οικονομικοί πυροσβέστες». Εξόχως σημαντικό είναι το γεγονός ότι, τις τελευταίες εβδομάδες, και οι δύο ανακοίνωσαν ένα σύνολο εργαλείων για την αντιμετώπιση των επιπτώσεων της πανδημίας. Αλλά είναι αυτό καλύτερος τρόπος για να επιτύχουμε μόνιμη παγκόσμια ασφάλεια υγείας; Το ΔΝΤ ανταποκρίνεται σε αιτήματα έκτακτης ανάγκης βοήθειας από περισσότερες από 80 χώρες και έχει διαθέσει δύο ροές χρηματοδότησης έκτακτης ανάγκης. Όπως, έως και 50 δισεκατομμύρια δολάρια χρηματοδότησης ταχείας εκταμίευσης είναι διαθέσιμα για LMIC, τα οποία δεν χρειάζεται να υπάρχουν πλήρες πρόγραμμα του ΔΝΤ. Εντωμεταξύ, οι χώρες μπορούν υποβάλουν αίτηση για καταστολή καταστροφών και εμπιστοσύνης ανακούφισης και υποστήριξης, σχεδιασμένη να βοηθάει σε πανδημίες. Αυτό το ταμείο έχει περίπου 400 εκατομμύρια δολάρια διαθέσιμα μέχρι τώρα και μπορεί αυξάνονται περαιτέρω. Στις αρχές Απριλίου, μόνο τέσσερις χώρες είχαν λάβει υποστήριξη από οποιοδήποτε μέσο και από το ΔΝΤ, η κύρια απάντηση ήταν η ίδια: η ώθηση για τις χώρες που έχουν πληγεί από κρίσεις είναι να υποβάλουν αίτηση για συμβατικά δάνεια, που αν και με μεγαλύτερη ευελιξία στη χρηματοδότηση – αύξηση, σύμφωνα με πληροφορίες, το ύψος του δανεισμού μπορεί να φτάσει και το 1

τρισεκατομμύριο δολάρια. Αυτά τα δάνεια υπόκειται σε αμφιλεγόμενες προϋποθέσεις - μεταρρυθμίσεις που πρέπει να εισαχθούν πριν από την εκταμίευση των χρημάτων. Τέτοιες προϋποθέσεις έχουν αρνητικές επιπτώσεις στον πληθυσμό υγείας, διότι περιλαμβάνουν κακώς σχεδιασμένα μέτρα πολιτικής όπως περικοπές στον προϋπολογισμό, μείωση του αριθμού και των μισθών υγείας και κοινωνικών λειτουργών, αποδυνάμωση του εργατικού δυναμικού, προστασία ή προώθηση ιδιωτικοποιήσεων.

Η Παγκόσμια Τράπεζα ανακοίνωσε ένα πακέτο 14 δισεκατομμυρίων δολαρίων γρήγορης βοήθειας και ελπίζει να αναπτυχθεί έως 160 δισεκατομμύρια δολάρια τους επόμενους 15 μήνες. Έτσι χρησιμοποιώντας το τμήμα Υγείας, Διατροφής και Πληθυσμού, με την εμπειρία του στον τομέα της υγείας, το μεγαλύτερο μέρος αυτής της υποστήριξης (8 δισεκατομμύρια δολάρια) θα διοχετεύεται μέσω του Διεθνούς Finance Corporation, χρηματοδότηση που αφορά τον ιδιωτικού τομέα της Τράπεζας. Αυτός ο βραχίονας έχει επιλεγεί παρά την απουσία της εμπειρογνομosύνης στη δημιουργία συστημάτων δημόσιας υγείας, και των συσσωρευμένων αποδείξεων για τα κακά (και δαπανηρά) αποτελέσματα εταιρικών σχέσεων δημόσιου-ιδιωτικού τομέα στην υγεία.

Τα δάνεια της Παγκόσμιας Τράπεζας (ή του ΔΝΤ) θα επιβαρύνουν επίσης τις χώρες με επιπλέον αποπληρωμές χρέους που θα συνεχίσουν να αδειάζουν χρήματα από τα συστήματα υγείας. Τα υπόλοιπα 6 δισεκατομμύρια δολάρια προορίζονται για την υποστήριξη άμεσα της πρωτοβάθμιας φροντίδας. Η Παγκόσμια Τράπεζα σχεδιάζει νέες ταχείες προμήθειες και τρόπους για τη μαζική αγορά ιατρικών προμηθειών. Ωστόσο, είναι ασαφές εάν αυτό θα ενισχύσει τα συστήματα δημόσιας υγείας που αγωνίζεται τώρα ή αντ' αυτού, να χρηματοδοτηθεί την ιδιωτική υγεία και γενικότερα τις υπηρεσίες που θα μπορούσαν να πάρουν από αυτήν καθώς και το πολύ απαραίτητο προσωπικό που είναι αναγκαίο στο δημόσιο σύστημα υγείας. Το τελευταίο φαίνεται πιο πιθανό, για δύο λόγους. Πρώτον, τα 2 δισεκατομμύρια δολάρια της International Finance Corporation θα εκταμιευτούν μέσω της Διευκόλυνσης Αντιμετώπισης Κρίσεων προβλέπει, μεταξύ άλλων, δάνεια προς ιδιωτικές εταιρείες στον τομέα της υγειονομικής περίθαλψης. Δεύτερον, ο Πρόεδρος της Παγκόσμιας Τράπεζας David Malpass διευκρίνισε ότι η υποστήριξη του ιδρύματος του θα εξαρτηθεί από τις πολιτικές διαρθρωτικής προσαρμογής επιβολή εντολής για την απορρύθμιση (π.χ. με την προώθηση ιδιωτικών αγορών υγείας) ή ελευθέρωση του εμπορίου (Alexander Kentikelenis & Daniela Gabor & Isabel Ortiz & Thomas Stubbs & Martin McKee & David Stuckler, 2020).

2.5 Οι επιπτώσεις του κορονοϊού

2.5.1 Τομέα των μεταφορών

Κυβερνήσεις σε όλες τις χώρες έχουν εκδώσει συμβουλή στους πολίτες τους να αποφύγουν περιττά ταξίδια για να σταματήσουν την περαιτέρω εξάπλωση του Coronavirus, επιπλέον πολλές χώρες έχουν ακυρώσει τη θεώρηση επιβατών που ανήκουν σε χώρες που είναι επιρρεπείς σε Coronavirus. Λόγω του περιβάλλοντος που προκαλεί φόβο, οι άνθρωποι φοβούνται να ταξιδέψουν, για όλους αυτούς τους λόγους, ο τομέας των μεταφορών πρόκειται να κλείσει. Σύμφωνα με τη Διεθνή Ένωση Αεροπορικών Μεταφορών, η αεροπορική βιομηχανία μπορεί να χάσει μεταξύ 63 δισεκατομμυρίων δολαρίων και η ευρεία επίπτωση μπορεί να φτάσει τα 112 δισεκατομμύρια δολάρια. Οι τιμές των μετοχών των αεροπορικών εταιρειών έχουν μειωθεί κατά 25%. Έτσι, το ξέσπασμα του Coronavirus πλήττει σημαντικά την αεροπορική εταιρεία. Οι περισσότερες από τις αεροπορικές εταιρείες λειτουργούν με μειωμένη χωρητικότητα και εφαρμόζουν μέτρα άμεσης μείωσης του κόστους, όπως το κλείσιμο των Premium Lounge (Αίθουσες αναμονής) και την παροχή άδειας άνευ αποδοχών στο προσωπικό. Ο αντίκτυπος εκτιμάται ότι είναι ακόμη χειρότερος από την παγκόσμια οικονομική κρίση.

Σημαντικές αεροπορικές εταιρείες όπως η Lufthansa και η Cathay Pacific είχαν ακυρώσει το 70% των πτήσεων τους. Οι κινεζικές αεροπορικές εταιρείες ακύρωσαν τις περισσότερες προγραμματισμένες πτήσεις τον Φεβρουάριο και Μάρτιο. Η Singapore Airlines μείωσε την προγραμματισμένη χωρητικότητά της κατά 10,3%. Τα Ηνωμένα Αραβικά Εμιράτα, που είναι ένας κόμβος σύνδεσης, προειδοποίησαν τους πολίτες και τους ομογενείς τους να μην ταξιδεύουν έως ότου επιδοτηθούν από το ξέσπασμα του Coronavirus. Η Etihad Airways, με έδρα το Αμπού Ντάμπι και την Emirates στο Ντουμπάι, ζήτησε από τους υπαλλήλους τους να μείνουν στο σπίτι λόγω μειωμένου αριθμού πτήσεων και ότι μπορεί να υπάρχει πιθανότητα απολύσεων. Οι υπεύθυνοι χάραξης πολιτικής πρέπει να λάβουν μέτρα για τον έλεγχο των επιπτώσεων του ιού στην αεροπορική βιομηχανία. Οι αεροπορικές εταιρείες προσπαθούν να κάνουν ότι μπορούν για να παραμείνουν ζωντανές ενώ εκτελούν την κρίσιμη αποστολή της σύνδεσης των οικονομιών του κόσμου.

Εκτός αυτού, το τοπικό σύστημα μεταφορών έχει επίσης επηρεαστεί άσχημα. Οι περισσότεροι κόμβοι σιδηροδρόμων, μετρό και λεωφορείων αναφέρουν σημαντική

μείωση επειδή πολλοί άνθρωποι αποφεύγουν τις δημόσιες συγκοινωνίες ως αποτέλεσμα συμβουλευτικών και προληπτικών μέτρων. Ως εκ τούτου, οι λιγότεροι αναβάτες μεταφράζονται σε λιγότερα χρήματα για πρακτορεία διαμετακόμισης και επιβράδυνση της οικονομικής δραστηριότητας σε μεγάλες πόλεις.

2.5.2 Φιλοξενία

Καθώς η κυβέρνηση απαγόρευσε τα ταξίδια σε εθνικό και διεθνές επίπεδο στις περισσότερες χώρες, πλήττεται σοβαρά η βιομηχανία ξενοδοχείων και εστιατορίων, επειδή αυτές οι βιομηχανίες βασίζονται σε μεγάλο βαθμό στους τουρίστες. Το ποσοστό πληρότητας των μεγάλων ξενοδοχειακών αλυσίδων έχει μειωθεί απότομα. Στις Ηνωμένες Πολιτείες, τα κορυφαία εστιατόρια όπως το Le Bernardin, το Daniel και το εστιατόριο Union Square Hospital Group έκλεισαν επ' αόριστον. Σύμφωνα με το Παγκόσμιο Συμβούλιο Ταξιδιών και Τουρισμού, σχεδόν 50 εκατομμύρια θέσεις εργασίας θα χαθούν σε αυτόν τον τομέα παγκοσμίως λόγω των ακυρώσεων ξενοδοχείων. Τα ποσοστά πληρότητας των δωματίων έχουν μειωθεί κατά 50% και το μέλλον είναι σκοτεινό καθώς η πανδημία συνεχίζει να αναφέρεται σε όλο τον κόσμο. Οι μετοχές των μεγάλων ξενοδοχειακών αλυσίδων όπως η Hyatt, η Marriott και η Intercontinental έχουν μειωθεί περίπου στο 16%. Το Mobile World Congress που είναι μια μεγάλη εμπορική έκθεση τεχνολογίας έχει επίσης ακυρωθεί. Η εταιρεία Walt Disney εκτίμησε ότι μπορεί να χάσει 175 εκατομμύρια δολάρια λόγω του Coronavirus. Από την άλλη πλευρά, οι επιχειρήσεις που δεν έχουν κλείσει υποχρεούνται να λειτουργούν σύμφωνα με τον επιβαλλόμενο κανόνα μισής χωρητικότητας από την κυβέρνηση. Οι πελάτες επιλέγουν να μείνουν στο σπίτι είτε με την θέλησή τους είτε με απαγόρευση κυκλοφορίας. Τα περισσότερα από τα αθλητικά γεγονότα είτε αναβάλλονται είτε ακυρώνονται για τον περιορισμό της συγκέντρωσης. Ένας από τους μεγαλύτερους αθλητικούς αγώνες του κόσμου οι Ολυμπιακοί Αγώνες αναβλήθηκαν για ένα χρόνο. Σημαντικά αθλητικά γεγονότα όπως το Wimbledon, το πρωτάθλημα της Ινδίας, το πρωταθλήματος της Φόρμουλα 1, και πολλά άλλα αθλητικά γεγονότα βρίσκονται κάτω από σκοτεινά σύννεφα, όλες οι αθλητικές ακυρώσεις θα επηρεάσουν περαιτέρω αρνητικά τις προοπτικές του ήδη οικονομικά στραγγαλισμένου τομέα των ταξιδιών και της τουριστικής βιομηχανίας.

2.5.3 Τομέας τροφίμων και ποτών

Καθώς η βιομηχανία μεταφορών και ξενοδοχείων αντιμετωπίζει το Coronavirus, τα στενά συνδεδεμένα τρόφιμα και ποτά αντιμετωπίζουν επίσης την πίεση. Τα τρόφιμα και τα ποτά είναι ένας άλλος σημαντικός τομέας που είναι πολύ κηλιδωμένος. Λόγω των περιοριστικών μέτρων σε όλες τις χώρες, όλα τα καφέ, τα εστιατόρια γρήγορης εξυπηρέτησης, τα καθημερινά και εκλεκτά εστιατόρια, παμπ, μπαρ και σαλόνια δεν λειτουργούν. Οι δευτερογενείς επιδράσεις της πανδημίας έχουν παρατηρηθεί με δύο τρόπους. Πρώτον, με την προσωρινή απόλυση εργατικού δυναμικού, σε καφετέριες και εστιατόρια, δεύτερον, με την αδύναμη ζήτηση από τους ενδιαφερόμενους φορείς της αλυσίδας εφοδιασμού. Αυτοί οι ενδιαφερόμενοι δεν μπορούν να λάβουν νέες παραγγελίες και πληρωμές για προηγούμενες παραδόσεις. Τελικά θα χτυπηθεί και η αγροτική κοινότητα. Επιπλέον, οι διαδικτυακοί πάροχοι υπηρεσιών τροφίμων σταματούν επίσης τις υπηρεσίες τους. Τις δυσμενείς επιπτώσεις βιώνουν οι τοπικοί πωλητές και το εργατικό δυναμικό, που ασχολείται με υπηρεσίες παράδοσης. Επομένως, μια μακρά αλυσίδα εφοδιασμού που περιλαμβάνει αγρότες, υπηρεσίες προστιθέμενης αξίας (όπως συσκευασία, ταξινόμηση και αποθήκευση), χονδρέμπορος, μεταφορέας και λιανοπωλητές επηρεάζονται σοβαρά λόγω του Coronavirus. Σημαντικές εταιρείες όπως η Pepsi, η Coca-Cola, η General mills, η Mondelez και η Unilever αναμένεται να πληγούν από αυτόν τον αυξανόμενο φόβο. Ένας άλλος στενά συνδεδεμένος τομέας με τον τομέα των τροφίμων είναι η αγορά νωπού κρέατος, ιδίως του κοτόπουλου. Ολόκληρος ο τομέας των πουλερικών σημείωσε επιβράδυνση της ζήτησης. Σε περίπτωση κλειδώματος, οι άνθρωποι βρίσκονται σε καραντίνα στο σπίτι και συσσωρεύουν τα ευπαθή και μη αλλοιώσιμα αντικείμενα, γεγονός που οδηγεί σε απότομη αύξηση της τιμής, ιδίως για τα βασικά είδη διατροφής. Αυτές οι υψηλές τιμές είναι το φλέγον ζήτημα για τα φτωχά κοινωνικά στρώματα. Επιπλέον, το αυξημένο κόστος μεταφοράς, καθώς και οι διαταραχές της αλυσίδας εφοδιασμού, έπνιξαν τις εταιρείες παραγωγής.

2.5.4 Αποθέματα

Τα περισσότερα μεγάλα χρηματιστήρια έχουν εισέλθει επίσημα σε μια μειωμένη αγορά επειδή η πανδημία Coronavirus έχει επηρεάσει σοβαρά τις περισσότερες καταχωρημένες εταιρείες. Το ανώτατο όριο αγοράς σε παγκόσμιο επίπεδο έχει μειωθεί κατά 30%. Όλο το μήνα Μάρτιο, παρατηρήθηκε μεγάλη μεταβλητότητα και αβέβαια στα

χρηματιστήρια σε όλες τις χώρες. Το χρηματιστήριο των Ηνωμένων Πολιτειών βιώνει τη χειρότερη πτώση από το 1987 λόγω του Coronavirus. Ομοίως, οι οικονομίες της Ινδίας και της Κίνας έχουν υποστεί ρεκόρ πτώσης κάτω από το παρατηρούμενο πρωτοφανές σοκ. Οι λιανικές πωλήσεις, η βιομηχανική παραγωγή και η επένδυση παγίων στοιχείων, όλα τεκμηριώνουν μια αρνητική ανάπτυξη στις μεγάλες οικονομίες που δημιουργεί φόβο μεταξύ των επενδυτών. Οι κεντρικές τράπεζες όλων των μεγάλων οικονομιών μείωσαν τα επιτόκια για να ενθαρρύνουν τους επενδυτές, αλλά αυτοί οι ενισχυτές δεν αρκούν για να κερδίσουν την εμπιστοσύνη των επενδυτών. Οι εταιρείες που παράγουν έσοδα από εταιρείες που σχετίζονται με τον τουρισμό θα επηρεαστούν σοβαρά. Δεδομένου ότι, οι επενδυτές πωλούν, οι σημαντικοί δείκτες έχουν πέσει σημαντικά. Ωστόσο, η Παγκόσμια Τράπεζα έκανε ένα πρώτο βήμα για να υποστηρίξει τις χώρες και να τις βοηθήσει να αντιμετωπίσουν και γιατί όχι να εκμεταλλευτούν αυτό το πρόωκο σοκ του Coronavirus. Η Παγκόσμια Τράπεζα ανακοίνωσε 14 δισεκατομμύρια δολάρια για την αντιμετώπισή της πανδημίας. Θα δοθεί οικονομική βοήθεια σε χώρες μέλη, ώστε αυτές οι χώρες μέλη να μπορούν να ενισχύσουν τις υπηρεσίες υγείας και τις υποδομές υγείας και να εντοπίσουν τον θανατηφόρο ιό την κατάλληλη στιγμή.

2.6 Οι επιπτώσεις του κορονοϊού στην επισιτιστική ανασφάλεια

Η πανδημία του COVID-19 είναι ίσως η μεγαλύτερη παγκόσμια κρίση υγείας της εποχής μας που πρόκειται να φέρει άνευ προηγουμένου ανθρωπιστικές προκλήσεις. Μια τέτοια πρόκληση είναι η επισιτιστική ανασφάλεια. Πάνω από 820 εκατομμύρια άνθρωποι ζουν κάτω από το όριο της φτώχειας και πριν από την πανδημία COVID-19, εκ των οποίων 110 εκατομμύρια άνθρωποι ζούσαν σε οξεία επισιτιστική ανασφάλεια (United Nations Department of Global Communications (DGC), 2020). Η πρόκληση είναι πιο τρομερή σε χώρες με χαμηλότερο και μεσαίο εισόδημα όπου περίπου 135 εκατομμύρια άνθρωποι αντιμετωπίζουν οξεία πείνα κυρίως λόγω συγκρούσεων, κλιματικών αλλαγών και οικονομικών κρίσεων. Ο αριθμός αυτός προβλέπεται να αυξηθεί σε 265 εκατομμύρια το 2020. Με την πανδημία COVID-19, οι άνθρωποι άρχισαν να χάνουν την απασχόληση και το εισόδημά τους, και οι αλυσίδες εφοδιασμού άρχισαν να διαταράσσονται, καθιστώντας αυτό μια διπλή κρίση - επισιτιστική ανασφάλεια και COVID-19, ειδικά για τις αναπτυσσόμενες χώρες. Για παράδειγμα χώρες όπως η Ινδία, αντιμετωπίζει ακραία επίπεδα και των δύο κρίσεων. Σε απάντηση στην πανδημία COVID-19, η Ινδία επέβαλε μια από τις μεγαλύτερες και πιο αυστηρές απαγορεύσεις κυκλοφορίας οπουδήποτε στον κόσμο στις 24 Μαρτίου 2020. Η απαγόρευση κυκλοφο-

ρίας ως μέτρο, ήταν ίσως ότι ποιο απαραίτητο για το δεύτερο μεγαλύτερο έθνος στον κόσμο με πληθυσμό 1,3 δισεκατομμύρια ανθρώπους, μπορεί ακόμη και να ήταν αποτελεσματικό στη διαχείριση της εξάπλωσης του COVID-19. Ωστόσο, η συνολική απαγόρευση δεν αποτελεί καλό σημάδι για την οικονομία της Ινδίας που ήδη επιβραδύνθηκε μετά το 2016, με τον πιο πρόσφατο ρυθμό αύξησης του ΑΕΠ 4,7% το 2019. Παράλληλα, οι μικρές επιχειρήσεις μόλις που άρχισαν να ανακάμπτουν από την απαγόρευση κρυπτονομισμάτων⁶ του 2016 που είχε ρίξει τον άτυπο οικονομικό τομέα που καταναλώνει μετρητά. Το κλείδωμα και η πανδημία COVID-19 πιθανότατα θα καταστρέψουν μια εξασθενημένη οικονομία περαιτέρω (Khushbu Mishra & Jeevant Rampal, 2020).

Η επισιτιστική ανασφάλεια, ο υποσιτισμός και η παχυσαρκία, ανεξάρτητα, αντιπροσωπεύουν τρεις από τις πιο περίπλοκες συνθήκες που απειλούν το βιοτικό επίπεδο των πληθυσμών σχεδόν σε κάθε χώρα, καθιστώντας τους κύριες αιτίες κακής υγείας, παγκοσμίως. Η επισιτιστική ανασφάλεια, ορίζεται ως περιορισμός στην προσβασιμότητα ή/και η έλλειψη πόρων (π.χ. εισόδημα, μεταφορά, δεξιότητες κ.λπ.) για ασφαλή και θρεπτικά τρόφιμα για την υποστήριξη μιας κανονικής ανάπτυξης, και επηρεάζει περισσότερο από το ένα τέταρτο (26,4%) του παγκόσμιου πληθυσμού. Ενώ οι εκτιμήσεις είναι χαμηλότερες στις Ηνωμένες Πολιτείες (11,1%), σχεδόν το ένα τρίτο των οικογενειών των ΗΠΑ φέρεται να αγωνίζονται να καλύψουν βασικές ανάγκες σε καταστάσεις που διαταράσσουν την ομαλότητα του συστήματος τροφίμων, πράγμα που συμβαίνει σίγουρα και με την πανδημία COVID-19. Αυτές οι στατιστικές υποτιμούνται πιθανώς μεταξύ των μειονεκτούντων πληθυσμών που αντιμετωπίζουν πολλές ανισότητες στην υγεία που σχετίζονται με την εκπαίδευση, το εισόδημα, το περιβάλλον και τους παράγοντες συμπεριφοράς, οι οποίες ανισότητες επηρεάζουν τον τομέα της υγείας και συνήθως τα αποτελέσματα αναπόφευκτα, οδηγούν στην κακή πορεία της υγείας. Ίσως ο πιο επίσημος αντίκτυπος του περίπλοκου φαινομένου της επισιτιστικής ανασφάλειας στην ατομική υγεία είναι η αυξημένη πιθανότητα υποσιτισμού. Ωστόσο, έχει αναγνωριστεί όλο και περισσότερο ως φυσιολογική συνέπεια της υπερβολικής διατροφής με στοιχεία που υποδηλώνουν το ρόλο της τόσο στην ανάπτυξη όσο και στην εξέλιξη όσων σχετίζονται με τη διατροφή (π.χ. παχυσαρκία, καρδιαγγειακές παθήσεις, διαβήτης, ορισμένους τύπους καρκίνου) και πρόωρη θνησιμότητα. Πιο πρόσφατα, ο υποσιτισμός έχει συσχετιστεί με υψηλότερο κίνδυνο για λοίμωξη από SARS-CoV-2 και, όταν συνδέεται σε πιο σοβαρές περιπτώσεις (π.χ. νοσηλεία, μηχανικός αερισμός). Συγκεκριμένα, ο υποσιτισμός μπορεί να συμβάλει στην παχυσαρκία όπως η παχυσαρκία μπορεί να συμ-

---

⁶ Ψηφιακό νόμισμα

βάλει στον υποσιτισμό, και οι δύο οφείλονται σε ανθυγιεινές διατροφικές συμπεριφορές, ειδικά με την παρουσία επισιτιστικής ανασφάλειας. Ομοίως, η συσσώρευση ψυχοκοινωνικών, συμπεριφορικών και περιβαλλοντικών/κοινωνικών παραγόντων (π.χ. μεταφορά, έρημοι τροφίμων, δεξιότητες χαμηλού γραμματισμού, η φτώχεια, κλπ.) που προσδίδουν ανάπτυξη τροφικής ανασφάλειας, μπορούν περαιτέρω να μεταδώσουν μεταγενέστερες αλλαγές τόσο στο περιβάλλον των τροφίμων όσο και στις προσωπικές διατροφικές συμπεριφορές που συμβάλλουν στην ανάπτυξη και την πρόοδο του υποσιτισμού και της παχυσαρκίας. Αυτές οι διάφορες καταστάσεις μπορεί να αυξήσουν τον κίνδυνο για δυσμενείς επιπτώσεις στην υγεία, θέτοντας έτσι το στάδιο για μια παγκόσμια συνδημία τροφίμων. Έτσι, πιστεύεται εννοιολογικά ότι το θεμέλιο της παγκόσμιας συνδημίας τροφίμων είναι αυτό που εξαρτάται από την αρχική έναρξη της επισιτιστικής ανασφάλειας, την επακόλουθη αλληλεπίδρασή του με τον υποσιτισμό και την παχυσαρκία και τέλος την περίπλοκη συνέχεια που αυξάνει τις ευπάθειες σε τροποποιήσιμα αρνητικά αποτελέσματα για την υγεία (M. I. Huizar & Arena R.& D. R. Laddu, 2020).

Το ξέσπασμα της πανδημίας COVID-19 υπήρξε εγγύς αιτία μιας διηπειρωτικής έκτακτης ανάγκης για τρόφιμα, με επικείμενες απειλές για το περιβάλλον και τη διατροφή των ατόμων, η οποία αναμένεται να είναι σοβαρή στους πιο ευάλωτους πληθυσμούς. Παγκόσμιες στρατηγικές μετριασμού για τη μείωση και τα ποσοστά ελέγχου των μολύνσεων, ιδιαίτερα, είχαν τεράστιο αντίκτυπο στις οικονομικές αγορές (π.χ. παραγωγή, μεταποίηση, μεταφορά, περιορισμοί στο εμπόριο/εξαγωγές κ.λπ.), με αποτέλεσμα σημαντικές διαταραχές στη διαθεσιμότητα και την προσβασιμότητα των τροφίμων που αποτελούν τους δύο πυλώνες ενός σταθερού συστήματος επισιτιστικής ασφάλειας. Μόνο στις Ηνωμένες Πολιτείες της Αμερικής, η αύξηση του επιπολασμού της επισιτιστικής ανασφάλειας έχει παράλληλη αύξηση κατά 98% στη ζήτηση και εξάρτηση από τη λήψη τροφίμων από τοπικές τράπεζες τροφίμων, και την αύξηση της εγγραφής και της επέκτασης των υπηρεσιών συμπληρωματικών προγραμμάτων διατροφικής βοήθειας (π.χ. , το Πρόγραμμα Συμπληρωματικής Διατροφικής Βοήθειας [SNAP]⁷, και το Πρόγραμμα Συμπληρωματικής Διατροφής για Γυναίκες, Βρέφη και Παιδιά [WIC])⁸. Παρά το αποτέλεσμα αυτών των προσπαθειών σχετικά με τη διαθεσιμότητα, την προσβασιμότητα και την προσιτή τιμή των τροφίμων γίνεται αισθητή σε όλες τις κοινωνικοοικονομικές τάξεις, με τη μεγαλύτερη επιβάρυνση για μειονεκτούντες και υποεξυπηρετούμενους πληθυσμούς. Νέες και πρωτοφανείς προκλήσεις που προκαλούνται από την ε-

⁷ Supplemental Nutrition Assistance Program.

⁸ Special Supplemental Nutrition Program for Women, Infants, and Children.

ξάπλωση του ιού, όπως και τα αυξανόμενα ποσοστά ανεργίας, οι φόβοι της μόλυνσης, οι τροποποιήσεις ή/και ακυρώσεις προγραμμάτων βοήθειας που προσφέρουν τρόφιμα και διατροφή, και οι ταχείες αυξήσεις στις τιμές των τροφίμων έχουν επίσης απειλήσει τη διαβίωση ευάλωτων κοινοτήτων σε ολόκληρο το κόσμο. Στο ίδιο πλαίσιο, οι δημόσιοι και μη κερδοσκοπικοί τομείς που γενικά εξυπηρετούν ευάλωτους και ανεπαρκείς πληθυσμούς αντιμετωπίζουν επίσης σοβαρές ηθικές και υγειονομικές ανησυχίες σχετικά με τον κίνδυνο να αφήσουν τα άτομα να πεινάσουν με το κόστος της έκθεσής τους σε μόλυνση. Κατά συνέπεια, για τους πληθυσμούς που δεν διαθέτουν επαρκή εξυπηρέτηση, η ιεράρχηση των υγιών διατροφικών πρακτικών συχνά καθιστά αναποτελεσματική την κάλυψη των βασικών αναγκών επιβίωσης.

Οι δραστικές συμπεριφορές όπως η αποδυνάμωση των τροφίμων, ακολουθώντας ακανόνιστους τρόπους διατροφής (π.χ. κατανάλωση μικρότερων μερίδων, συχνό σνακ κ.λπ.), αγορά φτηνών ανθυγιεινών τροφίμων και κατανάλωση τροφίμων/φαρμάκων μετά την ημερομηνία λήξης είναι κοινές και συχνά απαραίτητες προσεγγίσεις για την εξασφάλιση των αναγκών της ζωής, που μπορεί να αυξήσουν περαιτέρω τον κίνδυνο υποσιτισμού και παχυσαρκίας, καθώς και συναφή κακά αποτελέσματα για την υγεία. Καθώς οι επιπτώσεις της κρίσης COVID-19 στην οικονομία και το σύστημα επισιτιστικής ασφάλειας συνεχίζουν να εκτυλίσσονται, η επικείμενη ανάπτυξη της παγκόσμιας συνδημίας τροφίμων και η διεύρυνση των παγκόσμιων ανισοτήτων στην υγεία είναι αναπόφευκτη. Οι άμεσες και προληπτικές αντιδράσεις στην παγκόσμια επισιτιστική επείγουσα κατάσταση και η εφαρμογή στρατηγικών για τη διασφάλιση της συνέχειας της προσβασιμότητας των τροφίμων στους πιο ευάλωτους πληθυσμούς αποτελούν επιτακτικές διασφαλίσεις για τη διατήρηση της ανθεκτικότητας και την επιβάρυνση του αντίκτυπου της πανδημίας COVID-19 στην παγκόσμια συνδημία τροφίμων. Ίσως μια επένδυση στην πανδημία COVID-19 είναι τα πιθανά οφέλη των παγκόσμιων και τοπικών προσπαθειών μετριασμού που παρατηρούνται στις αλλαγές στις διατροφικές συμπεριφορές. Από την έναρξη αυτής της πανδημίας, οι τοπικές αγορές τροφίμων έχουν παρατηρήσει αυξημένη ζήτηση για πυκνά θρεπτικά συστατικά σε σχέση με χαμηλά σε θρεπτικά συστατικά (πολύ επεξεργασμένα) τρόφιμα. Παρομοίως, οι περιορισμένες επιλογές φαγητού εξαιτίας του εκτεταμένου κλεισίματος των εστιατορίων ενδέχεται να προσφέρουν μεγαλύτερες ευκαιρίες σε άτομα και οικογένειες να αγοράσουν, να προετοιμάσουν και να καταναλώσουν υγιεινά τρόφιμα με υψηλότερη πυκνότητα θρεπτικών συστατικών στο σπίτι. Τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης μπορεί να χρησιμοποιηθούν ως στρατηγική για την αύξηση των συμπεριφορών που προάγουν την υγεία, συμπεριλαμ-

βανομένων μηνυμάτων, συνταγών και συστάσεων που εστιάζουν στη διατροφή και την υγιεινή κατανάλωση με περιορισμένους πόρους. Εάν αυτή η αύξηση των καταναλωτικών δαπανών για θρεπτικά τρόφιμα αντιστραφεί σε μακροχρόνιες βελτιωμένες διατροφικές συνήθειες θα ειπωθεί σε εύθετο χρόνο (M. I. Huizar & Arena R. & D. R. Laddu, 2020).

2.7 Κορονοϊός και ανεργία

Η εστίαση των ερευνητικών προσπαθειών στα πραγματικά οφέλη σημαίνει αναγνώριση του τρόπου με τον οποίο η πανδημία COVID-19 έχει εκθέσει και επιδεινώσει τις υπάρχουσες ανισότητες στην αγορά εργασίας. Εκατομμύρια εργαζόμενοι σε ολόκληρο το κόσμο έχουν επισφαλείς θέσεις εργασίας που είναι αβέβαιες όσον αφορά τη συνέχεια και το μέγεθος της εργασίας, δεν παίρνουν το μισθό τους, δεν δίνουν στους εργαζόμενους την εξουσία να υποστηρίξουν τις ανάγκες τους ή δεν παρέχουν πρόσβαση σε βασικές παροχές. Η εξουσία και τα προνόμια είναι σημαντικοί καθοριστικοί παράγοντες για το ποιος κινδυνεύει από μια επισφαλή εργασία, με τις ιστορικά περιθωριοποιημένες κοινότητες να είναι δυσανάλογα ευάλωτες σε αυτές τις συνθήκες εργασίας. Με τη σειρά τους, τα άτομα με επισφαλή εργασία βιώνουν χρόνια άγχος και αβεβαιότητα, θέτοντάς τους σε κίνδυνο για ψυχική υγεία, σωματικά και σχεσιακά προβλήματα. Αυτοί οι παράγοντες κινδύνου ενδέχεται να επιδεινώσουν περαιτέρω τις επιπτώσεις της κρίσης COVID-19, ενώ ταυτόχρονα εκθέτουν ανισότητες που υπήρχαν πριν από τις κρίσεις.

Η πανδημία COVID-19 είναι μια ευκαιρία για τους ερευνητές να καθορίσουν και να περιγράψουν πώς η επισφαλής εργασία δημιουργεί σωματικές, σχεσιακές, συμπεριφορικές, ψυχολογικές, οικονομικές και συναισθηματικές ευπάθειες που επιδεινώνουν τα αποτελέσματα από κρίσεις όπως η πανδημία COVID-19 (π.χ. ανεργία, ψυχολογική δυσφορία). Για παράδειγμα, οι διαχρονικές μελέτες μπορούν να εξετάσουν πώς η επισφαλής εργασία δημιουργεί ευπάθειες σε διαφορετικούς τομείς, οι οποίες με τη σειρά τους προβλέπουν τα αποτελέσματα της πανδημίας COVID-19, συμπεριλαμβανομένης της ανεργίας και της ψυχικής υγείας. Αυτό μπορεί να περιλαμβάνει μελέτες κοόρτης⁹ μεγαλύτερης κλίμακας που εξετάζουν τον τρόπο με τον οποίο η κρίση COVID-19 δημιούργησε μια γενιά ακρίβειας μεταξύ των ατόμων που υποβάλλονται σε μετάβαση από το

---

⁹ Cohort studies: Οι μελέτες κοόρτης είναι ένα είδος ιατρικής έρευνας που χρησιμοποιείται για τη διερεύνηση των αιτιών της νόσου και για τη δημιουργία δεσμών μεταξύ των παραγόντων κινδύνου και των αποτελεσμάτων για την υγεία (Timothy J. Legg & Markus MacGill, 2018).

σχολείο στο έργο. Οι ερευνητές μπορούν επίσης να μελετήσουν, πώς οι κυβερνητικές και μη κερδοσκοπικές παρεμβάσεις μειώνουν την ευπάθεια και ρυθμίζουν τις σχέσεις μεταξύ επισφαλούς εργασίας και διαφόρων αποτελεσμάτων. Για παράδειγμα, η άμεση βοήθεια σε μετρητά γίνεται όλο και πιο δημοφιλής ως ένας αποτελεσματικός τρόπος για να βοηθηθούν τα άτομα που βρίσκονται σε φτώχεια. Ωστόσο, οι κυρίαρχες κοινωνικές αφηγήσεις κατηγορούν τους ανθρώπους με κακή ποιότητα εργασίας για τις καταστάσεις τους. Οι ψυχολόγοι διαδραματίζουν κρίσιμο ρόλο στην (α) τεκμηρίωση ψευδών κοινωνικών αφηγήσεων, (β) στη μελέτη παρεμβάσεων για την παροχή ακριβών αντικειμενικών αφηγήσεων (π.χ., άτομα που λαμβάνουν άμεση βοήθεια σε μετρητά δεν ξοδεύουν χρήματα για αλκοόλ ή ναρκωτικά οι περισσότεροι άνθρωποι που χρειάζονται βοήθεια εργάζονται και (γ) μελετώντας πώς να αλλάξουν αποτελεσματικά τη στάση του κοινού για να δημιουργήσουν υποστήριξη για αποτελεσματικές παρεμβάσεις.

Η οικονομική και εργασιακή κρίση που δημιουργήθηκε από την πανδημία COVID-19 θα μπορούσε να αυξήσει την παγκόσμια ανεργία κατά σχεδόν 25 εκατομμύρια, σύμφωνα με νέα εκτίμηση της Διεθνούς Οργάνωσης Εργασίας (ΔΟΕ). Ωστόσο, εάν δούμε μια διεθνώς συντονισμένη πολιτική απάντηση, όπως συνέβη στην παγκόσμια χρηματοπιστωτική κρίση του 2008/9, τότε ο αντίκτυπος στην παγκόσμια ανεργία θα μπορούσε να είναι σημαντικά χαμηλότερος. Το προκαταρκτικό σημείωμα αξιολόγησης, COVID-19 και ο κόσμος της εργασίας επικεντρώνεται στις επιπτώσεις και απαντήσεις, απαιτώντας επείγοντος, μεγάλης κλίμακας και συντονισμένα μέτρα σε τρεις πυλώνες όπως, προστασία των εργαζομένων στο χώρο εργασίας, τόνωση της οικονομίας και της απασχόλησης και υποστήριξη των θέσεων εργασίας και των εισοδημάτων. Αυτά τα μέτρα περιλαμβάνουν την επέκταση της κοινωνικής προστασίας, τη στήριξη της διατήρησης της απασχόλησης (δηλαδή τη βραχυπρόθεσμη εργασία, την άδεια μετ'αποδοχών, άλλες επιδοτήσεις) και την οικονομική και φορολογική ελάφρυνση, συμπεριλαμβανομένων των πολύ μικρών, των μικρών και των μεσαίων επιχειρήσεων. Επιπλέον, το σημείωμα προτείνει μέτρα δημοσιονομικής και νομισματικής πολιτικής, καθώς και δανεισμό και χρηματοδοτική στήριξη για συγκεκριμένους οικονομικούς τομείς.

Με βάση διαφορετικά σενάρια για τον αντίκτυπο του COVID-19 στην παγκόσμια αύξηση του ΑΕΠ, οι εκτιμήσεις της ΔΟΕ δείχνουν αύξηση της παγκόσμιας ανεργίας μεταξύ 5,3 εκατομμυρίων («χαμηλό» σενάριο) και 24,7 εκατομμυρίων («υψηλό» σενάριο) από ένα βασικό επίπεδο 188 εκατομμύρια το 2019. Συγκριτικά, η παγκόσμια οικονομική κρίση 2008-9 αύξησε την παγκόσμια ανεργία κατά 22 εκατομμύρια. Η υποαπασχόληση αναμένεται επίσης να αυξηθεί σε μεγάλη κλίμακα, καθώς οι οικονομικές συνέπει-

ες της επιδημίας του ιού μεταφράζονται σε μειώσεις των ωρών εργασίας αλλά και των μισθών. Η αυτοαπασχόληση στις αναπτυσσόμενες χώρες, η οποία χρησιμεύει συχνά για να μετριάσει τον αντίκτυπο των αλλαγών, ενδέχεται να μην το κάνει αυτή τη φορά, λόγω των περιορισμών στην κυκλοφορία ατόμων (π.χ. παρόχων υπηρεσιών) και αγαθών. Η πτώση στην απασχόληση σημαίνει επίσης μεγάλες απώλειες εισοδήματος για τους εργαζόμενους. Η μελέτη εκτιμά ότι αυτά κυμαίνονται μεταξύ 860 δισεκατομμυρίων και 3,4 τρισεκατομμυρίων δολαρίων μόνο στις Ηνωμένες Πολιτείες Αμερικής έως το τέλος του 2020. Αυτό θα μεταφραστεί σε πτώσεις στην κατανάλωση αγαθών και υπηρεσιών, επηρεάζοντας με τη σειρά τους τις προοπτικές για επιχειρήσεις και οικονομίες. Η εργασιακή φτώχεια αναμένεται επίσης να αυξηθεί σημαντικά, καθώς «η πίεση στα εισοδήματα που προκύπτει από τη μείωση της οικονομικής δραστηριότητας θα καταστρέψει τους εργαζόμενους κοντά ή κάτω από το όριο της φτώχειας. Η Διεθνής Οργάνωση Εργασίας εκτιμά ότι μεταξύ 8,8 και 35 εκατομμυρίων αύξηση των ατόμων θα βρίσκονται σε εργατική φτώχεια παγκοσμίως, σε σύγκριση με την αρχική εκτίμηση για το 2020 (η οποία προέβλεπε μείωση 14 εκατομμυρίων παγκοσμίως). Μια από τις γρήγορες και συντονισμένες πολιτικές απαντήσεις αναφορικά με το θέμα ήταν του Γενικού Διευθυντή της Διεθνής Οργάνωση Εργασίας ΔΟΕ Guy Ryder:

«Το 2008, ο κόσμος παρουσίασε ένα ενωμένο μέτωπο για την αντιμετώπιση των συνεπειών της παγκόσμιας χρηματοπιστωτικής κρίσης και το χειρότερο αποφεύχθηκε. Χρειαζόμαστε αυτό το είδος ηγεσίας και να αποφασίσουμε τώρα », και πρόσθεσε. «Αυτό δεν είναι πλέον μόνο μια παγκόσμια κρίση για την υγεία, αλλά είναι επίσης μια σημαντική αγορά εργασίας και οικονομική κρίση που έχει τεράστιο αντίκτυπο στους ανθρώπους».

Η μελέτη της ΔΟΕ προειδοποιεί ότι ορισμένες ομάδες θα επηρεαστούν δυσανάλογα από την κρίση στην απασχόληση, η οποία θα μπορούσε να αυξήσει την ανισότητα. Σε αυτά περιλαμβάνονται άτομα σε λιγότερο προστατευμένες και χαμηλόμισθες θέσεις εργασίας, ιδίως νέοι και εργαζόμενοι μεγαλύτερης ηλικίας.

Όσο αφορά τις γυναίκες και τους μετανάστες, αυτοί φαίνεται να είναι ευάλωτοι λόγω της έλλειψης κοινωνικής προστασίας και δικαιωμάτων. Οι γυναίκες τείνουν να υπερεκπροσωπούνται σε χαμηλόμισθες θέσεις εργασίας και σε τομείς που επηρεάζονται. «Σε περιόδους κρίσης όπως η τρέχουσα, έχουμε δύο βασικά εργαλεία που μπορούν να βοηθήσουν στον μετριασμό των ζημιών και στην αποκατάσταση της εμπιστοσύνης του κοινού. Πρώτον, ο κοινωνικός διάλογος, η συνεργασία με τους εργαζομένους

και τους εργοδότες και τους εκπροσώπους τους, είναι ζωτικής σημασίας για την οικοδόμηση εμπιστοσύνης και υποστήριξης του κοινού για τα μέτρα που χρειαζόμαστε για να ξεπεράσουμε αυτήν την κρίση. Δεύτερον, τα διεθνή εργασιακά πρότυπα παρέχουν μια δοκιμασμένη και αξιόπιστη βάση για πολιτικές απαντήσεις που εστιάζουν σε μια ανάκαμψη που είναι βιώσιμη και δίκαιη. Όλα πρέπει να γίνουν για να ελαχιστοποιηθεί η ζημιά στους ανθρώπους σε αυτή τη δύσκολη στιγμή», κατέληξε ο Ryder (ILO, 2020).

2.8 Κορονοϊός κοινωνία και υγεία

Όλες οι παραπάνω επιπτώσεις δείχνουν να επηρεάζουν κυρίως την υγεία γιατί ο συνδιασμός της διατροφικής κρίσης και της ανεργίας δημιουργούν προβλήματα υγείας τόσο ψυχικά όσο και σωματικά. Οι άνθρωποι μπορεί να βιώσουν απώλεια εισοδήματος από την κοινωνική αποστασιοποίηση με διάφορους τρόπους. Αν και μερικοί άνθρωποι μπορούν να εργαστούν στο σπίτι, πολλοί δεν μπορεί, ειδικά εκείνοι που έχουν ρόλους στην υπηρεσία βιομηχανίας, πρόκειται για μια ομάδα που αντιμετωπίζει ήδη επισφαλή απασχόληση και χαμηλό εισόδημα. Άλλοι που ενδέχεται να επηρεαστούν από το κλείσιμο του χώρου εργασίας, είναι όταν προκαλείται από κυβερνητική εντολή, εξαιτίας του εντοπισμού μολυσμένου κρούσματος σε συνάδελφο ή από το κλείσιμο γενικός της επιχείρησης. Ωστόσο, περισσότεροι μπορεί να μην μπορούν να εργαστούν και να απαιτείται από αυτούς να παρέχουν φροντίδα παιδιών. Στο Ηνωμένο Βασίλειο, 3,5 εκατομμύρια επιπλέον άτομα αναμένεται να χρειαστούν καθολική πίστωση (η οποία περιλαμβάνει τις πληρωμές ανεργίας) ως αποτέλεσμα της πανδημίας. Η ανάπτυξη της ανεπίσημης οικονομίας σε ορισμένες χώρες έχει δημιουργήσει μια μεγάλη ομάδα ανθρώπων που είναι ιδιαίτερα ευάλωτοι δεδομένου ότι δεν αρρωσταίνουν, πληρώνουν συμβόλαια μηδενικών ωρών ή είναι αυτοαπασχολούμενοι. Μπορούν εύκολα να χάσουν όλο το εισόδημά τους, ακόμη και αν αυτό είναι μόνο προσωρινό, συχνά δεν διαθέτουν το δίκτυο ασφαλείας των αποταμιεύσεων. Ένας σημαντικός κίνδυνος είναι η ασφάλεια στέγασης, με απώλεια εισοδήματος προκαλώντας καθυστερημένα ενοίκια ή υποθήκες ή ακόμη και έλλειψη στέγης. Το κλείσιμο του σχολείου θα επηρεάσει τις οικογένειες χαμηλού εισοδήματος και μονογονεϊκών οικογενειών ιδιαίτερα σοβαρά επειδή πρέπει να αντιμετωπίσουν μια απροσδόκητη ανάγκη για την φροντίδα των παιδιών και να χάσουν το όφελος των δωρεάν σχολικών γευμάτων. Μπορεί επίσης να αντιμετωπίσουν αυξημένο κόστος θέρμανσης των σπιτιών τους κατά τη διάρκεια της ημέρας. Σε ορισμένες χώρες, τα συστήματα πρόνοιας επιβάλλουν αυστηρές προϋποθέσεις για τους παραλήπτες που δεν μπορούν να ικανοποιηθούν από αυτούς μεμονωμένα. Ο δεσμός μεταξύ εισοδήματος και

υγείας είναι καθιερωμένος και δρα μέσω πολλών μηχανισμών. Το εισόδημα επιτρέπει στους ανθρώπους να αγοράζουν ανάγκες για ζωή, πρόσβαση σε πόρους που βελτιώνουν την υγεία, να αποφεύγουν την επιβλαβή έκθεση και να συμμετέχουν σε κανονικές δραστηριότητες της κοινωνίας. Το χαμηλό εισόδημα αυξάνει επίσης το ψυχοκοινωνικό άγχος. Το ελάχιστο εισόδημα για υγιή διαβίωση καθιερώνει ένα πρότυπο που απαιτείται για τη διατήρηση της υγείας σε διαφορετικά περιβάλλοντα, όπου όλοι είναι εξίσου πιθανό να χάσουν εισόδημα.

Τα μακροπρόθεσμα αποτελέσματα μπορεί να είναι σημαντικά. Εάν οι επιχειρήσεις αποτύχουν, πολλοί υπάλληλοι θα είναι άνεργοι. Όσοι χάνουν τις θέσεις εργασίας τους στη μέση ηλικία δεν μπορούν ποτέ να επιστρέψουν στο εργατικό δυναμικό. Τομείς που είναι ιδιαίτερα ευάλωτοι, είναι αυτοί που περιλαμβάνουν τη φιλοξενία, την ψυχαγωγία, τις μεταφορές, την αναψυχή και τον αθλητισμό. Η ανεργία έχει μεγάλες αρνητικές επιδράσεις τόσο στη σωματική όσο και στην ψυχική υγεία, με τις μελέτες να αναφέρουν ότι αναμένεται αύξηση κατά 76% στη θνησιμότητα όλων των αιτιών σε άτομα μέχρι και 10 χρόνια μετά την ανεργία που σήμερα εμφανίζεται ως επιπλοκή της πανδημίας. Η πανδημία έχει ήδη προκαλέσει υποβάθμιση των οικονομικών προβλέψεων, με πολλές χώρες να αντιμετωπίζουν ήδη ύφεση. Για την υγεία οι συνέπειες μιας ύφεσης είναι περιπλοκές. Η οικονομική ύφεση έχει συσχετιστεί με βελτιώσεις σε κάποια αποτελέσματα στην υγεία, ιδίως τραυματισμοί και τα αυτοκινητιστικά ατυχήματα, ενώ επιδεινώνουν την ψυχική υγεία, όταν συμπεριληφθούν η αύξηση των ανθρωποκτονιών και οι αυτοκτονίες. Ωστόσο, αυτά τα επιβλαβή αποτελέσματα μπορούν να αποφευχθούν από προοδευτικές κοινωνικές πολιτικές καθώς η πολιτική απάντηση σε μια ύφεση, είναι αυτή που καθορίζει τη μακροπρόθεσμη υγεία του πληθυσμού αφού σε όλη την ιστορία, μερικοί άνθρωποι έχουν θεωρήσει την οποιαδήποτε κρίση ως ευκαιρία.

Η Naomi Klein (Naomi Klein, 2020) περιέγραψε πώς οι «καταστροφικοί καπιταλιστές» εκμεταλλεύονται φυσικές και ανθρωπογενείς καταστροφές. Εκεί υπάρχουν σαφείς δυνατότητες μείωσης των τιμών (κερδοσκοπία, μέσω αύξησης των τιμών κατά τη διάρκεια κλυδωνισμών της προσφοράς ή της ζήτησης) επί των βασικών αγαθών. Μόλις υποχωρήσει η πανδημία, θα μπορούσαν να υπάρξουν βαθιές αλλαγές στην οικονομία που θα μπορούσαν να βλάψουν λιγότερο ισχυρούς πληθυσμούς, όπως μέσω της ιδιωτικοποίησης του τομέα των δημοσίων υπηρεσιών. Ωστόσο, μπορεί επίσης να υπάρχουν ευκαιρίες για την οικονομία που θα ανοικοδομηθεί «καλύτερα», ανάλογα με τη δημοσία και πολιτική στάση και την ισορροπία δυνάμεων. Όσο αφορά την κοινωνική απομόνωση οι συμβουλές ή εξαναγκασμός των ανθρώπων να αυτοαπομονωθούν στο σπίτι

εμπεριέχουν σοβαρούς κινδύνους κοινωνικής και ψυχολογικής βλάβης. Ο περιορισμός των ανθρώπων που εκτίθεται σε μολυσματική ασθένεια σχετίζεται με αρνητικές ψυχολογικές επιδράσεις, συμπεριλαμβανομένων των συμπτωμάτων μετατραυματικού στρες, που μπορεί να είναι μακράς διάρκειας. Οι συνέπειες επιδεινώνονται από παρατεταμένη απομόνωση, από το φόβο της λοίμωξης, την απογοήτευση, την πλήξη, τις ανεπαρκείς προμήθειες και πληροφορίες, την οικονομική απώλεια και το στίγμα. Αυτές οι συνέπειες είναι λιγότερες όταν η καραντίνα είναι εθελοντική και μπορεί να είναι μετριασμένες με την διασφάλιση μίας σαφούς και ταχείας επικοινωνίας, διατηρώντας την σύντομη διάρκειά της και παρέχοντας τρόφιμα και άλλες βασικές προμήθειες καθώς και προστασία από οικονομικές απώλειες. Στη Σκωτία, το ένα τρίτο του πληθυσμού ζει μόνο του και το 40% αυτής της ομάδας είναι σε ηλικία συνταξιοδότησης. Οι ηλικιωμένοι είναι επίσης λιγότεροι πιθανό να χρησιμοποιούν διαδικτυακές επικοινωνίες, καθιστώντας τους ευάλωτους στους συγκεκριμένους κινδύνους της κοινωνικής απομόνωσης κατά τη διάρκεια της κοινωνικής αποστασιοποίησης. Κοινωνική απομόνωση ορίζεται ως διαδεδομένη έλλειψη κοινωνικής επαφής ή επικοινωνίας καθώς και ως η έλλειψη συμμετοχής σε κοινωνικές δραστηριότητες ή στην δημιουργία εμπιστοσύνης (φιλίες). Μακροπρόθεσμα, η κοινωνική απομόνωση σχετίζεται με μια αύξηση της θνησιμότητας σχεδόν του ενός τρίτου του πληθυσμού. Παρατεταμένες περιόδους κοινωνικής απόστασης θα μπορούσε να έχουν παρόμοια αποτελέσματα. Οι άνθρωποι που είναι κοινωνικοοικονομικά μειονεκτούντες ή σε κακή σωματική ή ψυχική η υγεία διατρέχει υψηλότερο κίνδυνο.

Τα μέτρα κοινωνικής αποστασιοποίησης θα φέρουν κοντά πολλούς ανθρώπους με τα μέλη της οικογένειας τους γεγονός που σε όλες ή τις περισσότερες φορές, μπορεί να προκαλέσει ή να επιδεινώσει τις εντάσεις μεταξύ τους. Μεγάλη είναι η ανησυχία στις πιθανές αυξήσεις στην οικογενειακή βία κατά τη διάρκεια περιορισμών σε ολόκληρο τον κόσμο. Οι παράγοντες κινδύνου για την κακοποίηση συντρόφων και παιδιών περιλαμβάνουν τη φτώχεια, την κατάχρηση ουσιών στο σπίτι και το προηγούμενο ιστορικό κατάχρησης. Περίπου 60.000 περιστατικά οικιακής κακοποίησης συμβαίνουν στη Σκωτία κάθε χρόνο, με τις νέες γυναίκες να πλήττονται περισσότερο, και πάνω από 2500 παιδιά βρίσκονται στο μητρώο προστασίας παιδιών. Είναι σημαντικό να διατηρηθεί η κοινωνική εργασία και η υποστήριξη της κοινότητας για τις ευάλωτες οικογένειες, συμπεριλαμβανομένων και των συμβούλων ασφαλείας για τις γυναίκες που κινδυνεύουν να κακοποιηθούν. Οι υπερασπιστές των θυμάτων της ενδοοικογενειακής κακοποίησης ζήτησαν ενισχυμένη υποστήριξη, συμπεριλαμβανομένης της διάθεσης δωματίων σε ξε-

νοδοχεία για γυναίκες που κινδυνεύουν. Το κλείσιμο του σχολείου μπορεί να αυξήσει το άγχος στις οικογένειες, καθώς οι γονείς προσπαθούν για τα παιδιά τους να μετατρέψουν το σπίτι σε σχολείο και παράλληλα να κάνουν και τις εργασίες των παιδιών στο σπίτι. Αυτό το βάρος μπορεί να πέσει δυσανάλογα στις γυναίκες. Τα σχολεία εκτός της ακαδημαϊκής μάθησης, υποστηρίζουν την ανάπτυξη κοινωνικών και άλλων δεξιοτήτων. Το παρατεταμένο κλείσιμο του σχολείου θα μπορούσε να προκαλέσει δυσμενείς επιπτώσεις σε επίπεδο αποτελεσμάτων τόσο εκπαιδευτικών όσο και κοινωνικών και κυρίως για τους νέους που οι οικογένειες τους δεν διαθέτουν χώρο μελέτης και πρόσβαση στον οικιακό υπολογιστή. Μερικά παιδιά που δεν είναι στο σχολείο ενδέχεται να διατρέχουν κίνδυνο διαδικτυακής ή άλλες μορφές εκμετάλλευσης - για παράδειγμα, από εμπόρους ναρκωτικών ή να στρατολογηθούν από συμμορίες (Margaret Douglas and colleagues, 2020).

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3^ο

ΟΙ ΚΑΝΟΝΕΣ ΤΗΣ ΠΑΓΚΟΣΜΙΑΣ ΤΡΑΠΕΖΑΣ ΚΑΙ ΟΙ ΑΛΛΑΓΕΣ ΜΕΤΑ ΤΗΝ ΠΑΝΔΗΜΙΑ.

Είναι γεγονός πως αυτή η πανδημία εναντιώνεται στους στόχους που έχει θέση ο Όμιλος της Παγκόσμιας Τράπεζας. Συνεπώς αποτελεί μονόδρομο για αυτήν η αντιμετώπιση αυτής της κρίσης. Ένας από τους τρόπους είναι η χρηματοδότηση εύρεσης ενός αποτελεσματικού:

- εμβολίου
- τρόπου αντιμετώπισης των νοσούντων καθώς και
- τρόπου πρόληψης της νόσου.

Γενικότερα ο τομέας της υγείας είναι ένα πεδίο στο οποίο δραστηριοποιείται ο εν λόγω όμιλος. Επιπλέον μέτρα και συμβουλές, από τα έμπειρα και εξειδικευμένα στελέχη της για την πρόληψη και αντιμετώπιση των οικονομικών συνεπειών της πανδημίας. Χαρακτηριστικό παράδειγμα είναι η πτώση τιμών του πετρελαίου που παρατηρήθηκε το 1^ο εξάμηνο του 2020 εξαιτίας της απαγόρευσης κυκλοφορίας (Lock Down) που εφάρμοσαν οι περισσότερες χώρες του κόσμου. Αποτέλεσμα ήταν η αύξηση των αποθεμάτων του πετρελαίου παγκόσμιος, που οδήγησε στην πρωτοφανή μείωση τιμών. Χρειάστηκαν τουλάχιστον έξη μήνες για τις κυβερνήσεις των πετρελαιοπαραγωγικών χωρών και τις μεγάλες πολυεθνικές πετρελαιοπαραγωγικές εταιρίες για να αντιληφθούν πως πρέπει να μειώσουν την παραγωγή του πετρελαίου για να συγκρατήσουν τις τιμές. Θεωρώ πως και σ' αυτό τον τομέα της πρόληψης και των μέτρων αντιμετώπισης των συνεπειών, ο Όμιλος της Παγκόσμιας Τράπεζας έχει σημαντικό ρόλο.

3.1 Παγκόσμια τράπεζα και υγεία

Η τρέχουσα ανταπόκριση στην πανδημία της νόσου του κοροναϊού 2019 (COVID-19) περιλαμβάνει επιθετική εφαρμογή στρατηγικών καταστολής, όπως αναγνώριση των περιπτώσεων, απομόνωση, ανίχνευση επαφών και κοινωνική αποστασιοποίηση. Ωστόσο, σύμφωνα με τα μοντέλα που αναπτύχθηκαν από το Imperial College COVID-19 Response Team υποδηλώνουν ότι «η μετάδοση θα ανακάμψει γρήγορα εάν οι παρεμ-

βάσεις είναι χαλαρές» (Ferguson NM Laydon D Nedjati-Gilani G). Ο Παγκόσμιος Οργανισμός Υγείας προειδοποιεί για πολλαπλές ταυτόχρονες εκδηλώσεις του COVID-19 παγκοσμίως. Η ανάπτυξη εμβολίων COVID-19 που μπορούν να χρησιμοποιηθούν παγκοσμίως είναι επομένως προτεραιότητα για τον τερματισμό της πανδημίας.

Αυτή η προσπάθεια εμβολιασμού πρέπει να καθοδηγείται από τρεις επιταγές, και συγκεκριμένα της ταχύτητας, της κατασκευής και της ανάπτυξη του εμβολίου, για πρόσβαση σε παγκόσμια κλίμακα. Τον Φεβρουάριο του 2020, η Παγκόσμια Τράπεζα και ο Συνασπισμός για την Καινοτομία για την Επιδημία (Coalition for Epidemic Preparedness Innovations - CEPI), ξεκίνησαν να χρηματοδοτούν την ανάπτυξη επιδημικών εμβολίων, και συνδιοργάνωσαν μια παγκόσμια διαβούλευση για αυτούς τους στόχους (Yamey G Schäferhoff & M Pate M et al, 2020). Αυτή η διαβούλευση οδήγησε στην έναρξη μιας ειδικής ομάδας για την ανάπτυξη εμβολίων COVID-19 που εργάζεται τώρα για τον τρόπο χρηματοδότησης και παραγωγής εμβολίων για παγκόσμια πρόσβαση.

Η CEPI εκτιμά ότι η ανάπτυξη έως και τριών εμβολίων θα απαιτήσει επένδυση τουλάχιστον 2 δισεκατομμυρίων δολαρίων ΗΠΑ (CEPI, 2020). Αυτή η εκτίμηση περιλαμβάνει κλινικές δοκιμές φάσης 1 για οκτώ υποψήφιους εμβολίων, πρόοδο έως και έξι υποψηφίων μέσω δοκιμών, φάσης 2 και 3 που αφορά την ολοκλήρωση κανονιστικών και ποιοτικών απαιτήσεων για τουλάχιστον τρία εμβόλια και ενίσχυση της παγκόσμιας ικανότητας παρασκευής για τρία εμβόλια. Αυτή η εκτίμηση δεν περιλαμβάνει το κόστος κατασκευής ή παράδοσης.

Η χρήση υπαρχόντων χρηματοδοτικών συστημάτων για την υποστήριξη αυτού του έργου προσφέρει τα οφέλη της ταχύτητας και του χαμηλότερου κόστους στις συναλλαγές από ό, τι αφορά τις νέες χρηματοδοτικές προσεγγίσεις. Το CEPI υποστηρίζεται από ένα χρηματοπιστωτικό ενδιάμεσο ταμείο της Παγκόσμιας Τράπεζας που συγκεντρώνει δημόσια, φιλανθρωπική και ιδιωτική χρηματοδότηση για να ανταποκριθεί στις παγκόσμιες προτεραιότητες (World Bank, Financial Intermediary Funds (FIFs), n.d.). Μέσω αυτού του ταμείου, το CEPI μπορεί να λειτουργήσει ως ένας παγκόσμιος μηχανισμός χρηματοδότησης της ανάπτυξης εμβολίων έως ότου τα εμβόλια να μπορέσουν να αδειοδοτηθούν ή να χρησιμοποιηθούν βάσει διατάξεων έκτακτης ανάγκης. Η κινητοποίηση χρηματοδότησης ύψους 2 δισεκατομμυρίων δολαρίων θα απαιτήσει χρηματοδότηση από όλες τις πηγές. Δεδομένων των τεράστιων επιπτώσεων του COVID-19 για την υγεία, την κοινωνία και την οικονομία, υπάρχει μεγάλη πιθανότητα όλες οι κυβερνήσεις να επενδύσουν σε εμβόλια. Εκτός από τις άμεσες κυβερνητικές συνεισφορές, οι καινο-

τόμοι χρηματοδοτικοί μηχανισμοί κατάφεραν να συγκεντρώσουν κεφάλαια για εμβόλια στο παρελθόν που πρέπει να χρησιμοποιηθούν για τη χρηματοδότηση της ανάπτυξης εμβολίων COVID-19 (Kickbusch I Krech R Franz C Wells N, 2018). Η Διεθνής Χρηματοδοτική Διευκόλυνση για την Ανοσοποίηση (International Finance Facility for Immunisation - IFFIm) συγκεντρώνει κεφάλαια με ομόλογα εμβολίων, τα οποία μετατρέπουν τις μακροπρόθεσμες συνεισφορές των δωρητών σε διαθέσιμα μετρητά. Το IFFIm δημιουργήθηκε για να υποστηρίξει το Vaccine Alliance, αλλά θα μπορούσε να χρησιμοποιηθεί για τη χρηματοδότηση των προσπαθειών εμβολιασμού COVID-19 της CEPI. Με τις προηγμένες δεσμεύσεις της αγοράς, οι δωρητές αναλαμβάνουν δεσμεύσεις χρηματοδότησης για τους κατασκευαστές εμβολίων και σε αντάλλαγμα, οι εταιρείες υπογράφουν μια νομική δέσμευση να παρέχουν τα εμβόλια σε τιμή προσιτή σε χώρες χαμηλού εισοδήματος και μεσαίου εισοδήματος. Το διοικητικό συμβούλιο της Gavi¹⁰ εξέφρασε την υποστήριξη του στη χρήση των IFFIm της Gavi και των προηγμένων δεσμεύσεων (AMC)¹¹ της αγοράς για τη βελτίωση της ανάπτυξης και της πρόσβασης στα εμβόλια COVID-19.

Η ανάγκη για εμβόλια COVID-19 είναι παγκόσμια, αν και η αυτή κατανέμεται διαφορετικά στους πληθυσμούς. Τα εμβόλια πιθανότατα θα έχουν προτεραιότητα για τους εργαζόμενους στον τομέα της υγείας και τα άτομα που διατρέχουν τον μεγαλύτερο κίνδυνο λόγω σοβαρής ασθένειας και θανάτου. Οι χώρες με υψηλό εισόδημα δεν πρέπει να μονοπωλούν την παγκόσμια προσφορά εμβολίων COVID-19. Αυτός ο κίνδυνος ήταν πραγματικός κατά τη διάρκεια της πανδημίας γρίπης A/H1N1 του 2009, όπου οι πλούσιες χώρες διαπραγματεύτηκαν μεγάλες προπαραγγελίες για το εμβόλιο, αφήνοντας εκτός φτωχές χώρες (Gavith Vaccine Alliance, 2016). Ένα τέτοιο αποτέλεσμα θα οδηγούσε σε μη βέλτιστη κατανομή ενός αρχικά σπάνιου πόρου.

Μια πολύ καλύτερη λύση θα ήταν οι κυβερνήσεις να διασφαλίσουν ότι υπάρχει ένα παγκόσμιο δίκαιο σύστημα κατανομής. Με επαρκή πολιτική βούληση και χρηματοδότηση από τον δημόσιο τομέα. Ένα τέτοιο σύστημα θα μπορούσε να καθιερωθεί χρησιμοποιώντας υπάρχοντα μέσα και θεσμούς. Τα βασικά στοιχεία του συστήματος θα απαιτούσαν έναν παγκόσμιο αντιπρόσωπο, μια ουσιαστική αλλά περιορισμένης διάρκειας δέσμευση για προχωρημένες αγορές και πρόσβαση μέσω του συστήματος σε χρηματοοικονομικά μέσα όπως ευνοϊκά δάνεια ή επιχορηγήσεις και αποζημίωση από την ευθύνη για την αντιστάθμιση των κινδύνων που λαμβάνονται από τη συμμετοχή ιδιωτι-

---

¹⁰ Global Alliance for Vaccines and Immunization.

¹¹ Advanced Market Commitments.

κών εταιρών του κλάδου. Η Παγκόσμια Τράπεζα μπορεί και έχει τις δυνατότητες, τους μηχανισμούς αλλά και τα μέσα να συμβάλει αποτελεσματικά τόσο στη παροχή οικονομικών εργαλείων, όσο και στην παροχή βοήθειας στις κυβερνήσεις για την δημιουργία ενός δίκαιου συστήματος κατανομής λόγω τις μεγάλης εμπειρίας που διαθέτει από την διαχρονική ενασχόληση της με ανάλογα θέματα, αλλά και διότι γνωρίζει όσο καλύτερα από κάθε άλλον τις ανάγκες και την κατάσταση που επικρατεί σε κάθε χώρα. Τα εμβόλια που αγοράζονται μέσω του συστήματος θα πρέπει να είναι δωρεάν στο σημείο φροντίδας παγκοσμίως για πληθυσμούς με προτεραιότητα, ενώ οι εθνικές χορηγήσεις καθορίζονται μέσω μιας δίκαιης και αντικειμενικής διαδικασίας. Στις 16 Μαρτίου 2020, οι G7 δεσμεύτηκαν να υποστηρίξουν την έναρξη κοινών ερευνητικών προγραμμάτων για θεραπείες και εμβόλια COVID-19. Οι επενδύσεις πρέπει να προχωρήσουν παράλληλα για τη δημιουργία εθνικών συστημάτων για την παράδοση πιθανών εμβολίων - π.χ. χρησιμοποιώντας εγχώρια χρηματοδότηση και εξωτερική χρηματοδότηση από το ταμείο της Παγκόσμιας Τράπεζας για τον COVID-19 ύψους \$ 14 δισ. και επιχορηγήσεις από το Παγκόσμιο Ταμείο για την καταπολέμηση του AIDS, της φυματίωσης και της ελονοσίας, του Gavi και της Παγκόσμιας Χρηματοδοτικής Διευκόλυνσης για την παροχή υπηρεσιών (Yamey Gavin et al, 2020).

Ένας από τους βασικούς οργανισμούς που σχετίζονται με την υγεία αλλά και την πανδημία είναι ο Παγκόσμιος Οργανισμός Υγείας ο οποίος δεν είναι και ο μοναδικός, όπως ήδη έχουμε αναφέρει. Οι αποτελεσματικές απαντήσεις στην υγεία απαιτούν συνεργασία και συντονισμό των δραστηριοτήτων μεταξύ του Παγκόσμιου Οργανισμού Υγείας αλλά και διαφόρων άλλων οργανισμών του ΟΗΕ που επικεντρώνονται στην υγεία, την επισιτιστική ασφάλεια και ανάπτυξη, ή συγκεκριμένους ευάλωτους πληθυσμούς. Αυτές περιλαμβάνουν υπηρεσίες όπως η Υπηρεσία Προσφύγων των Ηνωμένων Εθνών (UNHCR), το Παγκόσμιο Πρόγραμμα Τροφίμων (ΠΕΠ), το Ταμείο Παιδιών των Ηνωμένων Εθνών (UNICEF), το Πρόγραμμα Ανάπτυξης των Ηνωμένων Εθνών (UNDP) και το Κοινό Πρόγραμμα των Ηνωμένων Εθνών για το HIV/AIDS (UNAIDS) και να μην παραλείψω την Παγκόσμια Τράπεζα που ήδη έχει αναφερθεί. Πρέπει επίσης να δοθεί περισσότερη προσοχή στο ρόλο άλλων διεθνών και υπερεθνικών φορέων. Ενώ οι G7 και G20 δεν είναι ειδικός επικεντρωμένη στην υγεία, είναι σημαντικό να ληφθούν υπόψη λόγω της επιρροής τους στις παγκόσμιες οικονομικές αποφάσεις και της ικανότητάς τους να κινητοποιούν χρηματοδοτικούς μηχανισμούς. Ως κορυφαία χρηματοπιστωτικά ιδρύματα του κόσμου, η Παγκόσμια Τράπεζα και το Διεθνές Νομισματικό Τα-

μείο διαδραματίζουν επίσης βασικό ρόλο στην υποστήριξη του LMICS¹² με έκτακτους και μακροπρόθεσμους μηχανισμούς χρηματοδότησης της υγείας. Αυτό συμβαίνει ήδη σε κάποιο βαθμό. Για παράδειγμα, η Παγκόσμια Τράπεζα έχει δεσμεύσει 160 δισεκατομμύρια δολάρια σε επιχορηγήσεις και χρηματοδοτική στήριξη για 15 μήνες, για να βοηθήσει τις αναπτυσσόμενες χώρες να ανταποκριθούν στον αντίκτυπο του Covid-19 και των οικονομικών δυσχερειών και ανέφερε πως έχει φτάσει σε περισσότερες από 100 χώρες μέχρι τις αρχές Ιουλίου (Pate M, 2020). Ενώ αυτές οι σχετικά γρήγορες απαντήσεις και από τα δύο χρηματοπιστωτικά ιδρύματα ήταν ευπρόσδεκτες, αυτά τα κεφάλαια είναι πιθανότατα πολύ χαμηλότερα από τις εκτιμώμενες ανάγκες των LMIC (World Bank Blogs, 2020). Οι μελετητές υγείας έχουν εκφράσει ανησυχίες σχετικά με το εάν μπορούν να κλιμακωθούν τα εν λόγω κεφάλαια, αλλά και πόσο γρήγορα και αποτελεσματικά μπορούν να απευθύνονται στις δημόσιες (έναντι ιδιωτικών) υπηρεσίες υγείας σε χώρες με το χαμηλότερο εισόδημα και επιπλέον εάν είναι εφικτό ορισμένες χώρες να διακινδυνεύσουν για άλλη μια φορά να καταλήξουν σε αυξημένο χρέος, με επιβάρυνση και εξασθένιση των συστημάτων δημόσιας υγείας μακροπρόθεσμα.

Κατά κύριο λόγο η Παγκόσμια Τράπεζα όταν το COVID-19 εμφανίστηκε ως παγκόσμια απειλή, απάντησε με τη μεγαλύτερη και ταχύτερη απόκριση στην ιστορία των κρίσεων. Μέσα από ενέργειες της έχουν χρηματοδοτηθεί προγράμματα υγείας και κοινωνικά, με ιδιαίτερη έμφαση στους φτωχότερους και πιο ευάλωτους ανθρώπους. Επτά στα δέκα από αυτά τα έργα βρίσκονται στις φτωχότερες χώρες του κόσμου και υποστηρίζονται από την International Development Association (IDA). Το ταμείο της Παγκόσμιας Τράπεζας παρέχει δάνεια και επιχορηγήσεις μηδενικού ή χαμηλού επιτοκίου. Τα έργα αποτελούν μέρος της ευρύτερης δέσμευσης του Ομίλου της Παγκόσμιας Τράπεζας να διαθέσουν από το ήδη προαναφερόμενο πρόγραμμα των 160 δισεκατομμύρια δολαρίων σε επιχορηγήσεις και χρηματοδότηση για 15 μήνες προκειμένου να βοηθήσουν τις αναπτυσσόμενες χώρες να μετριάσουν τις επιπτώσεις της COVID-19 στην υγεία, στον κοινωνικό και οικονομικό τομέα. Οι επείγουσες επιδοτήσεις υγείας στοχεύουν στην ενίσχυση της ετοιμότητας και της ικανότητας των χωρών να ανταποκριθούν στην πανδημία και να προστατεύσουν τους ανθρώπους που εκτίθενται περισσότερο στις βλαβερές συνέπειές της. Η συνεργασία της Παγκόσμιας Τράπεζας με τον Παγκόσμιο Χρηματοδοτικό Μηχανισμό (GFF)¹³ για Γυναίκες, Παιδιά και Εφήβους λειτουργεί για να διασφαλίσει τη συνεχή πρόσβαση σε προγεννητική και μεταγεννητική φροντίδα, ασφαλείς

---

¹² Low- and middle-income countries

¹³ Global Financing Facility

τοκετούς, εμβολιασμούς παιδιών και άλλες υπηρεσίες υγείας που σώζουν τη ζωή, και για να αποτρέψει τη δευτερογενή υγεία από τις επιπτώσεις της πανδημίας που απειλούν να αντιστρέψουν τη χρόνια θνησιμότητα των μητέρων και των παιδιών σε χώρες με χαμηλό και μεσαίο εισόδημα. Ο στόχος δεν είναι μόνο να σωθούν ζωές, αλλά και η παροχή βοήθειας στις χώρες να οικοδομήσουν ισχυρότερα και πιο ανθεκτικά συστήματα υγείας ώστε να είναι καλύτερα προετοιμασμένες για μελλοντικά κρούσματα ασθενειών, διασφαλίζοντας τη δημόσια υγεία.

Περίπου το ένα τρίτο των χρηματοδοτήσεων της Παγκόσμιας Τράπεζας που σχετίζονται με το COVID-19 στοχεύουν σε ευάλωτες και πληγείσες από συγκρούσεις χώρες των οποίων τα συστήματα υγείας έχουν περιορισμένη ικανότητα προώθησης μιας αποτελεσματικής αντίδρασης. Μεταξύ αυτών, το Μάλι θα λάβει 25,8 εκατομμύρια δολάρια για να βελτιώσει τον έλεγχο, τον εντοπισμό και τη θεραπεία των περιπτώσεων COVID-19. Επιπλέον η χρηματοδότηση της Γκάμπια θα ενισχύσει τον εντοπισμό των περιπτώσεων COVID-19, θα βελτιώσει τα κέντρα θεραπείας και θα ενισχύσει την παρακολούθηση των ασθενειών αυξάνοντας την διαγνωστική ικανότητα.

Σε κάθε χώρα, η παροχή υποστήριξης για την προστασία των εργαζομένων πρώτης γραμμής που λειτουργούν σε ένα δύσκολο περιβάλλον είναι ζωτικής σημασίας. Στον Ισημερινό, η χρηματοδότηση της Τράπεζας διασφαλίζει ότι οι εργαζόμενοι στην υγειονομική περίθαλψη μπορούν να έχουν πρόσβαση στις οδηγίες αυτοεξυπηρέτησης και ψυχικής υγείας, αυξάνοντας με αυτόν τον τρόπο την απόδοσή τους, διπλασιάζοντας την ικανότητα των μονάδων εντατικής θεραπείας.

Η κοινωνική απομάκρυνση, το πλύσιμο των χεριών και άλλα προστατευτικά μέτρα είναι βασικά για τη μείωση του ποσοστού μόλυνσης και την αποφυγή συντριπτικών πληγμάτων ιδιαίτερα στα συστήματα υγείας, που είναι εύθραυστα. Η εμπλοκή της κοινότητας είναι θεμελιώδης για την προώθηση αυτών των μηνυμάτων, την εξήγηση του τρόπου μετάδοσης του ιού και την ακριβή επικοινωνία των κινδύνων, γι' αυτό αποτελεί βασικό συστατικό όλων των λειτουργιών COVID-19 της Παγκόσμιας Τράπεζας (World Bank Blogs, 2020).

3.1.1 Επιχειρησιακή απόκριση σε τομείς υγείας

Καθώς χώρες σε όλο τον κόσμο εργάζονται για να περιορίσουν την εξάπλωση και τον αντίκτυπο του κοροναϊού (COVID-19), ο Όμιλος της Παγκόσμιας Τράπεζας ανέλαβε ευρεία και γρήγορη δράση για να βοηθήσει τις αναπτυσσόμενες χώρες να οικοδομήσουν ισχυρότερα, πιο ανθεκτικά συστήματα υγείας που είναι καλύτερα προετοι-

μασμένα να ανταποκριθούν στο μέλλον και να μπορεί να προσφέρει ποιοτική φροντίδα πρώτης γραμμής και καθολική κάλυψη υγείας, χωρίς να αφήνει κανέναν πίσω. Αυτό περιλαμβάνει τη συνεργασία της Τράπεζας με την Παγκόσμια Διευκόλυνση Χρηματοδότησης για Γυναίκες, Παιδιά και Εφήβους (Global Financing Facility for Women, Children and Adolescents - GFF) η οποία έχει ήδη αναφερθεί. Τον Μάρτιο του 2020, ο Όμιλος της Παγκόσμιας Τράπεζας ανακοίνωσε τη διευκόλυνση ταχείας χρηματοδότησης για να υποστηρίξει την ανταπόκριση των χωρών στην πανδημία COVID-19.

Η συνολική ανταπόκριση αφορά τόσο τις ανάγκες που προέρχονται από έκτακτη ανάγκη όσο και τις ανάγκες μετριασμού για το COVID-19, συμπεριλαμβανομένης της ενίσχυσης των συστημάτων υγείας των χωρών για τη θεραπεία σοβαρών περιπτώσεων και τη διάσωση ζωών. Επικεντρώνεται στις άμεσες ανάγκες υγείας, περιορίζοντας την εξάπλωση της πανδημίας, ενισχύοντας την παρακολούθηση των ασθενειών και υποστηρίζοντας την έρευνα για τη διευκόλυνση της ανάπτυξης εμβολίων και θεραπειών. Αυτή η συνδυασμένη προσέγγιση είναι επίσης απαραίτητη για τη συγκράτηση μελλοντικών πανδημιών, συμπεριλαμβανομένης της αναβίωσης του COVID-19. Από τον Μάιο του 2020, ο Όμιλος της Παγκόσμιας Τράπεζας βοηθά 100 χώρες, που φιλοξενούν το 70 τοις εκατό του παγκόσμιου πληθυσμού, να ανταποκριθεί στη πανδημία του COVID-19. Τα δύο τρίτα αυτών των έργων είναι λειτουργίες υγείας. Αυτό αποτελεί μέρος της δέσμευσης του ιδρύματος να διαθέσει 160 δισεκατομμύρια δολάρια σε επιχορηγήσεις και οικονομική υποστήριξη σε χώρες, από τον Απρίλιο του 2020 και για τους επόμενους 15 μήνες. Αυτό περιλαμβάνει επίσης 50 δισεκατομμύρια δολάρια πόρων του IDA για επιχορηγήσεις με εξαιρετικά ευνοϊκούς όρους.

Οι επιχειρήσεις υγείας επικεντρώνονται στην ενίσχυση των συστημάτων υγείας των χωρών σε πέντε ευρείς τομείς πολιτικής:

- Διακοπή της μετάδοσης
- Διαχείριση προϋπολογισμών με περικοπή δαπανών που δεν έχουν προτεραιότητα
- Προστασία των νοικοκυριών καθιστώντας τη φροντίδα COVID-19 καθολικά διαθέσιμη
- Παροχή υπηρεσιών, ιεράρχηση της αναπαραγωγικής υγείας και έλεγχος των μολυσματικών ασθενειών και

- Ανάκαμψη και σταθεροποίηση, με έμφαση την παραμονή στην εγρήγορση και στην αύξηση της ετοιμότητας.

Παρακάτω ακολουθούν ορισμένες από τις λειτουργίες υγείας που χρηματοδοτούνται στο πλαίσιο του COVID-19 Fast Track Facility.

ΑΦΡΙΚΗ: Όσο αφορά την Αιθιοπία η Τράπεζα ενέκρινε 82,6 εκατομμύρια δολάρια από την IDA για την προμήθεια ιατρικών προμηθειών και εξοπλισμού, την ανάπτυξη της διαγνωστικής ικανότητας και εκπαίδευσης, τη βελτίωση του ελέγχου υγείας των ατόμων που εισέρχονται στη χώρα και τη δημιουργία νέων κέντρων απομόνωσης, απομόνωσης και θεραπείας. Το έργο θα υποστηρίξει επίσης την επικοινωνία και την προσέγγιση της κοινότητας, συμπεριλαμβανομένων των κέντρων πανδημίας για την ενθάρρυνση της αλλαγής της συμπεριφοράς, όπως η κοινωνική απόσταση, το πλύσιμο των χεριών και η αποχέτευση.

Η Γκάμπια λαμβάνει 10 εκατομμύρια δολάρια για την αντιμετώπιση έκτακτης ανάγκης. Αυτό θα βελτιώσει την ανίχνευση, τον εντοπισμό και την αναφορά περιπτώσεων COVID-19, καθώς και την παροχή εξοπλισμού σε κέντρα θεραπείας για τη βελτίωση της παρακολούθησης των ασθενειών και της διαγνωστικής ικανότητας. Το πρόγραμμα θα επικεντρωθεί επίσης στην κοινοτική δέσμευση για την αύξηση της ευαισθητοποίησης και της συμμόρφωσης με μέτρα πρόληψης και κοινωνικής αποστασιοποίησης. Παρέχει τη χρηματοδότηση που απαιτείται για την ενίσχυση του συντονισμού με τους εταίρους και την εφαρμογή του εθνικού σχεδίου ετοιμότητας και ανταπόκρισης της κυβέρνησης στον COVID-19.

Το Μάλι λαμβάνει 25,8 εκατομμύρια δολάρια για έλεγχο, ανίχνευση και θεραπεία ασθενών με COVID-19. Το έργο θα βελτιώσει επίσης την εργαστηριακή ικανότητα και την επιτήρηση, θα προβεί στη χρηματοδότηση σε είδος και με μεταφορά μετρητών σε νοικοκυριά και ασθενείς που έχουν πληγεί, θα αυξήσει την ικανότητα και την προστασία του προσωπικού και θα παρέχει έγκαιρη πρόσβαση στην υγειονομική περίθαλψη και απαλλαγή από τους φόρους για τους πάσχοντες ασθενείς. Σε αυτήν την εύθραυστη χώρα με το ασθενές σύστημα υγείας και την περιορισμένη ικανότητα αντιμετώπισης καταστάσεων έκτακτης ανάγκης, το έργο θα ενισχυθεί από την έγκαιρη ανταπόκριση που έχει ήδη παράσχει η Παγκόσμια Τράπεζα μέσω των προγραμμάτων περιφερειακής βελτίωσης συστημάτων παρακολούθησης ασθενειών (REDISSE¹⁴).

---

¹⁴ Regional Disease Surveillance Systems Enhancement.

ΑΝΑΤΟΛΙΚΗ ΑΣΙΑ & ΕΙΡΗΝΙΚΟΣ: Στις Φιλιππίνες, η Παγκόσμια Τράπεζα ενέκρινε 100 εκατομμύρια δολάρια για την προμήθεια εξοπλισμού ατομικής προστασίας, βασικών φαρμάκων, εξοπλισμού και κιτ δοκιμής. Πρόκειται για μία από τις πιο πληγείσες χώρες στη Νοτιοανατολική Ασία, το έργο θα υποστηρίξει επίσης το Υπουργείο Υγείας κατά την προετοιμασία οδηγίων σχετικά με τον τυποποιημένο σχεδιασμό για κέντρα απομόνωσης και θεραπείας νοσοκομείων και την επέκταση των κεφαλαίων της εργαστηριακής ικανότητας της χώρας για ετοιμότητα έναντι των αναδυόμενων μολυσματικών ασθενειών.

ΕΥΡΩΠΗ & ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΑΣΙΑ: Στη Γεωργία, η Παγκόσμια Τράπεζα υποσχέθηκε 80 εκατομμύρια δολάρια για μέτρα αντιμετώπισης έκτακτης ανάγκης COVID-19, συμπεριλαμβανομένων των επειγόντως αναγκαίων διαγνωστικών προμηθειών για τα εθνικά εργαστήρια, εξοπλισμού ατομικής προστασίας, ιατρικού εξοπλισμού, φαρμάκων, προμηθειών για μονάδες εντατικής θεραπείας και ασθενοφόρων. Το έργο θα παρέχει επίσης εισοδηματική στήριξη σε φτωχά και ευάλωτα νοικοκυριά, κλιμακώνοντας το πρόγραμμα στοχευμένης κοινωνικής πρόνοιας και παρέχοντας μεταφορές μετρητών σε εργαζόμενους που έχασαν θέσεις εργασίας λόγω της πανδημίας. Η Παγκόσμια Τράπεζα συνεργάστηκε επίσης με την Ασιατική Τράπεζα Επενδύσεων σε Υποδομές για την παροχή επιπλέον 100 εκατομμυρίων δολαρίων στο πλαίσιο συμφωνίας συγχρηματοδότησης. Οι προσπάθειες παρέχουν επίσης κυβερνητική συμβουλευτική υποστήριξη και συνεργάζονται με βασικούς παγκόσμιους προμηθευτές ιατρικών προμηθειών και προμηθειών εξοπλισμού. Η συνολική χρηματοδότηση του Ομίλου της εν λόγω Τράπεζας μόνο για τη Γεωργία θα ανέλθει σε νέα χρηματοδότηση ύψους 200 εκατομμυρίων δολαρίων και επιπλέον 300 εκατομμυρίων δολαρίων που βρίσκονται σε εξέλιξη για έργα 2020-2021 που υποστηρίζουν ευρύτερες αναπτυξιακές ανάγκες, όπως ψηφιακή συνδεσιμότητα και υποδομές.

Στην Ουκρανία, 135 εκατομμύρια δολάρια σε πρόσθετη χρηματοδότηση για την Επιβίωση των Πολιτών και τη Βελτίωση του Έργου Υγείας (Serving People, Improving Health Project Serving People). Πρόγραμμα που θα συμβάλει στην αύξηση της ανταπόκρισης του τομέα της υγείας της Ουκρανίας στην πανδημία COVID-19. Θα αναβαθμιστούν έως και 40 τμήματα επειγόντων περιστατικών των νοσοκομείων και των μονάδων εγκεφαλικών επεισοδίων, επιπλέον χιλιάδες Ουκρανοί γιατροί θα εκπαιδευτούν στην παροχή σύγχρονων ιατρικών υπηρεσιών. Στη συνέχεια 35 εκατομμύρια δολάρια προορίζονται για δραστηριότητες αντιμετώπισης καταστάσεων έκτακτης ανάγκης COVID-19, συμπεριλαμβανομένου του απαραίτητου εξοπλισμού, της επικοινωνίας βα-

σικών δημόσιων πληροφοριών και της επιστροφής χρηματοδότησης σε Ουκρανούς παρόχους υγειονομικής περίθαλψης για ασθενείς με COVID-19.

ΛΑΤΙΝΙΚΗ ΑΜΕΡΙΚΗ & ΚΑΡΑΪΒΙΚΗ: Ο Ισημερινός λαμβάνει 20 εκατομμύρια δολάρια για τη χρηματοδότηση ιατρικών προμηθειών και την ενίσχυση των υπηρεσιών υγείας για την αντιμετώπιση της κρίσης COVID-19. Αυτό περιλαμβάνει την προμήθεια εξοπλισμού ατομικής προστασίας και την αύξηση του αριθμού μονάδων εντατικής θεραπείας. Το έργο θα χρηματοδοτήσει επίσης την εθνική στρατηγική για την επικοινωνία αλλαγής συμπεριφοράς για τον μετριασμό της μετάδοσης ιών. Η επιχείρηση αποτελεί μέρος ενός πιο ολοκληρωμένου προγράμματος για την ελαχιστοποίηση των επιπτώσεων της πανδημίας, με επικεφαλής το Υπουργείο Δημόσιας Υγείας, το Υπουργείο Οικονομίας και Οικονομικών που υποστηρίζεται από κοινού με τεχνική βοήθεια από τον Παναμερικανικό Οργανισμό Υγείας (ΠΑΗΟ)¹⁵ και τον Παγκόσμιο Οργανισμό Υγείας (ΠΟΥ).

ΜΕΣΗ ΑΝΑΤΟΛΙΚΗ & ΒΟΡΕΙΑ ΑΦΡΙΚΗ: Στην Αίγυπτο, η απάντηση έκτακτης ανάγκης της Παγκόσμιας Τράπεζας περιλαμβάνει 50 εκατομμύρια δολάρια για την προμήθεια ιατρικού εξοπλισμού, την ανάπτυξη εθνικής εκστρατείας για την πρόληψη του COVID-19 για την προστασία ευάλωτων ομάδων και τη διασφάλιση της συνέχειας των ιατρικών υπηρεσιών ρουτίνας κατά τη διάρκεια των μέτρων κοινωνικής αποστασιοποίησης και των γενικότερων περιοριστικών μέτρων. Το έργο θα βοηθήσει στην ενίσχυση της ανίχνευσης επαφών και την κατάρτιση των εργαζομένων στον τομέα της υγείας και θα υποστηρίξει την αναδιάρθρωση των εργαζομένων σε κέντρα υποδοχής και ταυτοποίησης. Υποστηρίζεται από επιπλέον 7,9 εκατομμύρια δολάρια από το Contingency Emergency Response Component στο πλαίσιο του έργου Transforming Egypt's Healthcare System Project, για τη χρηματοδότηση έκτακτης ανάγκης που σχετίζεται με το COVID-19, συμπεριλαμβανομένου του ελέγχου ασθενών.

Στο Τζιμπουτί το πακέτο COVID-19 είναι 5 εκατομμύρια δολάρια για τη στήριξη μέτρων ανίχνευσης, πρόληψης και ελέγχου και θα ενισχύσει την παροχή βασικών υπηρεσιών υγειονομικής περίθαλψης με τη δημιουργία τοποθεσιών καραντίνας και κέντρων θεραπείας για τη διαχείριση περιπτώσεων COVID-19. Το έργο περιλαμβάνει την ανάπτυξη εργαστηριακής ικανότητας και την εκπαίδευση προσωπικού υγείας. Υποστηρίζει επίσης την επικοινωνία αλλαγής συμπεριφοράς, συμπεριλαμβανομένης της κοινωνικής αποστασιοποίησης, του πλυσίματος των χεριών και της κοινοτικής εμπλοκής μέσω κοι-

---

¹⁵ Pan American Health Organization.

νοτικών ιδρυμάτων και γυναικείων οργανώσεων στις πιο ευάλωτες περιοχές. Το έργο συμπληρώνεται με επιπλέον 8 εκατομμύρια δολάρια από το Contingency Emergency Response Component of the Bank's Towards Zero Stunting Project, για την παροχή ιατρικών προμηθειών και εξοπλισμού και την αποκατάσταση των περιοριστικών μέτρων και των εγκαταστάσεων απομόνωσης.

Στην Ιορδανία, το έργο της Παγκόσμιας Τράπεζας ύψους 20 εκατομμυρίων δολαρίων θα βοηθήσει τη χώρα να αποτρέψει και να περιορίσει τη διάδοση του COVID-19, μεταξύ άλλων μέσω βελτιωμένων δοκιμών, ανίχνευσης επαφών, αξιολόγησης κινδύνου και διαχείρισης κλινικής φροντίδας. Θα βοηθήσει το Υπουργείο Υγείας να εφαρμόσει το Εθνικό Σχέδιο Ετοιμότητας και Ανταπόκρισης για τα επόμενα δύο χρόνια και θα συμπληρώσει την υποστήριξη που παρέχεται από αναπτυξιακούς, ανθρωπιστικούς και ιδιωτικούς εταίρους. Το σχέδιο, που εκπονήθηκε με τον ΠΟΥ, θα ενημερώνεται περιοδικά για τον εντοπισμό των χρηματοοικονομικών απαιτήσεων με διάφορα σενάρια επιδημίας.

ΠΕΡΙΟΧΗ ΝΟΤΙΑΣ ΑΣΙΑΣ: Το Πακιστάν λαμβάνει 200 εκατομμύρια δολάρια για την υποστήριξη της ετοιμότητας του COVID-19. Η αντίδραση έκτακτης ανάγκης επικεντρώνεται σε επείγοντα αναγκαίο ιατρικό εξοπλισμό και προμήθειες, μέτρα κοινωνικής προστασίας, όπως μεταφορά μετρητών για τα φτωχότερα νοικοκυριά και δελτία τροφίμων για όσους έχουν πληγεί περισσότερο από την οικονομική πτώση, συμπεριλαμβανομένων των γυναικών, άτυπων εργαζομένων (μισθωτοί - αυτοαπασχολούμενοι) και ατόμων με περιορισμένη κινητικότητα. Το έργο υποστηρίζει επίσης την εξ αποστάσεως μάθηση για να διασφαλίσει τη συνέχεια της εκπαίδευσης καθώς και μια ολοκληρωμένη επικοινωνιακή εκστρατεία. Η χρηματοδότηση περιλαμβάνει 100 εκατομμύρια δολάρια από το IDA και 100 εκατομμύρια δολάρια από το πρόγραμμα διευκόλυνσης Fast Track COVID-19 της Παγκόσμιας Τράπεζας.

Στην Ινδία, η Τράπεζα παρέχει χρηματοδότηση έκτακτης ανάγκης 1 δισεκατομμυρίου δολαρίων (συμπεριλαμβανομένων 350 εκατομμυρίων δολαρίων από το πρόγραμμα διευκόλυνσης Fast-Track COVID-19) για την ενίσχυση της ικανότητας διάγνωσης, την προμήθεια κιτ δοκιμών, αναπνευστήρων, φάρμακα και ατομικό προστατευτικό εξοπλισμό. Επιπλέον δημιουργία νέων θαλάμων απομόνωσης, επέκταση μονάδων εντατικής θεραπείας και υποστήριξη της έρευνας για το COVID-19 από ινδικά ιδρύματα. Πρόκειται για τη μεγαλύτερη υποστήριξη στον τομέα της υγείας από την εν λόγω Τράπεζα στην Ινδία και θα καλύπτει όλες τις πολιτείες και επικράτειες. Περιλαμβάνει εκστρατεία

ες αλλαγής συμπεριφοράς σχετικά με τις πρακτικές υγιεινής, τη χρήση μάσκας και την κοινωνική αποστασιοποίηση, καθώς και υπηρεσίες ψυχικής υγείας για ευάλωτες κοινότητες. Θα αυξήσει τις προσπάθειες για τον περιορισμό της μετάδοσης ασθενειών, τόσο από άνθρωπο σε άνθρωπο όσο και μεταξύ ανθρώπων και ζώων. Η χώρα λαμβάνει επιπλέον κεφάλαια για να επιταχύνει το Πρόγραμμα Κοινωνικής Προστασίας της Ινδίας COVID-19 (Operational Response to COVID-19 in Health Sectors, 2020).

3.2 Παγκόσμια Τράπεζα φτώχεια και κοινωνία

Λόγω της πανδημίας, η παγκόσμια ακραία φτώχεια αναμένεται να αυξηθεί το 2020 για πρώτη φορά μετά από πάνω από 20 χρόνια, καθώς η πανδημία COVID-19 επιβραδύνει την πρόοδο που γινόταν για την μείωση της φτώχειας, όπως έχει δηλώσει και η Παγκόσμια Τράπεζα. Η πανδημία COVID-19 εκτιμάται ότι θα ωθήσει επιπλέον 88 εκατομμύρια ανθρώπους σε ακραία φτώχεια το 2020, με το σύνολο να ανέρχεται σε 150 εκατομμύρια έως το 2021, ανάλογα με τη σοβαρότητα της οικονομικής συρρίκνωσης. Η ακραία φτώχεια, ορίζεται ότι ένας άνθρωπος ζει με λιγότερα από 1,90 δολάρια την ημέρα και είναι πιθανό να επηρεάσει το 9,1% έως και το 9,4% του παγκόσμιου πληθυσμού το 2020, σύμφωνα με την ανά διετία έκθεση για τη φτώχεια και την κοινή ευημερία. Αυτό θα ισοδυναμούσε με οπισθοδρόμηση του ποσοστού 9,2% το 2017. Χωρίς την ύπαρξη της πανδημίας, το ποσοστό φτώχειας αναμενόταν να μειωθεί στο 7,9% το 2020. Ο Πρόεδρος της Παγκόσμιας Τράπεζας David Malpass δήλωσε «Η πανδημία και η παγκόσμια ύφεση μπορεί να προσθέσουν πάνω από το 1,4% του παγκόσμιου πληθυσμού σε ακραία φτώχεια». Προκειμένου να αντιστραφεί αυτή η σοβαρή οπισθοδρόμηση στην αναπτυξιακή πρόοδο και τη μείωση της φτώχειας, οι χώρες θα πρέπει να προετοιμαστούν για μια διαφορετική οικονομία μετά το COVID, επιτρέποντας στο κεφάλαιο, την εργασία, τις δεξιότητες και την καινοτομία να μετακινηθούν σε νέες επιχειρήσεις και τομείς. Η υποστήριξη της Παγκόσμιας Τράπεζας με όλα τα τμήματα IBRD, IDA, IFC και MIGA, θα βοηθήσει τις αναπτυσσόμενες χώρες να ξαναρχίσουν την ανάπτυξη και να ανταποκριθούν στις επιπτώσεις της COVID-19 στην υγεία, καθώς και στην προσπάθειά τους για μια βιώσιμη και χωρίς αποκλεισμούς ανάκαμψη. Η έκθεση της Παγκόσμιας Τράπεζας διαπιστώνει επίσης ότι πολλοί από τους νέους φτωχούς θα βρίσκονται σε χώρες που έχουν ήδη υψηλά ποσοστά φτώχειας. Ορισμένες χώρες μεσαίου εισοδήματος θα δουν σημαντικό αριθμό ατόμων να μετακινείται κάτω από το όριο της ακραίας φτώχειας. Περίπου το 82% του συνόλου θα είναι σε χώρες μεσαίου εισοδήματος. Η σύγκλιση των προσπαθειών αντιμετώπισης της πανδημίας COVID-19, των ένοπλων

συγκρούσεων και της κλιματικής αλλαγής, θα θέσει το στόχο του τερματισμού της φτώχειας έως το 2030 χωρίς δυνατότητα ταχείας, σημαντικής και ουσιαστικής πολιτικής δράσης. Μέχρι το 2030, το παγκόσμιο ποσοστό φτώχειας θα μπορούσε να είναι περίπου 7%. Ο αυξανόμενος αριθμός των αστικών κέντρων αναμένεται να πέσει σε ακραία φτώχεια, η οποία παραδοσιακά πλήττει τους ανθρώπους στις αγροτικές περιοχές. Η πρόοδος επιβραδύνθηκε πολύ πριν από την εμφάνιση της κρίση COVID-19. Νέα στοιχεία που αφορούν την παγκόσμια φτώχεια για το 2017 δείχνουν ότι 52 εκατομμύρια άνθρωποι δεν ανήκαν στην ακραία φτώχεια μεταξύ 2015 και 2017. Ωστόσο, παρά την πρόοδο αυτή, το ποσοστό μείωσης επιβραδύνθηκε σε λιγότερο από μισή εκατοστιαία μονάδα ετησίως μεταξύ του προαναφερόμενου χρονικού διαστήματος. Η παγκόσμια φτώχεια είχε μειωθεί σε ποσοστό περίπου 1 εκατοστιαία μονάδα ετησίως μεταξύ 1990 και 2015. Εκτός από τη διεθνή γραμμή φτώχειας ύψους 1,90 \$ ανά ημέρα, η Παγκόσμια Τράπεζα μετρά τα όρια φτώχειας στα 3,20 \$ και 5,50 \$, αντικατοπτρίζοντας τα εθνικά όρια φτώχειας στις χώρες χαμηλού μεσαίου εισοδήματος και άνω μεσαίου εισοδήματος. Η έκθεση μετρά περαιτέρω τη φτώχεια σε ένα πολυδιάστατο φάσμα που περιλαμβάνει πρόσβαση στην εκπαίδευση και βασικές υποδομές. Ενώ λιγότερο από το ένα δέκατο του παγκόσμιου πληθυσμού ζει με λιγότερα από 1,90 \$ την ημέρα, σχεδόν το ένα τέταρτο του παγκόσμιου πληθυσμού ζει κάτω από τη γραμμή των 3,20 \$ και περισσότερο από το 40% του παγκόσμιου πληθυσμού, σχεδόν 3,3 δισεκατομμύρια άνθρωποι - ζουν κάτω από τη γραμμή των 5,50 \$.

Η κρίση COVID-19 έχει επίσης μειώσει την κοινή ευημερία. Ο μέσος όρος της παγκόσμιας κοινής ευημερίας εκτιμάται ότι θα σταματήσει ή ακόμη και θα συρρικνωθεί κατά την περίοδο 2019-2021 λόγω της μειωμένης αύξησης των μέσων εισοδημάτων. Η επιβράδυνση της οικονομικής δραστηριότητας που εντείνεται από την πανδημία είναι πιθανό να πλήξει ιδιαίτερα τους φτωχότερους ανθρώπους, κάτι το οποίο θα μπορούσε να οδηγήσει σε ακόμη χαμηλότερους δείκτες ευημερίας τα επόμενα χρόνια. Η προοπτική ανάπτυξης χωρίς αποκλεισμούς είναι μια σαφής αντιστροφή από τις προηγούμενες τάσεις. Η κοινή ευημερία αυξήθηκε σε 74 από τις 91 οικονομίες για τις οποίες υπήρχαν διαθέσιμα στοιχεία την περίοδο 2012-2017, πράγμα που σημαίνει ότι η ανάπτυξη ήταν χωρίς αποκλεισμούς και τα εισοδήματα του φτωχότερου 40% του πληθυσμού αυξήθηκαν. Σε 53 από αυτές τις χώρες, η ανάπτυξη ωφέλησε τους φτωχότερους περισσότερο από ολόκληρο τον πληθυσμό. Η μέση παγκόσμια κοινή ευημερία (αύξηση των εισοδημάτων του κάτω 40%) ήταν 2,3% για την περίοδο 2012-2017. Αυτό υποδηλώνει ότι χωρίς πολιτικές δράσεις, η κρίση COVID-19 μπορεί να προκαλέσει κύκλους υψηλότε-

ρης εισοδηματικής ανισότητας, χαμηλότερης κοινωνικής κινητικότητας μεταξύ των ευάλωτων και χαμηλότερης ανθεκτικότητας σε μελλοντικά σοκ. Η έκθεση ζητά συλλογική δράση για να διασφαλιστεί ότι δεν θα διαγραφούν χρόνια προόδου στη μείωση της φτώχειας. Επιπλέον αναφέρει ότι οι προσπάθειες αντιμετώπισης της φτώχειας που προκαλούνται από το COVID-19 αντιμετωπίζουν επίσης απειλές που επηρεάζουν δυσανάλογα τους φτωχούς του κόσμου ταυτόχρονα, ιδίως από τις συγκρούσεις και τις κλιματικές αλλαγές (World Bank, COVID-19 to Add as Many as 150 Million Extreme Poor by 2021, 2020).

Όλη αυτή η κρίση με την πανδημία εκτός από την κρίση της υγείας υπήρξε και οικονομική καταστροφή. Η Ομοσπονδιακή Τράπεζα των Ηνωμένων Πολιτειών σταμάτησε γρήγορα το σύστημα του δολαρίου με τις 14 συμβάσεις ανταλλαγής. Όμως αυτές οι προσπάθειες δεν επεκτάθηκαν σε όλους, εκτός από λίγες αναδυόμενες αγορές αλλά και αναπτυσσόμενες οικονομίες (EMDE¹⁶). Ως αποτέλεσμα, οι επενδυτές κατέφυγαν σε αυτήν τη νέα ασφάλεια για το δολάριο και καταγράφηκαν οι μεγαλύτερες εκροές κεφαλαίων από τα EMDE, αφήνοντας τους περισσότερους να υπερασπιστούν τα νομίσματά τους, να υποστηρίξουν την οικονομική δραστηριότητα και να επενδύσουν σε απαραίτητες υποδομές υγείας και κοινωνικής δικτύωσης. Τόσο το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο (ΔΝΤ) όσο και η Διάσκεψη των Ηνωμένων Εθνών για το Εμπόριο και την Ανάπτυξη εκτιμούν ότι τα EMDE χρησιμοποίησαν 2,5 δισεκατομμύρια δολάρια για την κάλυψη των άμεσων χρηματοδοτικών αναγκών (Thomas Stubbs William Kring Christina Laskaridis Alexander Kentikelenis Kevin Gallagher, 2020). Στις 2 Μαρτίου 2020, η Διευθύνουσα Σύμβουλος του Διεθνούς Νομισματικού Ταμείου Kristalina Georgieva εξέδωσε κοινή δήλωση με τον Πρόεδρο της Παγκόσμιας Τράπεζας David Malpass, ανακοινώνοντας ότι θα βοηθήσουν στην αντιμετώπιση των προκλήσεων που θέτει ο Covid-19 «με ιδιαίτερη προσοχή στις φτωχές χώρες». Από όσα γνωρίζουμε, η τράπεζα δεν έχει καθορίσει την απόκριση στο COVID αν θα προέλθει από τη Διεθνή Τράπεζα Ανασυγκρότησης και Ανάπτυξης (IBRD) ή από την Διεθνή Ένωση Ανάπτυξης (IDA). Η πρώτη αποκλείει ουσιαστικά τις χώρες χαμηλού εισοδήματος, τις 31 φτωχότερες χώρες στον κόσμο, με το ΑΕΠ κάτω των 1.025 \$ κατά κεφαλήν (μια λίστα που μπορεί να αυξηθεί καθώς η ανάπτυξη γίνεται αρνητική μετά το COVID). Μέχρι στιγμής, η τράπεζα έχει εγκρίνει 3 δισεκατομμύρια δολάρια για χώρες χαμηλού εισοδήματος από τις 31 Δεκεμβρίου 2019. Τα μεγαλύτερα δάνεια περιλαμβάνουν 500 εκατομμύρια δολάρια για την Αιθιοπία και 420 εκατομμύρια δολάρια για τη Σομαλία. Ενώ το συνολικό χαρτοφυ-

---

¹⁶ Emerging Markets and Developing Economies

Ο Pandemic Emergency Financing Facility (PEF) είναι ένας καινοτόμος χρηματοδοτικός μηχανισμός που βασίζεται στην ασφάλιση που αναπτύχθηκε από την Παγκόσμια Τράπεζα σε συνεννόηση με τον Παγκόσμιο Οργανισμό Υγείας (ΠΟΥ) και άλλους αναπτυξιακούς εταίρους μαζί με τον ιδιωτικό τομέα, για την παροχή χρηματοδότησης υπέρ των προσπαθειών αντιμετώπισης σε χώρες που επηρεάζονται από ένα ξέσπασμα μεγάλης κλίμακας, για να αποφευχθεί η εμφάνιση επιδημιών σε πανδημία. Μπορεί να παρέχει χρηματοδότηση μέσω δύο παραθύρων, του παραθύρου της ασφάλισης και του παραθύρου των μετρητών. Οι στόχοι του PEF είναι να:

- διατεθεί η απαραίτητη χρηματοδότηση υπέρ των βασικών ανταποκριτών, συμπεριλαμβανομένων των κυβερνήσεων, των πολυμερών οργανισμών και των οργανώσεων της κοινωνίας των πολιτών, για να ανταποκριθεί σε ένα ξέσπασμα με πανδημικό δυναμικό και να ελαχιστοποιήσει τις συνέπειες για την υγεία και την οικονομία
- συμβάλλει στην καταλυτική δημιουργία μιας παγκόσμιας αγοράς για τα μέσα ασφάλισης της πανδημίας, αντλώντας πόρους από ασφαλιστικά ομόλογα ή / και άλλα χρηματοπιστωτικά μέσα του ιδιωτικού τομέα. Μέσω της λειτουργικότητάς του, το PEF στοχεύει επίσης να συμβάλει στην ενθάρρυνση και την ενίσχυση των συνεχιζόμενων προσπαθειών για καλύτερη ετοιμότητα στις χώρες, οι οποίες συμβάλλουν στην οικοδόμηση ισχυρών και ανθεκτικών συστημάτων υγείας και στην επιτάχυνση της επίτευξης της καθολικής κάλυψης για την υγεία. Το PEF ιδρύθηκε για μια αρχική περίοδο 3 ετών, από τον Ιούλιο του 2017 έως τον Ιούνιο του 2020. Οι εργασίες επέκτασης του PEF σε μια δεύτερη περίοδο έχουν ήδη ξεκινήσει.

Το παράθυρο ασφάλισης καλύπτει εκδηλώσεις μεγάλης κλίμακας μιας προκαθορισμένης ομάδας ασθενειών που αναγνωρίζονται ως πιθανές να προκαλέσουν σημαντικές πανδημίες. Αυτή η ομάδα ασθενειών περιλαμβάνει, την πανδημία της γρίπης (νέος ή νέος ιός της γρίπης A), Coronavirus (π.χ. SARS, MERS), Filovirus (π.χ. Ebola, Marburg), αιμορραγικό πυρετό του Κριμαίου Κονγκό, πυρετό Rift Valley και πυρετό Lassa. Έχει διαμορφωθεί ο κίνδυνος μεγάλης κλίμακας εμφάνισης αυτών των ασθενειών, που αποτέλεσε τη βάση για τον καθορισμό του ασφαλιστρού και της κάλυψης του ασφαλιστικού παραθύρου. Οι εστίες από ασθένειες διαφορετικές από αυτές που αναφέρονται δεν θα είναι επιλέξιμες για πληρωμή από το συγκεκριμένο παράθυρο ασφάλισης.

Τα κεφάλαια PEF μπορούν να χρησιμοποιηθούν για τη χρηματοδότηση του κόστους των προσπαθειών αντιμετώπισης κατά τη διάρκεια μιας επιδημίας, σύμφωνα με

αυτό που περιγράφεται στο σχέδιο απόκρισης της χώρας. Η όλη αυτή προσπάθεια χωρίς να περιορίζεται περιλαμβάνει, την ανάπτυξη ανθρώπινων πόρων, φαρμάκων, απαραίτητου και κρίσιμου ιατρικού εξοπλισμού διάσωσης (συμπεριλαμβανομένου εξοπλισμού ατομικής προστασίας), τη διαχείριση εφοδιασμού και εφοδιαστικής αλυσίδας, μη ιατρικό εξοπλισμό, βασικά αγαθά που σώζουν ζωές. Επιπλέον δευτερεύοντα έργα (όπως δημιουργία κέντρων προσωρινής περίθαλψης), υπηρεσίες, μεταφορά, πληρωμές κινδύνων, επικοινωνία και συντονισμός κ.λπ.

Το PEF είναι μια δυνατότητα χρηματοδότησης απόκρισης απότομης αύξησης. Τα κεφάλαια θα διατίθενται μόνο σε περιόδους κρίσεων, για χώρες που έχουν πληγεί από ένα ξέσπασμα. Χώρες που γειτνιάζουν με μια πληγείσα χώρα, αλλά που δεν έχουν επηρεαστεί από την ίδια την επιδημία, δεν είναι θα επιλέγονται για την λήψη των κεφαλαίων της PEF. Η πρόσβαση σε κεφάλαια, για ένα ξέσπασμα πρέπει να πληροί τα κριτήρια ενεργοποίησης, τα οποία είναι διαφορετικά για κάθε παράθυρο χρηματοδότησης. Για το παράθυρο ασφάλισης, τα κριτήρια ενεργοποίησης ή η σκανδάλη είναι παραμετρικά και μετράται με βάση το μέγεθος της εστίας (αριθμός περιπτώσεων ή θανάτων), την εξάπλωση (αριθμός χωρών που επηρεάζονται) και την ανάπτυξη (για μια χρονική περίοδο). Όταν ένα ξέσπασμα έχει φτάσει σε ένα ορισμένο επίπεδο σοβαρότητας, το οποίο μετρείται μέσω διαθέσιμων στο κοινό δεδομένων που δημοσιεύονται από τον ΠΟΥ, ενεργοποιείται ο μηχανισμός και μόνο τότε οι επηρεαζόμενες χώρες έχουν πρόσβαση στα κεφάλαια. Λεπτομέρειες σχετικά με τα ακριβή μέτρα ενεργοποίησης μπορείτε να βρείτε στο Εγχειρίδιο Λειτουργιών και στο Φύλλο Όρων PEF. Η ενεργοποίηση του παραθύρου μετρητών PEF ακολουθεί μια διαδικασία τριών βημάτων που βασίζεται στον

- τύπο παθογόνου.
- επιδημιολογικά όρια και
- τεχνική αξιολόγηση.

Για να ικανοποιηθεί το κριτήριο του τύπου του παθογόνου, το παθογόνο που προκαλεί την εστία θα πρέπει να αναγνωριστεί ως ένα που δεν μεταδίδεται ενδημικά στον ανθρώπινο πληθυσμό. Αυτό περιλαμβάνει όλα τα παθογόνα που καλύπτονται από το παράθυρο ασφάλισης PEF συν ιούς με μια πρωτογενή ζωονοσολογική δεξαμενή και νέα ιογενή παθογόνα που γενετικά προσδιορίζονται να προέρχονται από ζωονοσογόνο πηγή. Εξαιρούνται τα παθογόνα που δεν παρουσιάζουν οξεία περιφερειακή ή παγκόσμια πανδημία. Τα επιδημιολογικά όρια για κάθε τύπο παθογόνου, όσον αφορά τον αριθμό των περιπτώσεων, έχουν καθοριστεί με σκοπό την παροχή ενός ευέλικτου παραθύρου

ασφάλισης από τον PEF όσον αφορά τα όρια ενεργοποίησης, διατηρώντας παράλληλα ως πρωταρχικό στόχο την άμβλυση σοβαρών επιδημικών απειλών με ενδεχόμενο μετατροπής σε περιφερειακή ή παγκόσμια πανδημία. Μόλις επιτευχθεί το ενδεικτικό όριο, πληρούται αυτό το κριτήριο (Pandemic Emergency Financing Facility, 2020).

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4^ο

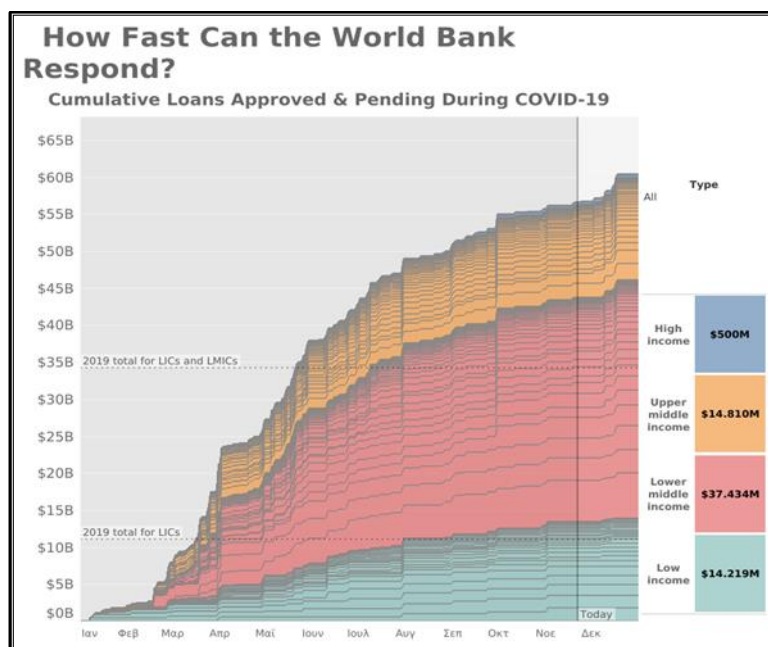
ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Καθώς ο Covid-19 άρχισε να κάνει την εμφάνιση του στις αρχές του 2020, η Παγκόσμια Τράπεζα κατάλαβε ότι έπρεπε να λάβει ρόλο σε αυτή την περίσταση και για να προσπαθήσει να μετριάσει τόσο την άμεση κατάσταση έκτακτης ανάγκης για την υγεία, όσο και τη μακροπρόθεσμη επίπτωση από τη μεγάλη διαταραχή στην οικονομική και κοινωνική ζωή. Τον Μάρτιο του 2020, οι διευθυντές της ενέκριναν ένα πρόγραμμα Fast Track Covid-19 (FTCF) ύψους 14 δισεκατομμυρίων δολαρίων για την αντιμετώπιση έκτακτης ανάγκης στον ιό. Αυτό αποτέλεσε τη «μεγαλύτερη και ταχύτερη απόκριση κρίσεων στην ιστορία του Ομίλου της Τράπεζας». Απαιτούσε την έγκριση «ειδικών απλλαγών και εξαιρέσεων που απαιτούνται για να καταστεί δυνατή η ταχεία προετοιμασία και εφαρμογή των επιχειρησιακών δραστηριοτήτων που υποβάλλονται σε επεξεργασία στο πλαίσιο της Διευκόλυνσης». Επιπλέον, καθώς η κρίση προέβλεπε μια μεγάλη παγκόσμια ύφεση, η Τράπεζα δεσμεύτηκε να παράσχει χρηματοδότηση 160 δισεκατομμυρίων δολαρίων κατά τους επόμενους 15 μήνες, με 50 δισεκατομμύρια δολάρια για χώρες χαμηλού εισοδήματος και 330 - 350 δισεκατομμύρια δολάρια μέχρι το τέλος Ιουνίου 2023.

Αναμφίβολα, η πρωτοφανούς μεγέθους υγειονομική κρίση που δημιουργήθηκε εξαιτίας της πανδημίας Covid-19 κλόνισε τα δημόσια συστήματα υγείας, τα οποία παρέμειναν υποχρηματοδοτούμενα για ολόκληρες δεκαετίες στις περισσότερες χώρες του κόσμου, εγείροντας σημαντικούς προβληματισμούς για την βιωσιμότητα τους. Η εν λόγω κρίση μολονότι ξεκίνησε και συνεχίζει να υπάρχει στον τομέα της υγείας έχει μεταφερθεί παράλληλα και σε πολλούς άλλους τομείς. Η Παγκόσμια Τράπεζα προσπαθεί να βοηθήσει όχι μόνο στον τομέα της υγείας αλλά και στον τομέα της κοινωνίας με διάφορους τρόπους.

Όσο αφορά στο τομέα της υγείας, ακόμα και το πιο ακριβό σύστημα υγείας, όπως αυτό των Ηνωμένων Πολιτειών Αμερικής, φάνηκε ευάλωτο στην επέλαση του νέου κορωνοϊού, με τις ελλείψεις σε ανθρώπινο δυναμικό, ατομικό προστατευτικό εξοπλισμό και την ανεπαρκή ποσότητα διαγνωστικών τεστ να αποτελούν μόνο κάποιες από τις αστοχίες στη διαχείριση της πανδημίας. Η μέριμνα για αύξηση της χρηματοδότησης προς τα συστήματα υγείας και τις αρχές κοινωνικής πρόνοιας σε συνδυασμό με τη σωστή

διαχείριση των πόρων επιβάλλεται να αναδειχθεί σε πρώτη προτεραιότητα επιδίωξη της πολιτείας, στοχεύοντας στην εξασφάλιση επαρκούς προστατευτικού εξοπλισμού σε όλες τις δομές υγείας, στην κάλυψη όλων των απαραίτητων θέσεων υγειονομικού προσωπικού και στην αύξηση των κοινωνικών παροχών στις ομάδες πληθυσμού που βρίσκονται σε δυσμενή θέση κατά τη διάρκεια της πανδημίας (π.χ. συσσίτια, παροχή στέγης σε αστέγους, επιδόματα σε φτωχούς και ανέργους). Η ικανοποίηση των προαναφερθέντων εκφυλίζεται σε ημιτελείς δράσεις, εάν προηγουμένως δεν ληφθεί πρόνοια ώστε να εξασφαλιστεί η καθολική και ίση πρόσβαση στις υπηρεσίες υγείας, ιδιαίτερα για τις κοινωνικά περιθωριοποιημένες ομάδες που κατ' εξακολούθηση αποκλείονται από αυτές. Ειδικά σε μία περίοδο αυξημένων αναγκών υγείας, όπως η πρωτόγνωρη κατάσταση της πανδημίας, οι άνθρωποι πρέπει να ενθαρρύνονται να αναζητούν ιατρική βοήθεια σε περίπτωση προβλημάτων υγείας και να μην αποτρέπονται να συμβουλευόμαστε το γιατρό τους. Προς αυτή την κατεύθυνση, ιδιαίτερη προσοχή πρέπει να δοθεί σε άτομα με χαμηλό μορφωτικό επίπεδο και γνώσεων για την υγεία καθώς και περιορισμένη πρόσβαση στις νέες τεχνολογίες ή με χαμηλό επίπεδο ψηφιακής παιδείας, που συνήθως αντιπροσωπεύονται στα χαμηλότερα κοινωνικοοικονομικά στρώματα του πληθυσμού, ώστε να έχουν τη δυνατότητα τόσο για σωστή ενημέρωση και υιοθέτηση των προληπτικών μέτρων που προτείνουν οι αρχές ανάλογα με το στάδιο της πανδημίας, όσο και για εξέταση σε δομές υγείας.

Στο παρελθόν η ακραία φτώχεια εντοπιζόταν κυρίως στις αγροτικές περιοχές. Όμως τώρα η Παγκόσμια Τράπεζα διαπιστώνει ότι ολοένα και μεγαλύτερος αριθμός κατοίκων αστικών περιοχών περιέρχεται σε ένδεια, επειδή χάνονται θέσεις εργασίας

εξαιτίας των περιοριστικών μέτρων κατά της πανδημίας και της μειωμένης ζήτησης. Όπως ήδη αναφέρθηκε παραπάνω το κλείσιμο των επιχειρήσεων αλλά και η έλλειψη εργασίας για πολύ κόσμο, έχει ως αποτέλεσμα την αύξηση του ποσοστού του πληθυσμού που βρίσκεται κάτω από το όριο της φτώχειας.

Ένα αποτελεσματικό και ασφαλές εμβόλιο COVID-19 είναι η πιο ελπιδοφόρα πορεία προς τα εμπρός για να ανοίξει εκ νέου τον κόσμο με ασφάλεια και να αρχίσει η ανθρωπότητα να λειτουργεί καλύτερα από ό, τι σήμερα με την πανδημία να πλανιέται από πάνω του. Η παγκόσμια οικονομία δεν θα ανακάμψει πλήρως έως ότου οι άνθρωποι αισθάνονται ότι μπορούν να ζήσουν, να κοινωνικοποιηθούν, να εργαστούν και να ταξιδέψουν με αυτοπεποίθηση. Μόνο έτσι θα αρχίσει η οικονομία να προχωρά και έτσι όλα τα αποτελέσματα της πανδημίας να αρχίσουν να εξαλείφονται.

Όσο αφορά την χρηματοδότηση, το Διοικητικό Συμβούλιο της Παγκόσμιας Τράπεζας ενέκρινε ένα κονδύλιο ύψους 12 δισεκατομμυρίων δολαρίων για τις αναπτυσσόμενες χώρες για τη χρηματοδότηση της αγοράς και της διανομής εμβολίων, εξετάσεων και θεραπειών COVID-19 για τους πολίτες τους. Αυτή η χρηματοδότηση θα υποστηρίξει την ευρεία και ταχεία πρόσβαση στα εμβόλια. Θα υποστηρίξει τις χώρες να λάβουν τις αρχικές δόσεις του εμβολίου σε εκείνες τις ποσότητες που χρειάζονται, με πρώτες τις χώρες χαμηλού και μεσαίου εισοδήματος (IDA και IBRD) που έχουν περιορισμένη πρόσβαση. Αυτό βασίζεται στα προγράμματα αντιμετώπισης έκτακτης ανάγκης COVID που έχει ήδη ξεκινήσει και λειτουργεί σε 111 χώρες και τα οποία σημειώνουν ταχεία πρόοδο.

Στόχος της Παγκόσμιας τράπεζας είναι να εκταμιευθεί το μεγαλύτερο μερίδιο αυτής της υποστήριξης τους επόμενους 12 έως 24 μήνες. Η χρηματοδότηση θα είναι διαθέσιμη αμέσως και θα παρέχεται σύμφωνα με την υπάρχουσα επιλεξιμότητα των χωρών για επιχορηγήσεις, πιστώσεις και δάνεια. Αυτό το πακέτο χρηματοδότησης συμβάλλει στην ανάπτυξη της έρευνας και της φαρμακευτικής βιομηχανίας, δίνοντας το μήνυμα πως και οι πολίτες στις αναπτυσσόμενες χώρες χρειάζονται ίση πρόσβαση σε ασφαλή και αποτελεσματικά εμβόλια COVID-19. Η παγκόσμια πρόσβαση σε ασφαλή και αποτελεσματικά εμβόλια θα σώσει ζωές, όπως και την εργασία μαζί με την συνακόλουθη εξασφάλιση της επιβίωσης και θα επιταχύνει την οικονομική και κοινωνική ανάκαμψη που χρειάζεται ο κόσμος.

Οι αναπτυσσόμενες χώρες θα έχουν την ευελιξία να επιλέγουν την καλύτερη προσέγγιση και να χρησιμοποιούν τη χρηματοδότηση με τρόπους που τους βοηθούν καλύτερα, με βάση το συγκεκριμένο πλαίσιο και τις ανάγκες τους:

- Για τη διευκόλυνση της πρόσβασης, η Παγκόσμια Τράπεζα θα βοηθήσει τις χώρες να προμηθευτούν εμβόλια μέσω διαφόρων προσεγγίσεων (δηλαδή, μηχανισμοί χωρών, πολυμερείς μηχανισμοί που διευθύνονται επί του παρόντος από τον ΠΟΥ και το GAVI μέσω COVAX¹⁷, υποστήριξη προμηθειών και υλοποίησης μέσω τραπεζών).
- Για να υποστηρίξει την ανάπτυξη, η Παγκόσμια Τράπεζα συνεργάζεται με εταίρους για να αξιολογήσει την ετοιμότητα των συστημάτων υγείας της χώρας και να εντοπίσει κενά και τομείς για πιθανές επενδύσεις, στο πλαίσιο της συνεχιζόμενης υποστήριξής μας στην απόκριση COVID-19 των χωρών. Αυτό περιλαμβάνει ανάλυση των πολιτικών και ρυθμιστικών ικανοτήτων, συστημάτων πληροφοριών και υποδομών υγείας, συμπεριλαμβανομένων ψυκτικών αλυσίδων, καθώς και διαβουλεύσεις με κοινότητες και δικαιούχους.

Πλέον των προαναφερομένων η Παγκόσμια Τράπεζα θα βοηθήσει τις χώρες-πελάτες να αναπτύξουν τα κατάλληλα κριτήρια για τη διάθεση του επιλεγμένου εμβολίου σε όλους τους πολίτες τους. Υπάρχει συναίνεση αναφορικά με την προτεραιότητα που θα δοθεί στους εμβολιασμούς. Η πρώτη στόχευση είναι οι εργαζόμενοι στον τομέα της υγείας καθώς και άλλων βασικών εργαζομένων και ομάδων προτεραιότητας όπως οι ηλικιωμένοι, άτομα με συννοσηρότητα και επιπλέον όλοι όσοι διατρέχουν υψηλό κίνδυνο από το COVID-19. Γεγονός είναι πως η Παγκόσμια Τράπεζα θα διασφαλίσει ότι οι μηχανισμοί κατανομής εντός των χωρών είναι δίκαιοι και ισότιμοι.

Οι επιλέξιμες χώρες χαμηλού και μεσαίου εισοδήματος (χώρες IBRD/IDA) μπορούν να υποβάλουν αίτηση χρηματοδότησης ως μέρος των απαντήσεων τους για τον κορονοϊό, συμπεριλαμβανομένης της αγοράς και της διανομής των εμβολίων. Παράλληλα οι ενδιαφερόμενες κυβερνήσεις θα έχουν την δυνατότητα να συνεργαστούν με την Παγκόσμια Τράπεζα για να προετοιμάσουν ένα σχέδιο εγγράφου στο πλαίσιο της ταχείας αντιμετώπισης έκτακτης ανάγκης της Παγκόσμιας Τράπεζας που θα περιγράφει λεπτομερώς πώς θα χρησιμοποιηθεί η χρηματοδότηση.

---

¹⁷ COVID-19 Vaccine Global Access Facility είναι ένας από τους τρεις πυλώνες του επιταχυντή πρόσβασης σε εργαλεία COVID-19 (ACT), ο οποίος ξεκίνησε τον Απρίλιο από τον Παγκόσμιο Οργανισμό Υγείας (ΠΟΥ), την Ευρωπαϊκή Επιτροπή και τη Γαλλία ως απάντηση σε αυτή την πανδημία (Dr Seth Berkley, 2020).

4.1 Μελλοντικές ενέργειες της Παγκόσμιας Τράπεζας

Η υποστήριξη της IFC στα εμβόλια αποτελεί ένα επιπλέον σημαντικό μέρος της απάντησης του Ομίλου της Παγκόσμιας Τράπεζας, προερχόμενο από τα σπλάχνα της αποτελεί το χέρι βοήθειας του ιδιωτικού τομέα. Συγκεκριμένα είναι μια παγκόσμια πλατφόρμα υγείας 4 δισεκατομμυρίων δολαρίων, μέσω της οποίας θα υποστηρίζει τις ιδιωτικές εταιρείες στην παροχή προϊόντων και υπηρεσιών υγείας - συμπεριλαμβανομένων των εμβολίων στις αναπτυσσόμενες χώρες. Αυτό περιλαμβάνει σε πρώτη φάση επενδύσεις σε κατασκευαστές εμβολίων για την προώθηση της διευρυμένης παραγωγής εμβολίων COVID-19 σε χώρες χαμηλού και μεσαίου εισοδήματος, με την παραγωγή να προορίζεται για αναδυόμενες αγορές. Εν συνεχεία τη δυνατότητα επένδυσης στην παραγωγή για την αντιμετώπιση άλλων πιθανών σημείων συμφόρησης, όπως φιαλίδια, βελόνες και σύριγγες και ψυκτική ικανότητα αποθήκευσης. Τέλος την υποστήριξη για τη χαρτογράφηση της ικανότητας παραγωγής εμβολίων COVID-19, εστιάζοντας ιδιαίτερα σε πιθανά σημεία συμφόρησης στις διαδικασίες παραγωγής.

Ο Όμιλος Παγκόσμιας Τράπεζας έχοντας την οργάνωση την εμπειρία και τα χρηματοοικονομικά εργαλεία και βεβαία το υψηλό κύρος στο διεθνές οικονομικό στερέωμα έχει την δυνατότητα όχι μόνο να δανείζει και να δανείζεται με αξιοπιστία, αλλά και να συνάπτει συνεργασίες, γι' αυτό μπόρεσε και έθεσε στην διάθεση της Παγκόσμιας Υγείας για την αντιμετώπιση της πρόσφατης πανδημίας ένα πολύπλοκο και ευέλικτο μηχανισμό, ο οποίος είναι σε διαρκή εξέλιξη, για την επίτευξη των είδη αναφερόμενων αρχικών στόχων του εν λόγω ομίλου. Καθώς οι χώρες σε όλο τον κόσμο εργάζονται για να περιορίσουν τη διάδοση και τον αντίκτυπο του COVID-19, ο Όμιλος της Παγκόσμιας Τράπεζας ανέπτυξε την ταχύτερη και μεγαλύτερη αντίδραση στην ιστορία των κρίσεων, προκειμένου να βοηθήσει τις αναπτυσσόμενες χώρες να ενισχύσουν τα συστήματα πανδημικής αντίδρασης και υγείας τους. Με την ταχεία εξάπλωση της πανδημίας στις αναπτυσσόμενες χώρες, ο Όμιλος της Παγκόσμιας Τράπεζας έδωσε μια ιστορική και συνάμα πρωτοφανή χρηματοοικονομική στήριξη ύψους 45 δισεκατομμυρίων δολαρίων μεταξύ Απριλίου και Ιουνίου 2020, αντικατοπτρίζοντας τον επείγοντα χαρακτήρα της κρίσης και την κλίμακα της ζήτησης. Αυτό αντιπροσωπεύει πάνω από το ένα τέταρτο των 160 δισεκατομμυρίων δολαρίων που μπορεί να διαθέσει ο Όμιλος της Τράπεζας έως τον Ιούνιο του 2021. Η προαναφερόμενη βοήθεια είναι προσαρμοσμένη στις υγειονομικές, οικονομικές και κοινωνικές κρίσεις που αντιμετωπίζουν οι χώρες και περιλαμ-

βάνει επιχορηγήσεις άνω των 50 δισεκατομμυρίων δολαρίων IDA με εξαιρετικά ευνοϊκούς όρους.

Οι επιχειρήσεις υποστήριξης έκτακτης ανάγκης του Ομίλου της Τράπεζας βοηθούν πάνω από 100 αναπτυσσόμενες χώρες να σώσουν ζωές και να εντοπίσουν, να αποτρέψουν και να ανταποκριθούν στην πανδημία.

4.2 Προτάσεις

Η Πανδημία του κορωνοϊού έχει αρχίσει και μετατρέπεται σε μία μεγάλη οικονομική κρίση και δεν είναι λίγοι εκείνοι οι οποίοι προειδοποιούν για την πιθανότητα νέας χρηματοοικονομικής κρίσης κυρίως σε χώρες στις οποίες δεν υπήρχε σταθερότητα. Είναι χαρακτηριστικό ότι από τις πρώτες χώρες οι οποίες έλαβαν οικονομική βοήθεια από την Παγκόσμια Τράπεζα ήταν οι αναπτυσσόμενες.

Από την πρώτη στιγμή και έπειτα, βασικό ρόλο για την διάσωση αυτών των χωρών έπαιξαν διάφοροι διεθνείς οργανισμοί όπως η Παγκόσμια Τράπεζα και το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο. Ένας από τους πρωταρχικούς στόχους ήταν η διάσωση των αναπτυσσόμενων οικονομιών.

Παρόλα αυτά, πολλές από τις οικονομικές ενισχύσεις οι οποίες δόθηκαν, χρειάστηκε να δοθούν σε σύντομο χρονικό διάστημα και αυτό είχε σαν αποτέλεσμα να μην υπάρχει ο καλύτερος έλεγχος και η διαφάνεια. Η ύπαρξη μιας παρόμοιας πανδημίας ή κάποιου εξωτερικού γεγονότος πέρα από τα συνηθισμένα πλαίσια, δεν μοιάζει πια τόσο μακρινή. Γι' αυτό το λόγο κρίνεται αναγκαίο ένα σχέδιο δράσης για κάθε ένα από τα πιθανά γεγονότα ώστε την επόμενη φορά, η διαδικασία να κυλήσει ομαλότερα, γρηγορότερα και με μεγαλύτερη διαφάνεια.

Εκτός όμως από την Παγκόσμια Τράπεζα, και οι κυβερνήσεις χρειάζεται να αναπτύξουν σχέδια δράσεις, και να έχουν εκ των προτέρων διάφορες λύσεις είτε υπάρξει η αναγκαία χρηματοδότησή είτε όχι.

Η συνεργασία της Παγκόσμιας Τράπεζας με άλλα διεθνή ιδρύματα και χρηματοοικονομικούς οργανισμούς για την αντιμετώπιση της πανδημίας είναι μια πρακτική που ήδη εφαρμόζεται με εξαιρετικά αποτελέσματα. Η Παγκόσμια Τράπεζα θα πρέπει να συνεχίσει και στο μέλλον να επιδιώκει τέτοιου είδους συνεργασίες και αυτό διότι δεν είναι μόνο ότι διαμοιράζει το κόστος καθότι τα κεφάλαια που απαιτούνται για την αντι-

μετώπιση μιας οποιαδήποτε πανδημίας είναι υψηλά, άλλα όπως έχει δείξει και η μέχρι τώρα κοινή πρακτική μια διεθνή συνεργασία στην αντιμετώπιση της πανδημίας σίγουρα έχει καλύτερα αποτελέσματα.

Τέλος η Παγκόσμια Τράπεζα ως ένας κορυφαίος διεθνής χρηματοοικονομικός οργανισμός έχει τη δυνατότητα της έγκαιρης πρόβλεψης των οικονομικών συνεπειών μιας πανδημίας. Πέραν της διάθεσης κεφαλαίων για την αντιμετώπισή της (εμβόλια - στήριξη οικονομιών και συστημάτων υγείας), μπορεί να παρέχει βοήθεια συμβουλευτικού χαρακτήρα σε κυβερνήσεις και επιχειρήσεις ώστε να μπορέσουν έγκαιρα να πάρουν οι ίδιοι μέτρα και να περιορίσουν τις δυσμενείς οικονομικές συνέπειες με αποτέλεσμα την εξασφάλιση κεφαλαίων όχι μόνο της Παγκόσμιας Τράπεζας αλλά και άλλων χρηματοοικονομικών οργανισμών, τα οποία θα μπορούσαν να αξιοποιηθούν διαφορετικά και πιο ουσιαστικά για την αντιμετώπιση μιας μελλοντικής πανδημίας.

Είναι γεγονός ότι τίποτα δεν μπορεί να γίνει σ' αυτή την ζωή εάν δεν υπάρχει η υγεία. Είναι κάτι το οποίο οι περισσότεροι άνθρωποι το παραβλέπουμε διότι το θεωρούμε δεδομένο. Αυτή η πανδημία απέδειξε περίτρανα ότι δεν είναι και ίσως είναι μια ευκαιρία για την Παγκόσμια Τράπεζα να περιλάβει την λέξη υγεία στο σύνθημά της. Συνεπώς από εκεί που το σύνθημά της είναι «Το όνειρό μας είναι ένας κόσμος χωρίς φτώχεια» να μετατραπεί «Το όνειρό μας είναι ένας κόσμος με υγεία και χωρίς φτώχεια».

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

A World Bank Group Flashing Report. (2015). *World Development Report 2015: Mind, Society, and Behavior*. Washington, DC: THE WORLD BANK.

A.J. Rodriguez-Morales D.K. Bonilla-Aldana G.J. Balbin-Ramon A.A. Rabaan R. Sah A. Paniz-Mondolfi P. Pagliano S. Esposito. (2020). History is repeating itself: Probable zoonotic spillover as the cause of the 2019 novel Coronavirus Epidemic, Le,. Στο *Infezioni in Medicina* (Τόμ. 28 (1), σσ. 3-5). Ανάκτηση από https://www.researchgate.net/publication/338934614_History_is_repeating_itself_a_probable_zoonotic_spillover_as_a_cause_of_an_epidemic_the_case_of_2019_novel_Coronavirus

Adam Gabbatt. (2020). *Steven Mnuchin warns coronavirus could bring 20% unemployment*. Ανάκτηση από The Guardian: <https://www.theguardian.com/us-news/2020/mar/18/steven-mnuchin-coronavirus-unemployment-treasury-secretary>

Alexander Kentikelenis & Daniela Gabor & Isabel Ortiz & Thomas Stubbs & Martin McKee & David Stuckler. (2020). Softening the blow of the pandemic: will the International Monetary Fund and World Bank make things worse? *The Lancet Global Health*. doi:10.1016/S2214-109X(20)30135-2

Bates, R. H. (1981). *Markets and States in Tropical Africa: The Political Basis of Agricultural Policies*. Berkeley: University of California Press.

Bienkov, A. (2020). *If you've lost your sense of smell or taste, you could be a 'hidden carrier' of the coronavirus*. Ανάκτηση από <https://www.businessinsider.com/coronavirus-symptoms-loss-of-smell-taste-covid-19-anosmia-hyposmia-2020-3>.

CEPI. (2020). *The Coalition for Epidemic Preparedness Innovations, \$2 billion required to develop a vaccine against the COVID-19 virus*. Ανάκτηση από CEPI: https://cepi.net/news_cepi/2-billion-required-to-develop-a-vaccine-against-the-covid-19-virus-2/

Das's, U. N. (2020). Can bioactive lipids inactivate coronavirus (COVID-19)? *Archives of Medical Research*. doi:10.1016/j.arcmed.2020.03.004

Dr Seth Berkley. (2020). *COVAX explained*. Ανάκτηση από GAVI: <https://www.gavi.org/vaccineswork/covax-explained>

E Dong & H Du & L Gardner. (2020). An interactive web-based dashboard to track COVID-19 in real time. *The Lancet Infectious Diseases*, 0(0). doi:10.1016/S1473-3099(20)30120-1. Lancet Publishing Group

Ekman, B. (2004). "Community-based Health Insurance in Low-Income Countries: A Systematic Review of the Evidence." *Health Policy and Planning*19(5). Στο (σσ. 249–70). Lund, Sweden: Oxford University Press.

European Center for Disease Prevention and Control. (2020). Ανάκτηση από Q & A on COVID-19: <https://www.ecdc.europa.eu/en/covid-19/questions-answers>

Ferguson NM Laydon D Nedjati-Gilani G. (n.d.). *Impact of non-pharmaceutical interventions (NPIs) to reduce COVID-19 mortality and healthcare demand*. Imperial College COVID-19 Response Team. Ανάκτηση από <https://www.imperial.ac.uk/media/imperial-college/medicine/sph/ide/gida-fellowships/Imperial-College-COVID19-NPI-modelling-16-03-2020.pdf>

Gavith Vaccine Alliance. (2016). *Ebola vaccine purchasing commitment from Gavi to prepare for future outbreaks*. Ανάκτηση από Gavith Vaccine Alliance: <https://www.gavi.org/ebola-vaccine-purchasing-commitment-from-gavi-to-prepare-for-future-outbreaks>

ILO. (2020). *Almost 25 million jobs could be lost worldwide as a result of COVID-19, says ILO*. Ανάκτηση από International Labour Organization: https://www.ilo.org/global/about-the-ilo/newsroom/news/WCMS_738742/lang--en/index.htm

J. Kaplan L. Frias M McFall-Johnsen. (2020). *Countries that are on lockdown because of coronavirus - Business Insider*. Ανάκτηση από Business Insider: <https://www.businessinsider.com/countries-on-lockdown-coronavirus-italy-2020-3>

J. Lu J. Gu K. Li C. Xu W. Su Z. Lai D. Zhou C. Yu B. Xu Z. Yang. (2020). COVID-19 outbreak associated with air conditioning in restaurant, Guangzhou, China, 2020. *Emerging Infectious Diseases*, 26(7). doi:10.3201/eid2607.200764

J.S. Mackenzie D.W. Smith. (2020). COVID-19: A novel zoonotic disease caused by a coronavirus from China: What we know and what we don't. *Microbiology Australia*, 41(1), σ. 45. doi:10.1071/ma20013

K. Jalava. (2020). first respiratory transmitted food borne outbreak? *International Journal of Hygiene and Environmental Health*(226), σ. 113490. doi:10.1016/j.ijheh.2020.113490, Elsevier GmbH

Kherallah Mylene and Christopher L. Delgado and Eleni Z. and Gabre-Madhin and Nicholas Minot and Michael Johnson. (2002). *Reforming Agricultural Markets in Africa: Achievements and Challenges*. Baltimore and London: The Johns Hopkins University Press. Published for International Food Policy Research Institute.

Khushbu Mishra & Jeevant Rampal. (2020). *The COVID-19 pandemic and food insecurity: A viewpoint on India*. Ανάκτηση από World Development Elsevier: <https://www.sciencedirect.com/science/article/abs/pii/S0305750X20301947>

Kickbusch I Krech R Franz C Wells N. (2018). *Banking for health: opportunities in cooperation between banking and health applying innovation from other sectors*. (BMJ Glob Health) doi:<http://dx.doi.org/10.1136/bmjgh-2017-000598>

M. I. Huizar & Arena R.& D. R. Laddu. (2020). The global food syndemic: The impact of food insecurity, Malnutrition and obesity on the healthspan amid the COVID-19 pandemic. *Progress in Cardiovascular Diseases*. Ανάκτηση από <https://doi.org/10.1016/j.pcad.2020.07.002>

Margaret Douglas and colleagues. (2020). *Mitigating the wider health effects of covid-19 pandemic response*. Ανάκτηση από BMJ: <https://www.bmj.com/content/369/bmj.m1557.full#ref-15>

Market Business News. (2020, Σεπ 20). Ανάκτηση από Τι είναι το ποσοστό αποτυχίας; Ορισμός και παραδείγματα: <https://marketbusinessnews.com/financial-glossary/failure-rate/>

Naomi Klein. (2020). *About Naomi*. Ανάκτηση από Naomi Klei: <https://naomiklein.org/about-naomi/>

Oliver, R. W. (1975). *International economic co- operation and the World Bank*. . London: Macmillan.

Operational Response to COVID-19 in Health Sectors. (2020). Ανάκτηση από World Bank: <https://www.worldbank.org/en/topic/health/coronavirus>

Oyinlola Abodunrin & Gbolahan Oloye & Bola Adesola. (2020). CORONAVIRUS PANDEMIC AND ITS IMPLICATION ON GLOBAL ECONOMY. *International Journal of Arts, Languages and Business Studies (IJALBS)*, 4, σσ. 13 – 23. Ανάκτηση από https://www.researchgate.net/publication/341946622_CORONAVIRUS_PANDEMIC_AND_ITS_IMPLICATION_ON_GLOBAL_EC ONOMY

Ozili & Peterson K & Arun & Thankom. (2020, March 27). *Spillover of COVID-19: Impact on the Global Economy*. Ανάκτηση από SSRN: <https://ssrn.com/abstract=3562570> or <http://dx.doi.org/10.2139/ssrn.3562570>

Pandemic Emergency Financing Facility. (2020). Ανάκτηση από World Bank: <https://www.worldbank.org/en/topic/pandemics/brief/pandemic-emergency-financing-facility>

Pate M. (2020, July 1). *Making health systems stronger while tackling the impacts of COVID-19*. Ανάκτηση από World Bank: <https://blogs.worldbank.org/voices/making-health-systems-stronger-while-tackling-impacts-covid-19>

S. E. (2020, Σεπ 20). *John Maynard Keynes*. Ανάκτηση από <http://spartacus-educational.com/TUkeynes.htm>.

Spartacus Educational. (2020, Σεπ 20). *Harry Dexter White*. Ανάκτηση από http://spartacus-educational.com/Harry_Dexter_White.htm

THE WORLD BANK. (2015). Ανάκτηση από “Projects – Brazil: http://www.worldbank.org/projects/search?lang=en&searchTerm=&tab=map&countryshortname_exact=Brazi

Thomas Stubbs William Kring Christina Laskaridis Alexander Kentikelenis Kevin Gallagher. (2020). whatever it takes? The global financial safety net, Covid-19, and developing countries. 137. doi:10.1016/j.worlddev.2020.105171

Timothy J. Legg & Markus MacGill. (2018). *What is a cohort study in medical research?* Ανάκτηση από Medical News Today: <https://www.medicalnewstoday.com/articles/281703>

United Nations Department of Global Communications (DGC). (2020). *UN working to avert dual crises as COVID-19 hits hunger hotspots*, United Nations, United. Ανάκτηση από United Nations: <https://www.un.org/en/un-coronavirus-communications-team/un-working-avert-dual-crises-covid-19-hits-hunger-hotspots>

V.C.C. Cheng S.K.P. Lau P.C.Y. Woo Y.Y. Kwok. (2007). Severe acute respiratory syndrome coronavirus as an agent of emerging and reemerging infection. *Clinical Microbiology Reviews*, 20(4), σσ. 660-694. doi:10.1128/CMR.00023-07 American Society for Microbiology (ASM)

WHO Director. (2020). *General's opening remarks at the media briefing on COVID-19 - 15 April 2020*,. Ανάκτηση από World Health Organization: <https://www.who.int/dg/speeches/detail/who-director-general-s-opening-remarks-at-the-media-briefing-on-covid-19---15-april-2020>

World Bank. (2020). *COVID-19 to Add as Many as 150 Million Extreme Poor by 2021*. Ανάκτηση από World Bank: <https://www.worldbank.org/en/news/press-release/2020/10/07/covid-19-to-add-as-many-as-150-million-extreme-poor-by-2021>

World Bank Blogs. (2020). *Making health systems stronger while tackling the impacts of COVID-19*. Ανάκτηση από World Bank: <https://blogs.worldbank.org/voices/making-health-systems-stronger-while-tackling-impacts-covid-19>

World Bank. (n.d.). *Financial Intermediary Funds (FIFs)*. Ανάκτηση από World Bank: <https://fiftrustee.worldbank.org/en/about/unit/dfi/fiftrustee>

World Bank History. (2020, Σεπτεμβρίου 20). *The World Bank Group and the International Monetary Fund (IMF)*. Ανάκτηση από World Bank: <https://www.worldbank.org/en/about/history/the-world-bank-group-and-the-imf>

Yamey Gavin et al. (2020). Ensuring global access to COVID-19 vaccines. 395(10234), σσ. 1405 – 1406. doi:10.1016/S0140-6736(20)30763-7

Βασιλόπουλος Ν. Γκιεργκο Σ. Παναγιωτόπουλος Ε. (2020). *Πτυχιακή εργασία: Το μέλλον των εθνικών οικονομιών αλλά και της παγκόσμιας οικονομίας μετά την πανδημία του κορωνοϊού*. Ανάκτηση από Πανεπιστήμιο Πατρών, Μεσολόγγι: <http://repository.library.teiwest.gr/xmlui/handle/123456789/8813>

Κωνσταντινίδης, Δ. (2007, Φεβρουάριος). *Πτυχιακή εργασία: Η παγκόσμια τράπεζα ως μέσο στρατηγικής ανάπτυξης των ελληνικών επιχειρήσεων, η σημασία του ανθρώπινου παράγοντα*,. Ανάκτηση από Πανεπιστήμιο Μακεδονίας Οικονομικών και Κοινωνικών Επιστημών: <https://dspace.lib.uom.gr/bitstream/2159/2372/1/KwnstantinidisMS2007.pdf>

Σταχτέας Π. και Σταχτέας Φ. (2020). *Η πανδημία Covid-19 ως παράγοντας επιδείνωσης των ανισοτήτων υγείας*, *The Greek Review of Social Research*. Ανάκτηση από ΕΘΝΙΚΟ ΚΕΝΤΡΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΕΡΕΥΝΩΝ: doi: 10.12681/grsr.25128

Yamey G Schäferhoff & M Pate M et al. (2020). *Funding the development and manufacturing of COVID-19 vaccines: background paper for the World Bank/CEPI financing COVID-19 vaccine development consultation on February 20 2020*. Ανάκτηση από The Center

for Policy Impact in Global Health: <http://centerforpolicyimpact.org/our-work/our-publications/funding-development-and-manufacturing-of-covid-19-vaccines/>

Χατζηδημητρίου, Ι. Α. (2003). *Διεθνής Επιχειρηματικές Δραστηριότητες*. Θεσσαλονίκη: Ανικουλα.